

**UCHWAŁA NR XV/142/2015
RADY GMINY NIEMCE**

z dnia 17 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Niemce na lata 2015-2020”

Na podstawie art. 3 pkt 3, art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 1, art. 1, art 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.), Rada Gminy Niemce uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się tekst jednolity Strategii Rozwoju Gminy Niemce na lata 2015-2020 wraz z wieloletnim planem inwestycyjnym Gminy Niemce na lata 2015-2020 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały

§ 2. Traci moc Uchwała Rady Gminy Nr XVIII/160/2012 z dnia 24 maja 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Niemce na lata 2012-2015”

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Niemce.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Niemce

Sławomir Mroczek

Załącznik nr 1
do uchwały Nr XV/142/2015
Rady Gminy Niemce
z dnia 17 grudnia 2015 r.

Instytut
Doradztwa
Innowacyjnego Sp. z o. o.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY NIEMCE NA LATA 2015–2020

Instytut Doradztwa Innowacyjnego
20-454 Lublin, ul. Wyspiańskiego 34
NIP: 946-26-21-557
REGON: 060743160

Organ rejestrujący: Sąd Rejonowy Lublin – Wschód
w Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział
Gospodarczy – Krajowy Rejestr Sądowy

Fundacja Inicjatyw Menedżerskich,
20-078 Lublin, ul. I Armii Wojska Polskiego 5/7
tel./fax: (+48) 81 532 14 25; tel.: (+48) 81 441 33 44;
email: biuro@fim.org.pl; www.fim.org.pl
NIP: 712-308-96-56; KRS: 0000290822;

Organ rejestrujący: Sąd Rejonowy Lublin – Wschód
w Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział
Gospodarczy – Krajowy Rejestr Sądowy

SPIS TREŚCI

Wykaz stosowanych skrótów	4
Wstęp.....	6
CZĘŚĆ I.....	7
1.DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO	8
1.1.GMINA NIEMCE	8
1.2.SPOŁECZEŃSTWO	11
1.2.1. Demografia.....	11
1.2.2. Rynek pracy	16
1.2.3. Aktywność społeczna mieszkańców	18
1.2.4. Społeczeństwo informacyjne.....	19
1.2.5. Konkluzje	22
1.3.SZKOLNICTWO I WYCHOWANIE.....	23
1.3.1. Wychowanie przedszkolne.....	23
1.3.2. Wychowanie szkolne	25
1.3.3. Kadra nauczycielska.....	29
1.3.4. Zrealizowane projekty edukacyjne i wychowawcze	30
1.3.5. Konkluzje	32
1.4.INFRASTRUKTURA	33
1.4.1. Drogi i transport	33
1.4.2. Zasoby mieszkaniowe	37
1.4.3. Infrastruktura sieciowa.....	38
1.4.4. Konkluzje	41
1.5.AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA	42
1.5.1. Sektor rolniczy	42
1.5.2. Sektor przedsiębiorstw	44
1.5.3. Otoczenie biznesu	47
1.5.4. Konkluzje	48
1.6.KULTURA I WIZERUNEK.....	49
1.6.1. Atrakcyjność turystyczna gminy	49
1.6.2. Wydarzenia kulturowe i organizacja czasu wolnego	51
1.6.3. Konkluzje	54
1.7.JAKOŚĆ ŻYCIA.....	55
1.7.1. Środowisko naturalne.....	55
1.7.2. Ochrona środowiska.....	57
1.7.3. Opieka zdrowotna	61
1.7.4. Opieka społeczna	62
1.7.5. Bezpieczeństwo.....	65
1.7.6. Konkluzje	67
1.8.FINANSE SAMORZĄDU	68

2. ANALIZA SWOT	70
CZĘŚĆ II	71
1. KONTEKST DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	72
1.1. Dokumenty unijne	72
1.1.1. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	72
1.1.2. Umowa Partnerstwa	73
1.2. Dokumenty krajowe	74
1.2.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030	76
1.2.2. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020	77
1.2.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	78
1.3. Dokumenty regionalne	79
1.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020	79
(z perspektywą do 2030 r.)	79
1.3.2. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego do 2020 roku	80
1.3.3. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego	81
1.4. Dokumenty związane z wykorzystaniem środków UE	82
2. WIZJA I MISJA	84
2.1. Wizja	84
2.2. Misja	84
3. OBSZARY ROZWOJOWE	85
A. Społeczeństwo	86
B. Infrastruktura i środowisko	88
C. Gospodarka	90
D. Współpraca	91
4. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	92
4.1. Wdrażanie	92
4.2. Promocja	93
5. SYSTEM MONITOROWANIA	94
6. KONSULTACJE SPOŁECZNE	97
Bibliografia	98
Spis tabel	101
Spis rysunków	102
Spis wykresów	102

Wykaz stosowanych skrótów

DPS – Dom Pomocy Społecznej
DSRK 2030 – Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”
EFMR – Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
FS – Fundusz Spójności
GBP – Gminna Biblioteka Publiczna
GIS – System Informacji Geograficznej (ang. Geographic Information System)
GOASz – Gminny Ośrodek Administracyjny Szkół
GOK – Gminny Ośrodek Kultury
GUS – Główny Urząd Statystyczny
JST – jednostka(-ki) samorządu terytorialnego
KPZK 2030 – Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
LGD – Lubelska Grupa Działania
LOF – Lubelski Obszar Funkcjonalny
LOM – Lubelski Obszar Metropolitalny
MPZP – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
OSI – Obszar Strategicznej Interwencji
PEWT – Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej
PKD – Polska Klasyfikacja Działalności
PO IŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO IR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PO PC – Program Operacyjny Polska Cyfrowa
PO PT – Program Operacyjny Pomoc Techniczna
PO PW – Program Operacyjny Polska Wschodnia
PO RM – Program Operacyjny Rybactwo i Morze
PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
RPO – Regionalny Program Operacyjny
RPO WL – Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego
RSIWL 2020 – Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego do 2020 roku
SRWL 2020 – Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 (z perspektywą do 2030 r.)
STRATEGIA EUROPA 2020 – Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu
STRATEGIA ZIT – Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego
ŚSRK 2020 – Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020
SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
TIK – Technologie informacyjno-komunikacyjne
UE – Unia Europejska
UP – Umowa Partnerstwa
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WPI – Wieloletni Plan Inwestycyjny
ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZOZ – Zakład Opieki Zdrowotnej
ZPO – Zespół Placówek Oświatowych
ZS – Zespół Szkół

ZTM

–

Zarząd

Transportu

Miejskiego

Wstęp

Okres obowiązywania opracowanej w 2008 r. Strategii Rozwoju Gminy Niemce na lata 2009–2015¹ dobiega końca. Władze gminy i społeczność lokalna zdecydowały o ponownym zdefiniowaniu celów rozwojowych gminy Niemce. Doświadczenia z realizacji poprzedniej strategii oraz wdrażania środków unijnych z perspektywy finansowej na lata 2007–2013 i innych programów pomocowych, pozwoliły przygotować nowy dokument, który stanowi podstawy do długofalowego rozwoju Gminy i sprawnego zarządzania nią.

Opracowana Strategia Rozwoju Gminy Niemce na lata 2015–2020 (zwana dalej zamiennie Strategią Niemce 2020) jest dokumentem o średnim horyzoncie czasowym. Ze względu na kilkuletni okres obowiązywania i realizacji Strategii dokument ten powinien być postrzegany jako uniwersalny, ukazujący wizję, misję i strategiczne kierunki działań gminy Niemce oraz zamierzone środki wdrażania i monitorowania.

Dokument *Strategia Niemce 2020* składa się z dwóch części:

- I – analitycznej, a więc odnoszącej się do przeszłości i teraźniejszości,
- II – planistycznej (niejako właściwa strategia), więc dotyczącej przyszłości.

Diagnoza prezentuje wyczerpujący obraz gminy w ujęciu obiektywnym. Opiera się na faktach i niezbędnych komentarzach ustrukturalizowanych w osiem zasadniczych działów: Gmina Niemce, Społeczeństwo, Szkolnictwo i wychowanie, Infrastruktura, Aktywność gospodarcza, Kultura i wizerunek, Jakość życia, Finanse samorządu. Za podstawowy zakres czasowy analizy przyjęto lata 2009–2013. Jeżeli możliwe było zaprezentowanie nowszych informacji i danych, które wnoszą wartość

dotaną do części analitycznej, to również je przedstawiono.

Diagnoza przedstawia portret gminy Niemce zarówno pod względem opisowym, jak i statystycznym. Na potrzeby przeprowadzonej analizy wykorzystano dane agregowane w wartościach bezwzględnych oraz w postaci wskaźników statystycznych, uwzględniających różnorodnie aspekty szeroko rozumianego potencjału społeczno-gospodarczego. Źródłem informacji są przede wszystkim bazy danych Głównego Urzędu Statystycznego. Do przygotowania części I posłużono się także danymi wewnętrznymi zgromadzonymi przez Urząd Gminy Niemce i jego jednostki organizacyjne. Jako podsumowania wyróżnionych działów tematycznych zostały zamieszczone istotne konkluzje (wnioski).

Cześć II dotyczy przyszłości gminy i pokazuje kierunki rozwojowe na kolejne lata. Podstawą do sformułowania obszarów rozwojowych i konkretnych celów zawartych w tej części dokumentu była przeprowadzona diagnoza oraz przeprowadzone w ostatnim czasie (miesiącach, latach) konsultacje społeczne². W tej części dokumentu wskazano również konkretne mechanizmy wdrażania i monitorowania realizacji Strategii. Integralny element Strategii Niemce 2020 w formie załącznika stanowi Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2015–2020.

Przyjęta i wdrażana Strategia pozwoli nie tylko efektywnie prowadzić politykę rozwoju gminy, ale także będzie zasadniczym dokumentem umożliwiającym skorzystanie z licznych instrumentów finansowych wspierających rozwój lokalny i regionalny, w tym pochodzących z nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020.

¹ Uchwała Nr XXX/233/09 Rady Gminy Niemce z dnia 27 stycznia 2009 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Niemce na lata 2009–2015”.

² Patrz: Strategia Niemce 2020, Cześć II, rozdział 6. Konsultacje społeczne.

CZEŚĆ I

1. DIAGNOZA STANU WYJŚCIOWEGO

1.1. GMINA NIEMCE

Gmina Niemce (historycznie gmina Nasutów) to gmina wiejska, położona w powiecie lubelskim, w centralnej części województwa lubelskiego.

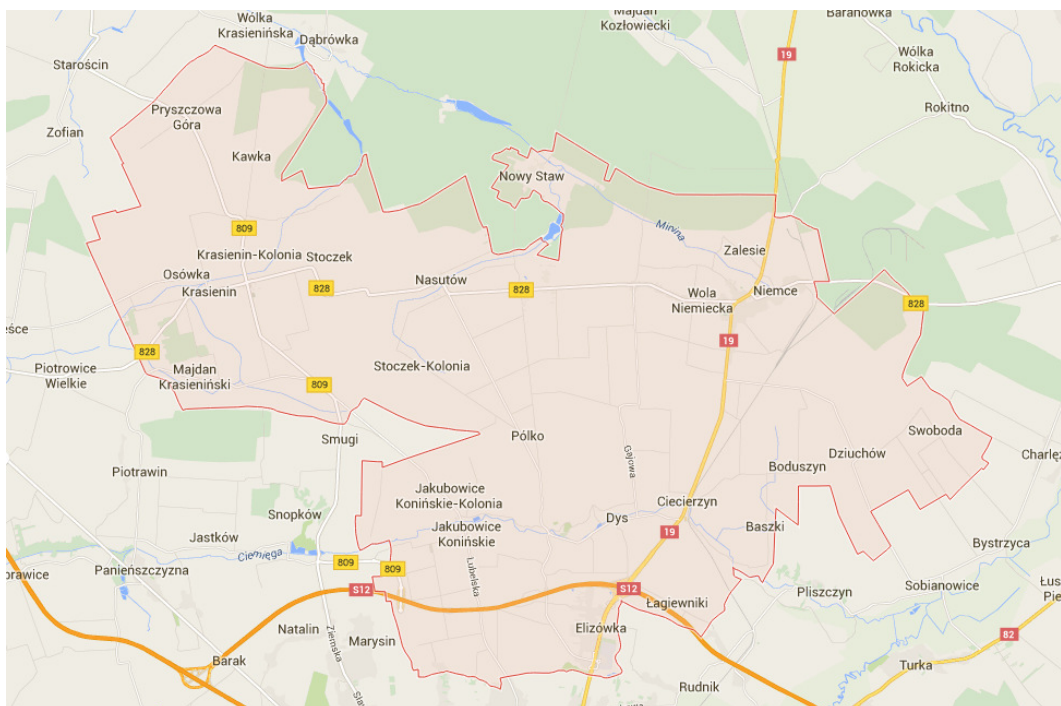
Rysunek 1: Herb gminy Niemce

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Niemce, <http://www.niemce.pl>

Gmina położona jest w dwóch makroregionach: na Wyżynie Lubelskiej w mezoregionie Płaskowyż Nałęczowski (południowa część gminy) oraz na Nizinie Południowopodlaskiej w mezoregionie Wysoczyzna Lubartowska (północna część Gminy). Dokładne położenie geograficzne wyznaczają współrzędne: 22°16'–22°35' długości geograficznej wschodniej oraz 51°34'–51°37' szerokości geograficznej północnej. Przez gminę przepływa rzeka Ciemięga.

Rysunek 2: Granice administracyjne gminy Niemce

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Niemce, <http://www.niemce.pl>

Powierzchnia gminy wynosi 141,14 km². W jej granicach znajduje się 29 sołectw: Baszki, Boduszyn, Ciecierzyn, Dys, Dziuchów, Elizówka, Jakubowice Konińskie, Jakubowice Konińskie Kolonia, Kawka, Kolonia Bystrzyca, Krasienin, Krasienin Kolonia, Leonów, Ludwinów, Łągiewniki, Majdan Krasieniński, Nasutów, Niemce, Nowy Staw, Osówka, Pólko, Pruszczowa Góra, Rudka Kozłowiecka, Stoczek, Stoczek Kolonia, Swoboda, Wola Krasienińska, Wola Niemiecka, Zalesie.

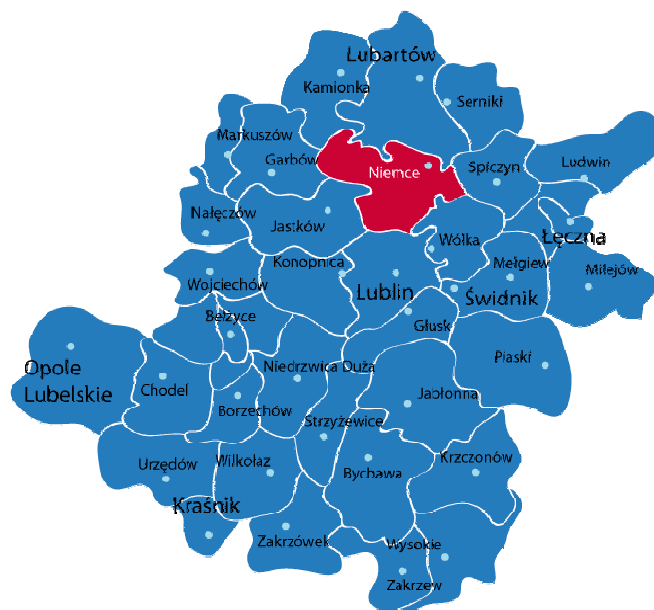
Tabela 1: Podstawowe informacje o gminie Niemce

województwo	lubelskie
powiat	lubelski
powierzchnia	141,14 km ²
użytki rolne	83%
użytki leśne	11%
liczba sołectw	29
siedziba gminy	Niemce

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Niemce, <http://www.niemce.pl>

Gmina graniczy z siedmioma innymi jednostkami administracyjnymi województwa: od południa z miastem Lublin, od południowego wschodu z gminą Wólka, od wschodu z gminą Spiczyn, od północy z gminą Lubartów, od północnego zachodu z gminą Kamionka, od zachodu z gminą Garbów, od południowego zachodu z gminą Jastków.

Rysunek 3: Położenie gminy Niemce

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Niemce, <http://www.niemce.pl>

Siedzibą gminy jest miejscowość Niemce – największe sołectwo pod względem liczby mieszkańców, położone przy drodze krajowej nr 19, w połowie drogi między Lublinem a Lubartowem, stanowiące główny ośrodek rozwojowy gminy. Ponadto, Niemce są drugą (po Niedzwicy Dużej) największą wsią województwa lubelskiego, odgrywającą w skali całego województwa kluczową rolę ekologiczną oraz wypoczynkową.

Dnia 13 maja 2014 r. przedstawiciele władz 16 gmin podpisali umowę w sprawie współpracy jednostek samorządu terytorialnego w ramach **Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego**. Razem z gminą Niemce do LOF należą gminy: Lublin, Świdnik, Lubartów, Piaski, Głusk, Jabłonna, Jasków, Konopnica, Mełgiew, Nałęczów, Niedzwica Duża, Spiczyn, Strzyżewice, Wólka.

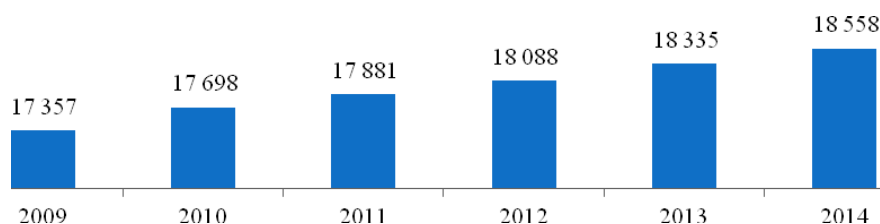
Gmina Niemce należy również do **Lokalnej Grupy Działania „Kraina wokół Lublina”**, której misją jest podniesienie atrakcyjności obszaru LGD dla mieszkańców, partnerów biznesowych, rolnictwa oraz turystów. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania na Rzecz Rozwoju Gmin Powiatu Lubelskiego „Kraina wokół Lublina” powstało z inicjatywy Starosty Lubelskiego. Zebranie Założycielskie odbyło się 16 kwietnia 2008 r. Do Stowarzyszenia należy 50 członków reprezentujących sektory: publiczny, społeczny i gospodarczy. Udział LGD w programie LEADER i realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju pozwolą na pozyskanie środków PROW dla gmin: Bělzyce, Borzechów, Bychawa, Garbów, Głusk, Jabłonna, Jasków, Konopnica, Krzczonów, Niedzwica Duża, Strzyżewice, Wólka, Wysokie, Zakrzew oraz oczywiście gminy Niemce.

1.2. SPOŁECZEŃSTWO

1.2.1. Demografia

Liczba ludności w gminie Niemce wynosi 18 558 (stan na dzień 30.12.2014 r.). W latach 2009–2014 systematycznie wzrastała i w 2014 r. była o 6,9% wyższa niż w 2009 r.

Wykres 1: Ludność faktycznie zamieszkała gminę Niemce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Tabela 2 prezentuje dokładną liczbę ludności w miejscowościach gminy Niemce w latach 2010–2014. Największą miejscowością pod względem liczby mieszkańców były Niemce – w 2014 r. liczba kobiet wyniosła 1 793, liczba mężczyzn 1 898, a łączna liczba ludności 3 691 osób. Druga pod względem liczebności była miejscowość Dys z liczbą ludności w 2014 r. na poziomie 1 921, trzecia – miejscowość Jakubowice Konińskie (1 456 osób). Najmniej liczną miejscowością była Kolonia Bystrzyca, którą w 2014 r. zamieszkiwały 64 osoby.

Tabela 2: Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach w gminie Niemce

	2010			2011			2012			2013			2014		
	M	K	S	M	K	S	M	K	S	M	K	S	M	K	S
Baszki	149	152	301	145	152	297	149	155	304	150	158	308	155	154	309
Boduszyn	75	89	164	80	96	176	81	103	184	92	114	206	99	122	221
Ciecierzyn	632	689	1321	632	685	1317	621	682	1303	636	688	1324	640	696	1336
Dys	904	930	1834	901	945	1846	915	958	1873	918	974	1892	933	988	1921
Dziuchór	52	52	104	53	54	107	56	53	109	55	52	107	56	54	110
Elizówka	424	418	842	422	415	837	418	414	832	446	447	893	461	463	924
Jakubowice Konińskie	622	669	1291	632	681	1313	651	714	1365	684	751	1435	691	765	1456
Jakubowice Konińskie-Kolonia	228	223	451	247	234	481	259	252	511	277	268	545	282	276	558
Kawka	93	117	210	95	115	210	100	119	219	104	120	224	110	127	237
Kolonia Bystrzyca	31	31	62	31	31	62	30	31	61	33	31	64	33	31	64
Krasienin	152	151	303	151	151	302	158	158	316	156	158	314	155	159	314
Krasienin-Kolonia	167	180	347	169	185	354	173	187	360	177	193	370	174	194	368
Ludwinów	63	64	127	66	62	128	63	61	124	61	58	119	60	59	119
Łagiewniki	123	112	235	121	112	233	126	115	241	124	118	242	127	124	251
Majdan Krasieniński	180	202	382	183	204	387	186	208	394	188	209	397	193	213	406
Nasutów	663	672	1335	672	677	1349	667	679	1346	660	695	1355	684	694	1378
Niemce	1794	1912	3706	1795	1906	3701	1792	1907	3699	1791	1905	3696	1793	1898	3691
Nowy Staw	76	81	157	85	79	164	80	76	156	86	78	164	89	85	174
Osówka	106	137	243	105	135	240	103	129	232	106	129	235	107	132	239

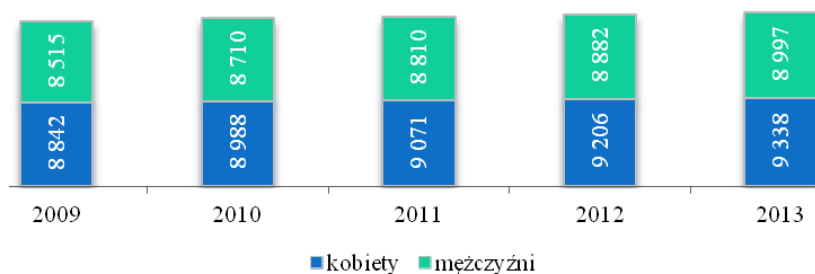
	2010			2011			2012			2013			2014		
	M	K	S	M	K	S	M	K	S	M	K	S	M	K	S
Pólko	165	150	315	167	153	320	168	166	334	170	165	335	170	171	341
Pryszczowa Góra	74	63	137	76	62	138	77	63	140	78	63	141	84	69	153
Rudka Kozłowiecka	559	572	1131	565	575	1140	574	588	1162	569	598	1167	577	602	1179
Stoczek	127	123	250	129	127	256	131	133	264	130	136	266	130	137	267
Stoczek-Kolonia	85	65	150	85	67	152	86	67	153	83	67	150	85	67	152
Swoboda	82	84	166	84	84	168	88	87	175	92	90	182	93	91	184
Wola Krasienińska	93	95	188	96	98	194	96	96	192	98	94	192	99	95	194
Wola Niemiecka	570	568	1138	586	583	1169	606	619	1225	614	628	1242	633	633	1266
Zalesie	214	204	418	213	204	417	213	206	419	214	212	426	215	212	427

Oznaczenia: M-mężczyźni, K-kobiety, S-suma.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Niemce

W 2013 r. kobiety stanowiły 50,9% społeczności gminy Niemce (9 338), zaś mężczyźni 49,1% (8 997). W analizowanym okresie struktura ludności pod względem płci nie zmieniła się istotnie, liczba kobiet w każdym roku była wyższa niż liczba mężczyzn, jednak nie stanowiły one więcej niż 51% ogólnej liczby ludności zamieszkującej gminę.

Wykres 2: Struktura ludności wg płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn w gminie Niemce w latach 2009–2014 w większości wynosił 104 (jedynie w 2010 r. i 2011 r. wyniósł 103). Oznacza to, że na 100 mężczyzn w gminie przypadały 104 kobiety.

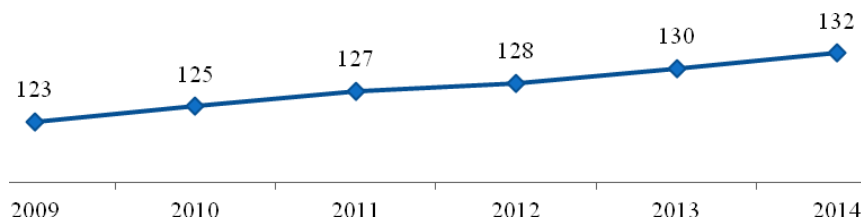
Tabela 3: Współczynnik feminizacji

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
współczynnik feminizacji	104	103	103	104	104	104

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Gmina Niemce charakteryzuje się dość wysoką gęstością zaludnienia w porównaniu do innych gmin wiejskich. W 2014 r. na 1 km² przypadały 132 osoby – o 9 osób więcej niż w 2009 r., co bez wątpienia spowodowane było wzrostem liczby ludności w gminie.

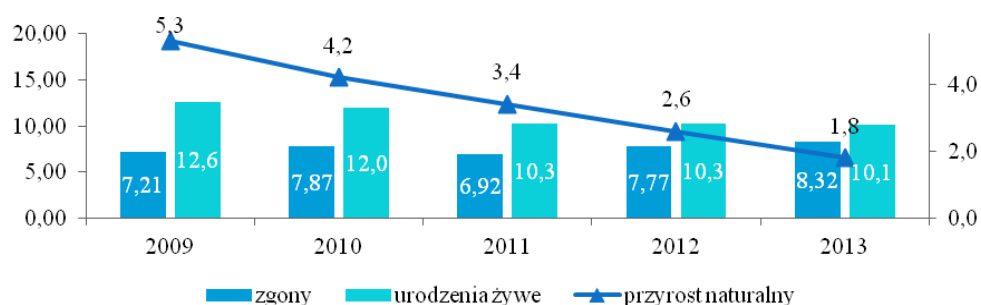
Wykres 3: Gęstość zaludnienia – ludność na 1 km²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Zarówno wskaźnik urodzeń żywych, jak i zgonów na 1 000 ludności w gminie Niemce w latach 2009–2013 wykazywał tendencje negatywne. W 2013 r. liczba urodzeń żywych w przeliczeniu na 1 000 ludności wyniosła 10,1 – o 19,8% mniej niż w 2009 r. Ponadto o 15,4% zwiększyła się w analizowanym okresie liczba zgonów w przeliczeniu na 1 000 ludności. Zmiany te wpłynęły na fakt, że przyrost naturalny w 2013 r. w przeliczeniu na 1 000 ludności wyniósł 1,8 przy wartości 5,3 w 2009 r.

Wykres 4: Przyrost naturalny oraz urodzenia żywe i zgony na 1 000 ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wartość wskaźnika małżeństw na 1 000 ludności w latach 2009–2014 podlegała wahaniom. Największa była w 2010 r. i wynosiła 6,6 (zawarto wówczas 115 małżeństw). W 2014 r. wyniosła 4,7 (tyle samo co w 2011 r.) – zawarto 87 małżeństw. Najniższą wartość wskaźnik osiągnął w 2013 r. – wyniósł 4,3.

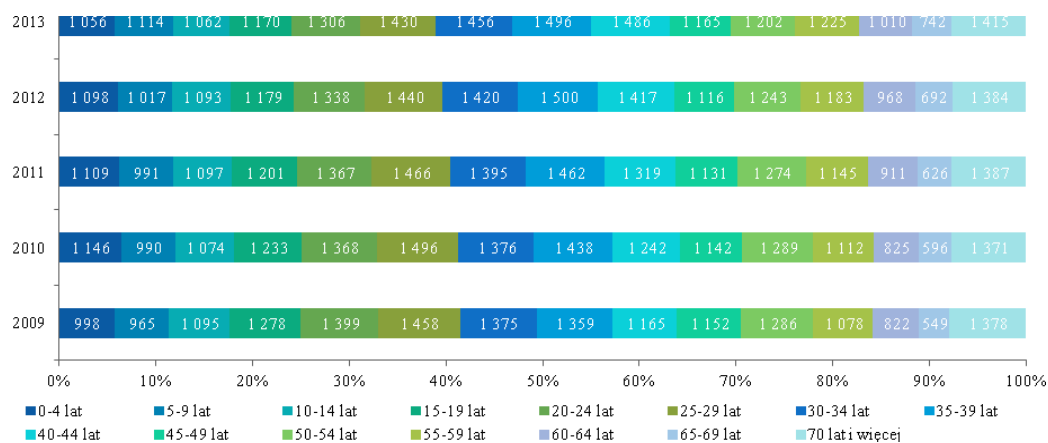
Wykres 5: Małżeństwa na 1 000 ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Niemal 60% ludności gminy Niemce stanowią osoby w wieku do 39 lat, należy jednak zauważyć, że ich udział w strukturze ludności w analizowanym okresie zmniejszył się. W 2013 r. dzieci w wieku 0–4 lata stanowiły 5,8% mieszkańców, przy czym udział ten zwiększył się o 0,1 p.p. Osoby w wieku 20–29 lat stanowiły w 2013 r. niemal 15% ogólnej liczby ludności – odsetek ten zmniejszył się o 1,5 p.p. Ponadto, o 0,7 p.p. zwiększył się udział ludności w wieku powyżej 65 lat – w 2013 r. wyniósł 11,8% podczas gdy w 2009 r. wynosił 11,1%.

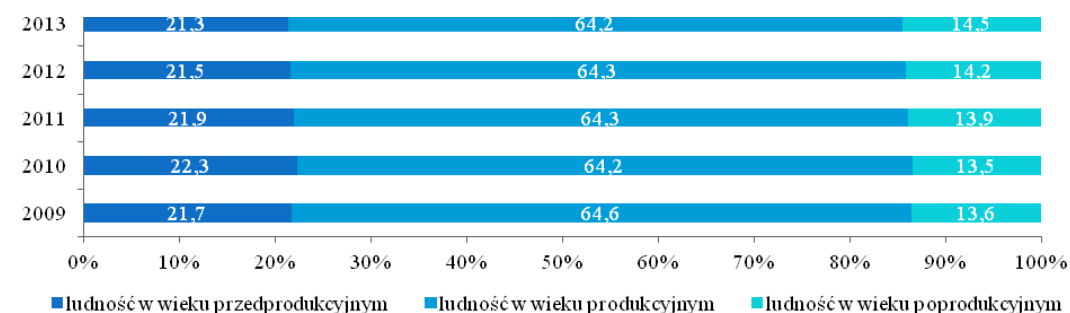
Wykres 6: Ludność wg grup wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W latach 2009–2013 udział ludności zarówno w wieku przedprodukcyjnym, jak i w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności zmniejszył się o 0,4 p.p. Zwiększeniu uległ odsetek osób w wieku poprodukcyjnym – w porównaniu do 2009 r. w 2013 r. był o 0,9 p.p. wyższy.

Wykres 7: Struktura demograficzna ludności wg ekonomicznych grup wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Sytuacja demograficzna w gminie kształtowana jest również poprzez migracje. Saldo migracji to różnica między liczbą zameldowań a wymeldowań. W analizowanym okresie w gminie Niemce saldo było dodatnie co oznacza, że więcej osób dokonywało zameldowania niż wymeldowania z terenu gminy. Najniższa wartość salda wystąpiła w 2011 r. – wyniosła 123 osoby (6,9 osób w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców). Saldo migracji zagranicznych również było dodatnie

w większości lat – jedynie w 2013 r. wyniosło -0,16 osoby/1 000 ludności co oznacza, że liczba osób wymeldowujących się z terenu gminy na rzecz zameldowania za granicą była wyższa niż liczba osób migrujących z zagranicy i dokonujących meldunku na terenie gminy.

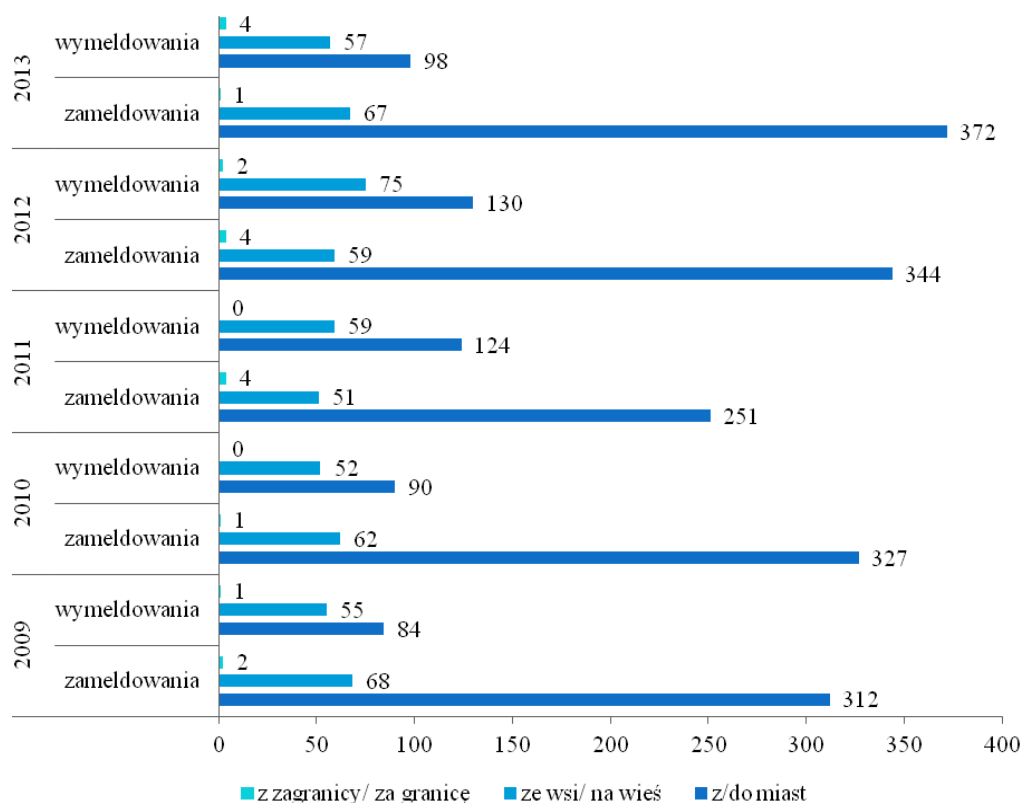
Tabela 4: Migracje na pobyt stały

	2009	2010	2011	2012	2013
saldo migracji	242	248	123	200	281
saldo migracji na 1 000 osób	14	14,1	6,9	11,1	15,4
saldo migracji zagranicznych na 1 000 osób	0,06	0,06	0,23	0,11	-0,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Analizując migracje pod względem kierunków wybieranych przez mieszkańców do zmiany zameldowania należy zauważyć, że zarówno w kwestii zameldowania jak i wymeldowania w gminie Niemce dominuje kierunek miejski, przy czym zameldowania na terenie gminy dokonywane przez osoby pochodzące z miast zdecydowanie przewyższają wymeldowania z gminy na rzecz zameldowania w innych miastach. W 2013 r. na terenie gminy zameldowały się 372 osoby pochodzące z miast (najwięcej ze wszystkich analizowanych lat) oraz 67 osób pochodzących ze wsi.

Wykres 8: Migracje na pobyt stały wg kierunku

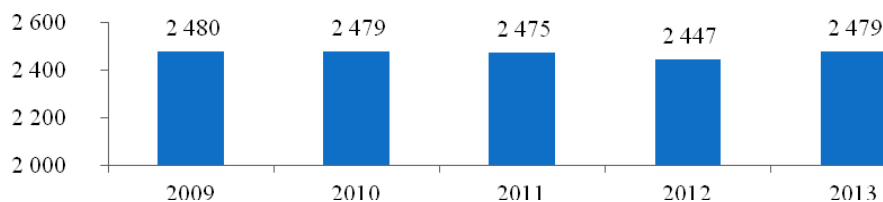

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

1.2.2. Rynek pracy

W latach 2009–2012 liczba pracujących w gminie Niemce uległa zmniejszeniu o 1,33% i w 2012 r. wyniosła 2 447 osób. W 2013 r. w porównaniu do roku poprzedniego status osoby pracującej posiadało o 32 osoby więcej (o 1,3% więcej) i tym samym liczba pracujących powróciła niemal do poziomu z 2009 r.

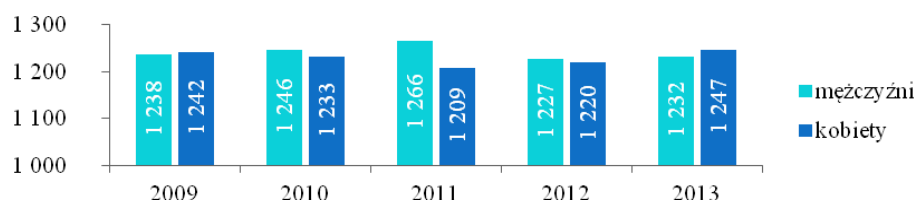
Wykres 9: Liczba pracujących ogółem³

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Struktura pracujących według płci w gminie Niemce w latach 2009–2013 była niejednorodna. W 2009 r. i 2013 r. wśród pracujących dominowały kobiety, zaś w pozostałych latach – mężczyźni. Największa różnica wystąpiła w 2011 r., kiedy to liczba pracujących mężczyzn była o 57 osób wyższa od liczby kobiet.

Wykres 10: Struktura pracujących

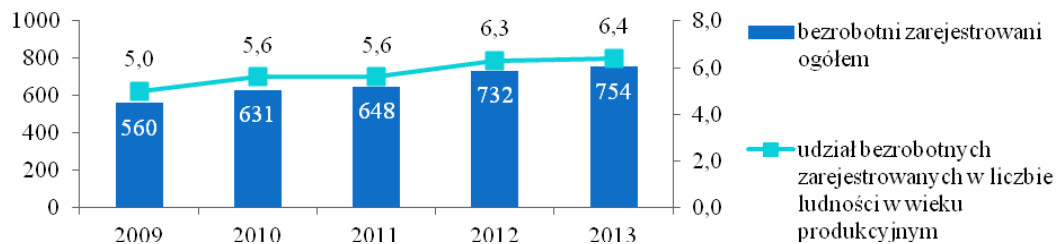

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2013 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Niemce wyniosła 754 i była o 34,6% wyższa niż w 2009 r. W całym analizowanym okresie liczba zarejestrowanych bezrobotnych wzrastała, czemu towarzyszył również wzrost udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym – od 2009 r. odsetek ten zwiększył się o 1,4 p.p.

³ Zgodnie z metodologią badań obejmujących podmioty gospodarki narodowej do pracujących zalicza się: osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, pracodawców i pracujących na własny rachunek, osoby wykonujące pracę nakładczą, agentów, członków spółdzielni produkcji rolniczej, duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

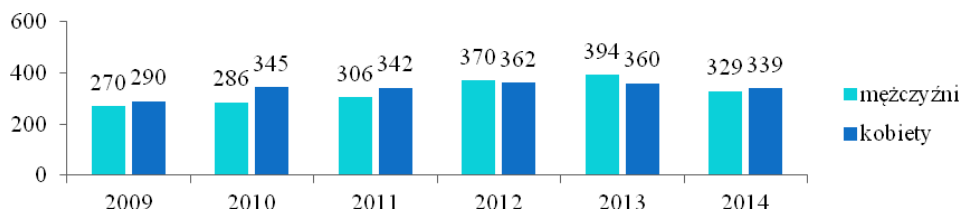
Wykres 11: Bezrobotni zarejestrowani ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Analiza struktury zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Niemce pod względem płci pokazuje, że w latach 2009–2011 oraz w 2014 r. status osoby bezrobotnej posiadało więcej kobiet niż mężczyzn. Szczególnie dysproporcja ta była zauważalna w 2010 r., kiedy to liczba bezrobotnych kobiet była o 59 wyższa od liczby bezrobotnych mężczyzn. W 2014 r. kobiety stanowiły 50,7% ogółu bezrobotnych.

Wykres 12: Struktura zarejestrowanych bezrobotnych wg płci

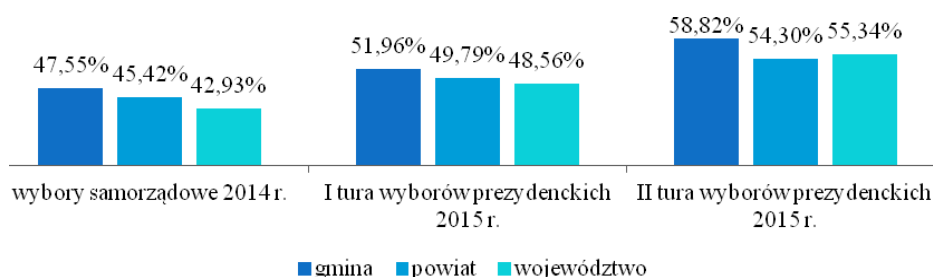
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

1.2.3. Aktywność społeczna mieszkańców

O aktywności społecznej mieszkańców świadczy między innymi uczestnictwo w wyborach. W 2014 r. w wyborach samorządowych (16 listopada) frekwencja w gminie Niemce wyniosła 47,55% i była wyższa niż frekwencja w powiecie lubelskim (45,42%) oraz wyższa niż w województwie (42,93%).

W 2015 r. odbyły się z kolei wybory na Prezydenta RP. W pierwszej turze głosowania frekwencja w gminie Niemce wyniosła 51,96% i również była wyższa niż frekwencja w powiecie lubelskim (49,79%) oraz wyższa niż w województwie lubelskim (48,56%). Podobnie było w drugiej turze wyborów – gmina Niemce z frekwencją na poziomie 58,82% przodowała w powiecie (54,30%) oraz województwie (55,34%).

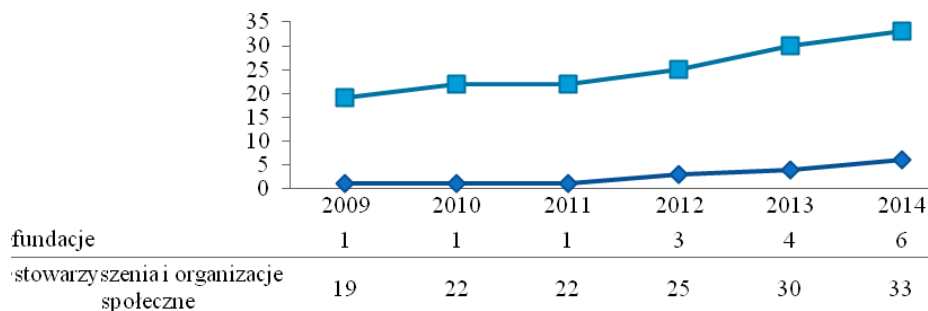
Wykres 13: Frekwencja w wyborach samorządowych (2014 r.) i prezydenckich (2015 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, <http://pkw.gov.pl/>

Aktywność społeczna mieszkańców wyraża się również poprzez zakładanie organizacji non-profit. W gminie Niemce w 2014 r. istniało 6 fundacji (o 5 więcej niż w 2009 r.) oraz 33 stowarzyszenia i organizacje społeczne (o 14 więcej niż w 2009 r.).

Wykres 14: Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w 2014 r. wyniosła 21 i w porównaniu do 2009 r. wzrosła o 75%. Z kolei liczba nowo zarejestrowanych organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014 r. wyniosła 3. W każdym analizowanym roku zakładano nową fundację, stowarzyszenie bądź inną organizację społeczną.

Wykres 15: Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne - wskaźniki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Co więcej, w gminie Niemce funkcjonuje fundusz sołecki. Jest on częścią budżetu gminy. Na 2015 r. kwota przeznaczona na fundusz wynosi 392 604,71 zł. Pieniędźmi dysponuje Urząd Gminy, ale to od mieszkańców zależy na co zostaną one wydatkowane, a od sołtysa i radnych – kiedy zadania zostaną wykonane. Każde sołectwo, jeśli napisze wniosek, otrzyma odpowiednie środki. Podejmowanie wspólnych decyzji buduje lokalną społeczność. Dzięki funduszowi Urząd Gminny oddaje inicjatywę w ręce mieszkańców, a tym samym podnosi ich aktywność obywatelską.

1.2.4. Społeczeństwo informacyjne

Społeczeństwo informacyjne to społeczeństwo, w którym towarem staje się informacja traktowana jako szczególne dobro niematerialne, równoważne lub cenniejsze nawet od dóbr materialnych. W ramach wspierania rozwoju społeczeństwa informacyjnego w gminie Niemce podjęto się realizacji projektu „Budowa zintegrowanej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego w Powiecie Lubelskim”.

Budowa zintegrowanej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego w Powiecie Lubelskim	
<i>beneficjent</i>	Powiat Lubelski
<i>wartość projektu</i>	7 055 508,10 PLN
<i>dofinansowanie UE</i>	5 985 768,29 PLN
<i>priorytet</i>	IV Społeczeństwo informacyjne
<i>działanie</i>	4.1. Społeczeństwo informacyjne

Głównym celem projektu była budowa zintegrowanej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego w Powiecie Lubelskim. W ramach projektu:

- Udostępniono pracownikom urzędów gmin oraz Starostwa Powiatowego zintegrowany system informatyczny obsługujący procesy administracyjne wraz z modułem komunikacji elektronicznej z mieszkańcami;
- Udostępniono mieszkańcom 24 h/dobę 7 dni w tygodniu możliwość składania wniosków w sprawach indywidualnych;
- Uzyskano kompletność i spójność systemów informatycznych obsługujących urzędy w gminach i Starostwie Powiatowym;
- Zautomatyzowano wymiany danych między elementami systemu informatycznego w Starostwie;
- Utworzono i udostępniono w gminach elementy systemu GIS oraz dokonano zakupu odpowiedniego oprogramowania do przeglądania map cyfrowych GIS udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Lublinie. Ponadto w ramach projektu zaplanowano rozszerzanie bazy danych mapy numerycznej otrzymanej ze Starostwa Powiatowego o dane dotyczące planowania przestrzennego (nałożenie map planów przestrzennych na mapę zasadniczą geodezyjną ze Starostwa Powiatowego), dane ewidencyjne dotyczące ulic i dróg gminnych, dane dotyczące parametrów sieci wodno-kanalizacyjnej i sieci ciepłowniczej, innych sieci i urządzeń dotychczas nie naniesionych przez powiatową obsługę geodezyjną;
- Wykorzystano nowoczesne rozwiązania w sferze telekomunikacji – wykorzystanie technologii Voice over Internet Protocol (VoIP) - zmodernizowano platformy, oprogramowanie i sprzęt IT JST powiatu lubelskiego.

Ponadto, w 2013 r. rozpoczęto realizację projektu „NIEMCE – partnerstwo na rzecz e-integracji - dostawa laptopów i oprogramowania”.

NIEMCE – partnerstwo na rzecz e-integracji – dostawa laptopów i oprogramowania	
<i>data rozpoczęcia</i>	2013
<i>obszar</i>	gmina Niemce
<i>wartość projektu</i>	2 623 348,90 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	0 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	2 623 348,90 PLN
<i>program unijny</i>	Regionalny Program Operacyjny - Innowacyjna Gospodarka 2007-2013
<i>działanie</i>	8.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

Dnia 21 października 2014 r. przekazano mieszkańcom pierwsze komputery z projektu unijnego „NIEMCE – partnerstwo na rzecz e-integracji”. Docelowo 250 mieszkańców gminy spełniających

kryteria zawarte w umowie, otrzyma laptopy z oprogramowaniem i bezpłatnym dostępem do Internetu przez pięć lat.

W celu budowy regionalnego środowiska e-Administracji w województwie lubelskim poprzez zapewnienie mieszkańcom Lubelszczyzny możliwości korzystania z usług publicznych, dostępnych drogą elektroniczną z wykorzystaniem profilu zaufanego podjęto realizację projektu „Wrota Lubelszczyzny – Informatyzacja Administracji”.

Wrota Lubelszczyzny – Informatyzacja Administracji	
<i>beneficjent</i>	Województwo lubelskie
<i>wartość projektu</i>	39 130 553,48 PLN
<i>dofinansowanie UE</i>	33 148 671,17 PLN
<i>priorytet</i>	IV. Społeczeństwo informacyjne
<i>działanie</i>	4.1. Społeczeństwo informacyjne

Osiągnięcie tego celu będzie możliwe, dzięki realizacji następujących celów szczegółowych:

- budowie regionalnego środowiska e-Administracji w województwie lubelskim,
- modernizacji infrastruktury informatycznej uczestników projektu,
- uzupełnieniu systemu bezpieczeństwa danych oraz zabezpieczeniu infrastruktury teleinformatycznej,
- uzupełnieniu platformy sprzętowej i oprogramowania administracji samorządowej,
- wyposażeniu lokalnej e-Administracji w aplikacje wspierające elektroniczne procedury urzędowe (EZD, ESP).

Projekt „Wrota Lubelszczyzny – Informatyzacja Administracji” umożliwi interesantom zdalne załatwianie spraw (dzięki elektronicznym formularzom, których złożenie przez Internet jest równoważne ze złożeniem wniosku osobiście), dodatkowo uruchomienie Modułu Płatności Elektronicznych umożliwi załatwienie sprawy bez konieczności wizyty w urzędzie - wpłaty będą rejestrowane w systemie szybciej, niż miałyby to miejsce w przypadku zwykłego przelewu internetowego. Wdrożenie Portalu Informacji Turystycznej przyniesie korzyści turystom i mieszkańcom poszczególnych miejscowości oraz pozwoli wykazać atrakcyjność turystyczną całego województwa lubelskiego. Poszczególne funkcjonalności portalu zostały stworzone z myślą o konkretnych grupach docelowych. Przejrzyste wyszukiwanie miejsc noclegowych, szlaków turystycznych, zabytków, atrakcji turystycznych umożliwi rozwój branży turystycznej w regionie, zarówno w kontekście agroturystyki, jak i dużych ośrodków wypoczynkowych i kompleksów rekreacyjnych. Pobranie aplikacji „Przewodnik turystyczny” na urządzenie mobilne GPS/GPRS, łączy przekazywanie informacji turystycznych

z nauką obsługi nowoczesnych technologii mobilnych, co sprzyja rozwojowi społeczeństwa informacyjnego. Istotną funkcjonalnością portalu jest możliwość aktywnego uczestniczenia w publikacji treści przez jego użytkowników. Będą oni mogli dodawać poszczególne punkty użyteczności publicznej, własne oferty turystyczne, a także zdjęcia i filmy z ciekawych miejsc regionów.

Na portalu umieszczony będzie również kalendarz kulturalny.

1.2.5. Konkluzje

- Gmina Niemce ze względu na położenie w pobliżu Lublina – centralnego ośrodka powiatu i województwa – nabiera **charakteru gminy „sypialnianej”**. Zwiększająca się liczba ludności w gminie, a tym samym wzrost gęstości zaludnienia, stanowi wyzwanie dla władz w kwestii zapewnienia odpowiedniej infrastruktury społecznej, technicznej, bezpieczeństwa oraz jakości życia.
- Biorąc pod uwagę zmniejszający się przyrost naturalny można wnioskować, że **wzrost liczby ludności powodowany jest głównie migracjami**.
- W kwestii tendencji demograficznych w gminie zachodzą podobne zmiany jak w powiecie, województwie czy kraju. Zmniejsza się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, natomiast zwiększa się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Z jednej strony wynika to z wydłużania się średniej przewidywanej długości życia, lecz z drugiej strony rodzi konieczność szukania rozwiązań wobec problemu **starzenia się społeczeństwa**, a tym samym pogarszania wskaźnika obciążenia demograficznego.
- W analizowanym okresie (2009–2013) **zmniejszyła się liczba pracujących w gminie, zaś zwiększyła liczba bezrobotnych**. Dla władz samorządowych taka sytuacja oznacza konieczność podejmowania działań na rzecz wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców gminy, a tym samym poprawy jakości ich życia.
- Mieszkańcy gminy Niemce na tle powiatu i województwa **wykazują większą aktywność społeczną** mierzoną frekwencją w wyborach samorządowych oraz prezydenckich. Z roku na rok wzrasta również liczba zakładanych przez nich fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W gminie funkcjonuje również fundusz sołecki. Tym samym należy nadal tworzyć warunki sprzyjające aktywności obywatelskiej mieszkańców oraz promować partycypacyjny system zarządzania gminą.
- Zgodnie z postępem technicznym i technologicznym gmina Niemce realizuje projekty przyczyniające się do budowania **społeczeństwa informacyjnego**.

1.3. SZKOLNICTWO I WYCHOWANIE

1.3.1. Wychowanie przedszkolne

W związku z przejęciem prowadzenia szkół podstawowych jako zadanie własne gminy Uchwałą nr XV/87/95 Rady Gminy Niemce z dnia 29.11.1995 r. powołany został Gminny Ośrodek Administracyjny Szkół w Niemcach. Podstawowym zadaniem GOASz jest zarząd organizacyjny, administracyjno-gospodarczy i finansowo-księgowy placówek oświatowych (przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów).

Gmina Niemce w rok szkolnym 2013/2014 była organem prowadzącym dla 3 przedszkoli publicznych (w tym 1 z oddziałem zamiejscowym):

- Przedszkole Publiczne w Ciecierzynie, należące do Zespołu Placówek Oświatowych w Ciecierzynie,
- Przedszkole Publiczne w Dysie + Oddział zamiejscowy w Nasutowie, należące do Zespołu Placówek Oświatowych w Dysie,
- Przedszkole Publiczne w Niemcach.

Dodatkowo, na terenie gminy działalność prowadzi Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Ślimaczek” w Jakubowicach Konińskich.

W roku szkolnym 2014/2015 w gminie Niemce funkcjonowało łącznie 21 oddziałów przedszkolnych, z czego najwięcej należało do Przedszkola Publicznego w Niemcach. W sumie od roku szkolnego 2011/2012 powstało 6 nowych oddziałów. Wzrosła również liczba dzieci w placówkach przedszkolnych – w roku 2014/2015 wyniosła 468 wobec 339 w roku 2011/2012 (wzrost wyniósł 38,1%). Zwiększenie dostępności miejsc w przedszkolach było możliwe przede wszystkim dzięki realizacji takich projektów jak: „Przedszkole dla Ciebie – Edukacja XXI wieku” (okres realizacji VIII.2013 – VI.2015, wartość projektu: 1 719 120,56 zł, EFS – Program Operacyjny Kapitał Ludzki) oraz „Równe szanse – lepszy start czyli utworzenie oddziału przedszkolnego w Nasutowie” (okres realizacji VII.2013 – VI.2015, wartość projektu: 1 027 133,79 zł, EFS – Program Operacyjny Kapitał Ludzki).

W każdym oddziale przedszkolnym dzieci mają możliwość uczestniczenia w dodatkowych, bezpłatnych zajęciach rozwijających m.in. język angielski, tańce (4 zajęcia w tygodniu).

Tabela 5: Stan organizacji przedszkoli publicznych i niepublicznych

	Liczba oddziałów				Liczba uczniów			
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Przedszkole Publiczne w Ciecierzynie	4	4	4	4	81	85	92	83
Przedszkole Publiczne w Dysie + Oddział zamiejscowy w Nasutowie	3	3	5	6	72	75	100	120
Przedszkole Publiczne w Niemcach	7	7	10	10	175	175	250	250
Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Ślimaczek” w Jakubowicach Konińskich	1	1	1	1	11	12	13	15
Ogółem	15	15	20	21	339	347	455	468

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych gminy Niemce w roku szkolnym 2013/2014 (dokument częściowo zaktualizowany o dane z roku szkolnego 2014/2015)

Podstawę obliczenia dotacji dla działających w gminie przedszkoli niepublicznych stanowi ustawa o systemie oświaty⁴. Ustawodawca określił, że niepublicznemu przedszkolu należy się z budżetu gminy dotacja obliczona w wysokości nie niższej niż 75% wydatków bieżących ustalonych w budżecie gminy, ponoszonych w przedszkolach publicznych w przeliczeniu na jednego ucznia.

Mimo wysokiego wskaźnika edukacji przedszkolnej na terenie gminy Niemce, w tym tworzenia nowych miejsc w przedszkolach samorządowych, liczba dzieci zamieszkałych na terenie gminy Niemce, uczęszczających do przedszkoli w ościennych gminach oraz mieście Lublin utrzymuje się na poziomie około 100 dzieci, z czego najwięcej w Lublinie. Gmina z tego tytułu na podstawie USO wypłaca dotację na każde dziecko uczęszczające do przedszkoli niepublicznych, a od 2014 r. także na dzieci uczęszczające do przedszkoli publicznych. Z tego tytułu w 2013 r. wypłacono blisko 766 tys. zł na 140 dzieci. Dodatkowo na 5 dzieci z terenu innych jednostek samorządu terytorialnego uczęszczających do Niepublicznego Punktu Przedszkolnego „Ślimaczek” w Jakubowicach Konińskich pozyskano w 2013 r. dotację w kwocie blisko 5 tys. zł.

W ostatnich latach wykonano liczne inwestycje i zadania mające na celu poprawę infrastruktury przedszkolnej, w tym bieżące remonty pomieszczeń przedszkolnych oraz doposażenie przedszkoli w pomoce edukacyjne i inne nowoczesne wyposażenie:

Budowa przedszkola w m. Niemce	
<i>data rozpoczęcia</i>	2010
<i>miejsowość</i>	Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	8 000 000 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	7 116 831,34 PLN
Zakup wyposażenia dla przedszkola w m. Niemce	
<i>data rozpoczęcia</i>	2012
<i>miejsowość</i>	Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	200 000 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	200 000 PLN
Adaptacja budynku OSP w Nasutowie na przedszkole	
<i>data rozpoczęcia</i>	2012
<i>miejsowość</i>	Nasutów
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	354 752,16 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	354 752,16 PLN

Oprócz powyższych inwestycji w 2012 r. utwardzono drogi dojazdowe i utworzono miejsca parkingowe przy ZPO w Ciecierzynie, do którego należy Przedszkole Publiczne w Ciecierzynie, a w 2013 r. zakupiono teren pod przyszłą budowę przedszkola w miejscowości Elizówka. Wykonano również remonty generalne kuchni w Przedszkolu w Dysie oraz w Przedszkolu w Ciecierzynie.

⁴ Art. 90 ust. 2b Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

1.3.2. Wychowanie szkolne

Na terenie gminy Niemce funkcjonuje 7 szkół podstawowych oraz 3 gimnazja. Należą do nich:

- Szkoła Podstawowa im. bł. Bp. Władysława Górała w Ciecierzynie, należąca do Zespołu Placówek Oświatowych w Ciecierzynie,
- Szkoła Podstawowa im. Lotników Polskich w Dysie, należąca do Zespołu Placówek Oświatowych w Dysie,
- Szkoła Podstawowa im. Joachima Lelewela w Jakubowicach Konińskich,
- Szkoła Podstawowa im. Ireny Kosmowskiej w Krasieninie, należąca do Zespołu Szkół w Krasieninie,
- Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Nasutowie,
- Szkoła Podstawowa w Niemcach, należąca do Zespołu Szkół im. Ziemi Lubelskiej w Niemcach,
- Szkoła Podstawowa im. Twórców Ludowych Lubelszczyzny w Rudce Kozłowieckiej,
- Gimnazjum nr 1 w Niemcach, należące do Zespołu Szkół im. Ziemi Lubelskiej w Niemcach,
- Gimnazjum nr 2 im. bł. Bp. Władysława Górała w Ciecierzynie, należące do Zespołu Placówek Oświatowych w Ciecierzynie,
- Gimnazjum nr 3 w Krasieninie im. Ireny Kosmowskiej w Krasieninie, należące do Zespołu Szkół w Krasieninie.

Ponadto, na terenie gminy Niemce działa Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, w którego skład wchodzi: Liceum Ogólnokształcące, Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa oraz Liceum dla dorosłych.

Łącznie w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzących działalność na terenie gminy Niemce w roku szkolnym 2014/2015 uczyło się 1 566 uczniów. W porównaniu do roku szkolnego 2011/2012 liczba ta zmniejszyła się o 90 osób (5,4%). Łączna liczba oddziałów klasowych placówek szkolnych wyniosła 85, a ich średnia liczebność – 18 uczniów.

W szkołach podstawowych w gminie Niemce w roku szkolnym 2014/2015 naukę pobierało 1 116 uczniów (o niemal 3 % mniej niż w roku 2011/2012) w 65 oddziałach klasowych, z czego największa liczba uczniów uczęszczała do Szkoły Podstawowej w Niemcach. Średnia liczebność oddziałów klasowych pozostawała w analizowanym okresie na niezmiennym poziomie i wynosiła 17 uczniów.

W roku szkolnym 2014/2015 w gimnazjach uczyło się łącznie 450 uczniów – o 56 uczniów mniej niż w roku 2011/2012. Liczba oddziałów klasowych wynosiła 20, a ich średnia liczebność – 22 uczniów.

Tabela 6: Stan organizacji szkół podstawowych i gimnazjów

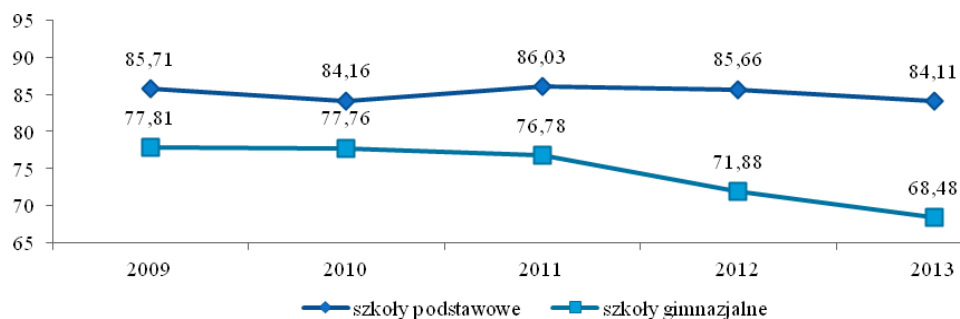
	Liczba oddziałów klasowych				Liczba uczniów				Średnia liczba uczniów w oddziale klasowym			
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Szkoła Podstawowa im. bł. Bp. Władysława Górała w Ciecierzynie	11	10	10	10	186	172	171	185	17	17	17	18
Szkoła Podstawowa im. Lotników Polskich w Dysie	6	6	6	6	89	86	90	89	15	14	15	15
Szkoła Podstawowa im. Joachima Lelewela w Jakubowicach Konińskich	7	8	9	8	112	132	156	145	18	16	18	18

	Liczba oddziałów klasowych				Liczba uczniów				Średnia liczba uczniów w oddziale klasowym			
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Szkoła Podstawowa im. Ireny Kosmowskiej w Krasieninie	10	11	11	9	183	189	193	145	14	17	17	16
Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Nasutowie	7	7	7	7	111	114	111	94	15	15	15	13
Szkoła Podstawowa w Niemcach	19	19	18	18	367	355	362	386	19	19	20	21
Szkoła Podstawowa im. Twórców Ludowych w Rudce Kozłowieckiej	7	7	7	7	102	93	92	72	13	13	13	10
Razem	67	68	68	65	1 150	1 140	1 175	1 116	17	17	17	17
Gimnazjum nr 1 w Niemcach	11	12	11	10	267	277	266	265	23	24	24	26
Gimnazjum nr 2 im. bł. Bp. Władysława Górska w Ciecierzynie	6	6	6	6	128	119	117	108	20	21	21	18
Gimnazjum nr 3 w Krasieninie	6	5	4	4	111	78	69	77	16	18	16	19
Razem	23	23	21	20	506	474	452	450	21	22	22	22
Ogółem	90	91	89	85	1 656	1 614	1 627	1 566	18	18	18	18

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych gminy Niemce w roku szkolnym 2013/2014 (dokument częściowo zaktualizowany o dane z roku szkolnego 2014/2015)

Wartość współczynnika skolaryzacji brutto⁵ w gminie Niemce w latach 2009–2013 zmniejszyła się. W 2013 r. w kategorii szkół podstawowych wyniosła 84,11 (o 1,6 mniej niż w 2009 r.), zaś w kategorii szkół gimnazjalnych 68,48 (o 9,33 mniej niż w 2009 r.).

Wykres 16: Współczynnik skolaryzacji brutto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu we wszystkich szkołach w latach 2009–2012 zmniejszyła się. W 2012 r. w szkołach podstawowych na 1 komputer przypadało 8,04 uczniów (o 1,21 mniej niż w 2009 r.), w gimnazjach – 34,14, w szkołach zawodowych/technikach – 2,67 (o 1,59 mniej niż w 2009 r.), zaś w liceum – 4,95 (o 6,55 mniej). Dalsza

poprawa wskaźników komputeryzacji od 2012 r. jest skutkiem nowelizacji pracowni komputerowych we wszystkich placówkach oświatowych na terenie gminy Niemce oraz realizacji takich projektów,

⁵ **Współczynnik skolaryzacji brutto** jest to wyrażony procentowo stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia.

jak m.in. „Cyfrowa Szkoła” w SP w Nasutowie (gdzie wskaźnik komputeryzacji wynosi 1:1) czy „NIEMCE – partnerstwo na rzecz e-integracji - dostawa laptopów i oprogramowania” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (Działanie 8.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu), w wyniku którego w 5 szkołach utworzono dodatkowe mobilne pracownie. Dzięki realizowanym przez gminę projektom wszystkie dzieci z I klasy SP w Ciecierzynie otrzymały tablety.

Tabela 7: Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów

	2009	2010	2011	2012
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	9,25	8,42	8,65	8,04
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	0	0	0	34,14
szkoły zawodowe bez policealnych	4,26	3,78	3,5	2,67
technika (wraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi)	4,26	3,78	3,5	2,67
licea ogólnokształcące	11,5	6,6	5,9	4,95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wysokie kwalifikacje kadry pedagogicznej przekładające się na bardzo dobrą jakość kształcenia. Potwierdzają to wyniki ze sprawdzianów i egzaminów przeprowadzanych na zakończenie poszczególnych etapów kształcenia, ale także sukcesy w licznych konkursach i zawodach sportowych na szczeblu powiatowym, wojewódzkim ogólnopolskim oraz międzynarodowym.

W teście przeprowadzonym w szóstej klasie szkoły podstawowej gmina Niemce uzyskała 4 miejsce w powiecie lubelskim pod względem średniego wyniku w punktach oraz w procentach uzyskując odpowiednio – 27,11 pkt i 67,77%. Wynik ten był wyższy od średniej dla powiatu lubelskiego, średniej dla województwa oraz średniej dla Polski. Ponad 24% uczniów przystępujących do testu osiągnęło z niego wysoki wynik – pod tym względem gmina zajęła 5 miejsce w powiecie ponownie osiągając wynik lepszy niż powiat oraz województwo. Natomiast w przypadku wyniku średniego i niskiego gmina uplasowała się na 4 miejscu w powiecie lubelskim. Ponadto w klasyfikacji szkół dwie szkoły z gminy Niemce osiągnęły wysoki wynik z testów, co uplasowało gminę w tej klasyfikacji na 4 miejscu w powiecie.

Tabela 8: Porównanie wyników uczniów i szkół podstawowych w gminie Niemce, powiecie lubelskim, województwie lubelskim oraz Polsce w 2014 r.

	Średni wynik (pkt)	Średni wynik (%)	Liczba uczniów z wynikiem						Liczba szkół	Liczba szkół z wynikiem			%
			N	%	Śr.	%	W	%		N	Śr.	W	
gmina Niemce	27,11	67,77	28	15,3	111	60,65	44	24,04	7	0	5	2	28,57
powiat lubelski	25,68	64,19	288	21,65	763	57,36	279	20,97	76	12	48	16	21,05
województwo lubelskie	25,84	64,60	-	25,9	-	52,3	-	21,8	-	-	-	-	-
Polska	25,83	64,57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Oznaczenia: wynik niski – N, średni – Śr., wysoki – W.

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych gminy Niemce w roku szkolnym 2013/2014 (dokument częściowo zaktualizowany o dane z roku szkolnego 2014/2015)

Władze gminy czynnie uczestniczą w procesie podnoszenia efektywności kształcenia i rozwoju szkół, obejmując patronatem oraz udzielając wsparcia finansowego, organizacyjnego, wizerunkowego i promocyjnego dla licznych przedsięwzięć w ramach „Lokalnego programu wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży z terenu Gminy Niemce”, przyjętego Uchwałą nr XXXIX/359/2014 Rady Gminy Niemce z dnia 14 marca 2014 r. Program ma na celu:

- wspieranie i motywowanie uczniów do rozwijania swoich uzdolnień poprzez przyznawanie Stypendium Wójta Gminy Niemce o charakterze motywacyjnym:
  - za wysokie wyniki w nauce,
  - za wysokie osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej,
  - za wysokie osiągnięcia w sporcie;
- wspieranie edukacji uzdolnionej młodzieży poprzez organizowanie w szkołach, dla których organem prowadzącym jest gmina Niemce:
  - zajęć pozalekcyjnych, zgodnie z zainteresowaniami i potrzebami uczniów, (2 dodatkowe godziny w każdej szkole w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej),
  - turniejów, konkursów, zawodów sportowych na szczeblu co najmniej gminnym (Patronat Wójta Gminy Niemce, wsparcie finansowe na zakup nagród i organizację);
- wspieranie edukacji uzdolnionej młodzieży ze szkół, dla których organem prowadzącym jest gmina Niemce poprzez stwarzanie warunków dających możliwość brania udziału w konkursach na szczeblu gminy, powiatu, regionu, województwa, kraju oraz międzynarodowym,
- tworzenie nowych specjalistycznych pracowni oraz doposażenie szkolnych pracowni w specjalistyczne pomoce w szkołach, dla których organem prowadzącym jest gmina Niemce,
- wspieranie nauczycieli zatrudnionych w szkołach, dla których organem prowadzącym jest gmina Niemce w zakresie doskonalenia zawodowego w szczególności w kierunku pracy z uczniem zdolnym.

Ponadto we wszystkich szkołach funkcjonują świetlice szkolne i zatrudnieni są specjaliści realizujący zadania w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej m.in.: logopedzi, rewalidatorzy, psychologowie, pedagodzy. Na terenie placówek funkcjonują biblioteki szkolne lub oddziały Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach.

1.3.3. Kadra nauczycielska

W szkołach i przedszkolach, dla których organem prowadzącym jest gmina Niemce pracuje 195 nauczycieli, w tym aż 56% stanowią nauczyciele dyplomowani, a 28% nauczyciele mianowani. Zdecydowana większość posiada wielokierunkowe kwalifikacje i systematycznie doskonalili swoje umiejętności pedagogiczne. Średnie wynagrodzenie nauczycieli⁶ w 2013 r. było na poziomie nie niższym niż określonym w Karcie Nauczyciela⁷, a w związku z tym nie wypłacano jednorazowego dodatku uzupełniającego dla nauczycieli. Średnie wynagrodzenie utrzymało się na podobnym poziomie także w 2014 r.

Tabela 9: Wartość wypłaconych jednorazowych dodatków uzupełniających dla nauczycieli (zł)

Stopień awansu zawodowego	2010			2011			2012			2013	
	Średnie wynagrodzenie		Kwota różnicy	Średnie wynagrodzenie		Kwota różnicy	Średnie wynagrodzenie		Kwota różnicy	Średnie wynagrodzenie	Kwota różnicy
	01.01 - 31.08	01.09 - 31.12		01.01 - 31.08	01.09 - 31.12		01.01 - 31.08	01.09 - 31.12			
Nauczyciel stażysta	2 287	2 447	-8 637	2 447	2 618	+1 074	2 618	2 718	+12 476	2 718	+14 258
Nauczyciel kontraktowy	2 538	2 716	+461	2 716	2 906	-4 758	2 906	3 017	+21 946	3 017	+9 585
Nauczyciel mianowany	3 293	3 523	-11 419	3 523	3 770	-35 766	3 770	3 913	+11 615	3 913	+11 074
Nauczyciel dyplomowany	4 208	4 502	-103 210	4 502	4 817	-135 451	4 817	5 000	-16 768	5 000	+34 889
Suma wypłaconych dodatków			123 265			175 974			16 768		0

Kwoty zaokrąglono do pełnych złotych.

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych gminy Niemce w roku szkolnym 2013/2014 (dokument częściowo zaktualizowany o dane z roku szkolnego 2014/2015)

⁶ Zgodnie z zasadami określonymi w ustawie oraz Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 stycznia 2010 r. w sprawie sposobu opracowywania sprawozdania z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2010 r. Nr 6, poz. 35).

⁷ Art. 30 ust. 3 Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 i 1198 oraz z 2015 r. poz. 357).

1.3.4. Zrealizowane projekty edukacyjne i wychowawcze

W latach 2010–2014 w poszczególnych placówkach oświatowych gminy realizowane były różnorodne projekty edukacyjne. Pozyskane środki zostały przeznaczone na pomoce dydaktyczne, sprzęt szkolny oraz umożliwiły zorganizowanie różnorodnych zajęć pozalekcyjnych m.in. nauki pływania, gimnastyki korekcyjnej, nauki drugiego języka obcego, orientacji zawodowej w gimnazjum. Dzięki nim uczniowie nabywali nowe umiejętności, wyrównywali braki edukacyjne i rozwijali swoje talenty.

Do projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego należały:

- „Równaj do lepszych – wsparcie najsłabszych uczniów szkół podstawowych z gminy Niemce”, rok szkolny 2010/2011,
- „Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I–III szkół podstawowych w gminie Niemce”, rok szkolny 2011/2012,
- „Wsparcie uczniów z gminy Niemce poprzez realizację programów rozwojowych Szkół” – projekt zrealizowany w: SP w Ciecierzynie, SP w Dysie, SP w Jakubowicach Konińskich, SP w Nasutowie i Gimnazjum w Krasieninie, rok szkolny 2011/2012,
- „Przyspieszenie edukacyjne w szkole wiejskiej” – projekt zrealizowany w Gimnazjum w Ciecierzynie, rok szkolny 2012/2013.

Wśród realizowanych projektów rządowych znalazły się:

- „Rozwój aktywności obywatelskiej i kulturalnej mieszkańców Lubelszczyzny” – projekt zrealizowany w Zespole Szkół w Niemcach, rok szkolny 2012/2013.

Zrealizowano również projekty współfinansowane z WFOŚiGW „Edukacja ekologiczna w gminie Niemce” – co roku uczestniczyło w nich kilka szkół.

Wraz z końcem czerwca 2015 r. zakończyły się zajęcia grupowe w Młodzieżowym Klubie Środowiskowym w Niemcach. Projekt⁸ realizowany był w partnerstwie przez Fundację Sempre a Frente i gminę Niemce. Podczas 5 miesięcy spotkań zrealizowane zostały następujące działania:

- wyjazd integracyjny z programem profilaktycznym,
- zajęcia grupowe w 3 grupach tematycznych:
  - dwie Młodzieżowe Grupy Rozwoju Osobistego – każda grupa zrealizowała po 48 godzin zajęć,
  - Grupa Reintegracji Społecznej – zrealizowała 48 godzin zajęć (tzw. spotkania czwartkowe),
  - dwie Grupy Reintegracji Zawodowej – każda grupa zrealizowała po 18 godzin zajęć.

W ramach projektu Zrealizowano także 60 godzin dodatkowych zajęć z matematyki, fizyki oraz chemii, 10 godzin korepetycji z języka polskiego, a także 170 godzin indywidualnego poradnictwa psychospołecznego i zawodowego. Zajęcia odbywały się od 18 lutego 2015 r. w Zespole Szkół im. Ziemi Lubelskiej w Niemcach i brało w nich udział 30 młodych ludzi z gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych oraz studentów zamieszkujących na terenie gminy Niemce. Projekt będzie kontynuowany jeszcze przez pół roku w ramach dofinansowania z Pożytku Publicznego.

W roku szkolnym 2014/2015 w dwóch placówkach oświatowych: Gimnazjum nr 1 w Niemcach i Gimnazjum nr 2 w Ciecierzynie realizowany był Program Youngster. Jest to program wyrównywania

---

⁸ Projekt współfinansowany ze środków UE w ramach EFS, POKL, Priorytet VII – Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 – Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.1 – Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

szans edukacyjnych młodzieży z terenów wiejskich poprzez naukę języka angielskiego, realizowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej we współpracy z Wydawnictwem Macmillan. Gmina Niemce była kluczowym partnerem Fundacji przy realizacji Programu Youngster. W programie wzięło udział 57 uczniów, którzy zostali podzieleni na 5 grup, wynikających ze stopnia zaawansowania znajomości języka angielskiego. W roku szkolnym 2015/2016 do realizacji Programu Youngster

zostało zakwalifikowane Gimnazjum nr 3 w Krasieninie.

W roku szkolnym 2014/2015 w Gimnazjum w Krasieninie realizowany był projekt „Na własne konto” organizowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej. W ramach Programu uczniowie uczestniczyli w dodatkowych zajęciach z przedsiębiorczości i ekonomii. W trakcie jednego tygodnia ferii zimowych, poprzez zabawę i gry edukacyjne oraz wizytę w banku i u lokalnego przedsiębiorcy uczestnicy poznali podstawowe pojęcia i narzędzia ekonomiczne, które w założeniu umożliwią im lepszy start w dorosłe życie. Drużyna złożona z uczniów ze wszystkich gimnazjów gminy Niemce brała udział w konkursie „Na najlepszą teczkę Spółdzielni Uczniowskiej” za co została zauważona i doceniona. Otrzymane wyróżnienie daje możliwość uczestniczenia w programie w kolejnym roku.

1.3.5. Konkluzje

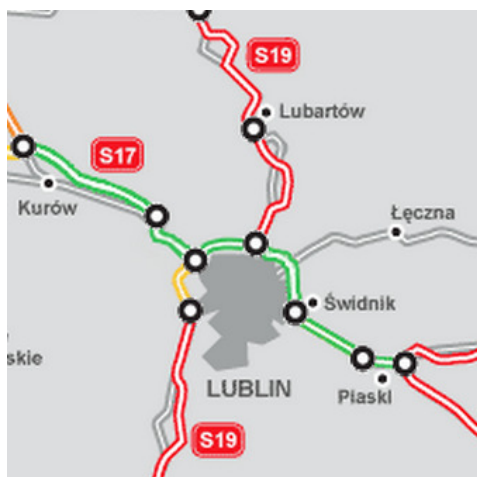
- Mimo istnienia negatywnych tendencji starzenia się społeczeństwa, należy zauważyć że w latach 2009–2013 **zwiększała się liczba dzieci w wieku 0–4 lata**. W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie dotyczące infrastruktury przedszkolnej i wczesnoszkolnej w 2013 r. dokończono budowę przedszkola publicznego w Niemcach.
- Gmina w oparciu o środki własne oraz pozyskane z Unii Europejskiej **zrealizowała szereg inwestycji dotyczących infrastruktury przedszkolnej, wczesnoszkolnej, szkolnej a także wspierającej**. Podejmowano się również realizacji inwestycji niematerialnych, prowadzących do wyrównywania szans w dostępie do edukacji. Poprawiły się również wskaźniki dotyczące dostępu do komputerów w szkołach.
- Gmina w latach: 2011, 2012, 2013 oraz 2014 została wyróżniona tytułem **„Samorządowy Lider Edukacji”**. Certyfikaty przyznawane są samorządom, które w sposób szczególnie dbają o rozwój szkolnictwa na swoim terenie, uznają, że inwestowanie w edukację i naukę to świadectwo nowoczesności i wysokich ambicji JST, wyróżniają się pod względem inwestycji w oświatę i jej infrastrukturę, są organami prowadzącymi szkół o szczególnych, znaczących osiągnięciach dydaktycznych, organizatorskich, kulturalnych lub sportowych oraz wspierają innowacyjność i nowatorskie działania zorientowane na kreowanie lokalnej przestrzeni edukacyjnej.
- W 2013 r. gmina Niemce została nagrodzona **certyfikatem „PRIMUS”** przyznany w III edycji Ogólnopolskiego Programu Certyfikacji Gmin i Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej „Samorządowy Lider Edukacji”. Certyfikat potwierdza, że samorząd uhonorowany wyróżnieniem uzyskał najwyższą liczbę punktów rankingowych wśród wszystkich certyfikowanych w Programie Gmin i Powiatów.
- **Gmina Niemce zdobyła zaszczytny tytuł „Samorząd przyjazny oświacie i jej pracownikom”** w V edycji rankingu organizowanego przez Zarząd Okręgu Lubelskiego ZNP, pod honorowym patronatem Wojewody Lubelskiego. Przyznając wyróżnienia przedstawiciele ZNP oceniali m.in. ilość placówek oświatowych, inwestycje w bazę szkolną, wysokość środków własnych przeznaczanych na oświatę i dodatkowe pieniądze, pozyskiwane ze źródeł zewnętrznych. W tegorocznej edycji Kapituła powołana przez Zarząd Okręgu wyróżniła 6 samorządów, w tym gminę Niemce, statuetką symbolizującą wyciągniętą przyjaźnie dłoń ku oświacie oraz 12 samorządów dyplomami uznania

1.4. INFRASTRUKTURA

1.4.1. Drogi i transport

Położenie gminy jest korzystne pod względem komunikacyjnym: przechodzi przez nią linia kolejowa Lublin-Łuków, a także droga krajowa nr 19 Rzeszów-Lublin-Białystok, która stanowi oś rozwojową gminy oraz szlak komunikacyjny, z którym krzyżuje się droga wojewódzka nr 828 Jawidz-Niemce-Garbów, zapewniająca połączenie z drogą krajową nr 17 Warszawa-Lublin-Hrebenne. Na poniższej mapie kolorem zielonym oznaczono odcinki dróg w użytkowaniu, kolorem żółtym w realizacji, zaś kolorem czerwonym w przygotowaniu (stan na czerwiec 2015 r.).

Rysunek 4: Mapa stanu budowy dróg w okolicach Miasta Lublin

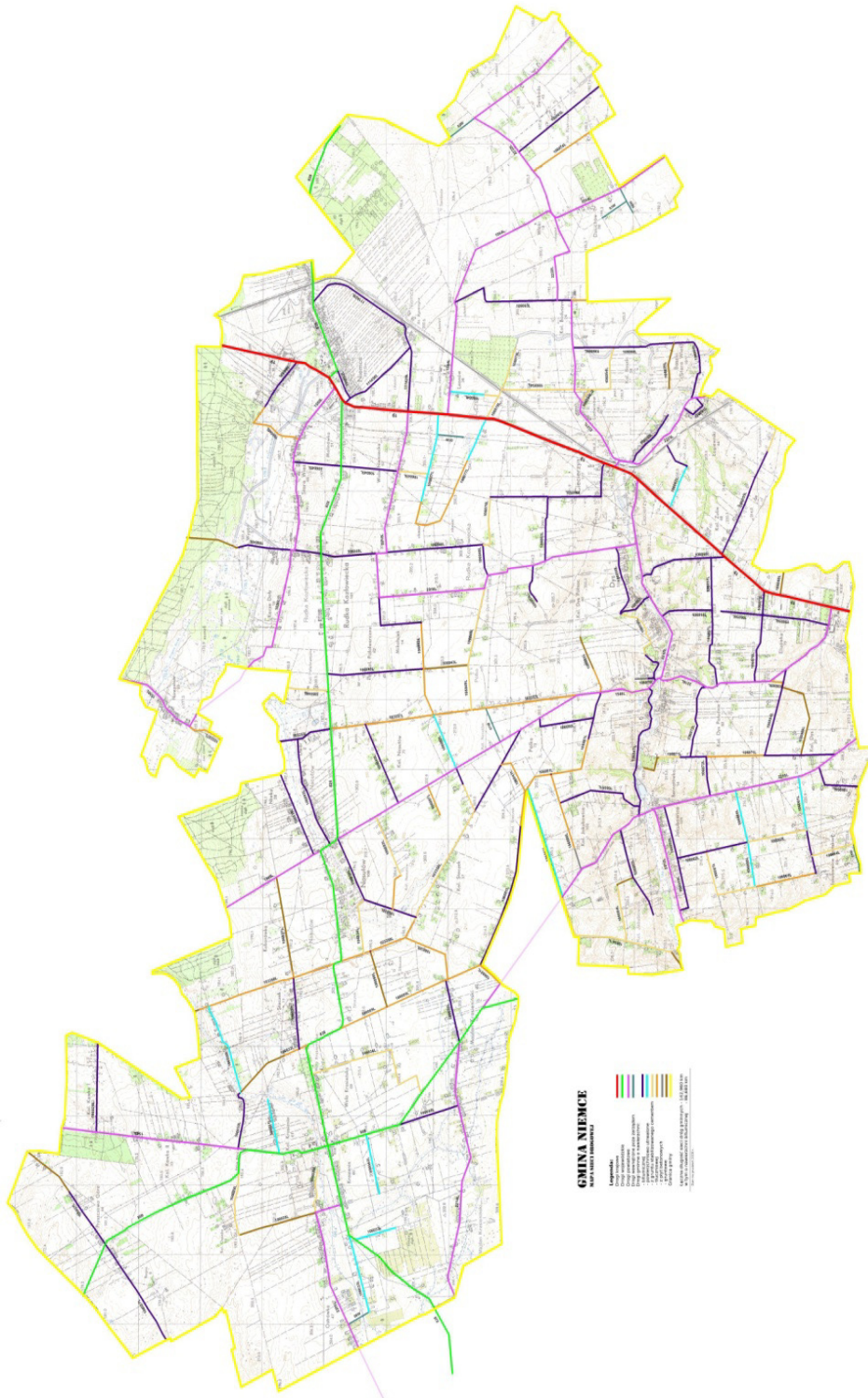

Źródło: Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, http://www.gddkia.gov.pl/mapa-stanu-budowy-drog_lubelskie

Starania władz samorządowych oraz podejmowane inwestycje na terenie gminy Niemce przyczyniły się do dynamicznego rozwoju infrastruktury. Długość dróg gminnych wynosi obecnie 142,96 km, z czego 86,68 km posiada nawierzchnię bitumiczną. Co ważne, drogi gminne są na bieżąco utwardzane i remontowane. Poniższa mapa prezentuje rozłożenie dróg w podziale na drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, w tym o nawierzchni bitumicznej, tłuczniowej, z płyt betonowych, z gruntu stabilizowanego cementem, powierzchniowo utrwalonych oraz gruntowych.

Rysunek 5: Mapa dróg w gminie Niemce

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Niemce, <http://www.niemce.pl>

Oprócz rozwiniętej sieci dróg gmina Niemce posiada dobrze zorganizowany transport pasażerski obsługiwany m.in. przez autobusy PKS, ZTM Lublin oraz busy i mikrobusy innych przewoźników.

Przez teren gminy przebiega także linia kolejowa Lublin-Lubartów-Łuków. Na tej trasie odbywa się ruch towarowy, a od 2 kwietnia 2013 r. spółka Przewozy Regionalne uruchomiła komunikację szynobusową z Lublina do Lubartowa. W obrębie gminy Niemce zlokalizowane są trzy przystanki kolejowe: w Ciecierzynie, Bystrzycy i Niemcach.⁹

---

⁹ Strona internetowa Urzędu Gminy Niemce, <http://www.niemce.pl>.

1.4.2. Zasoby mieszkaniowe

Od 2010 r. liczba mieszkań systematycznie wzrastała. W 2013 r. w gminie znajdowały się 5 452 mieszkania (o 8,9% więcej niż w 2009 r.). Wzrosła również wartość wskaźnika liczby mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców – w ostatnim analizowanym roku wyniosła 297,4 wobec 288,4 w 2009 r. Wraz ze wzrostem liczby mieszkań wzrastała również ich powierzchnia użytkowa: przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2013 r. wyniosła 103,5 m² (o 8,1 m² więcej niż w 2009 r.), zaś przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę wyniosła 30,8 m² (o 3,3 m² więcej niż w 2009 r.).

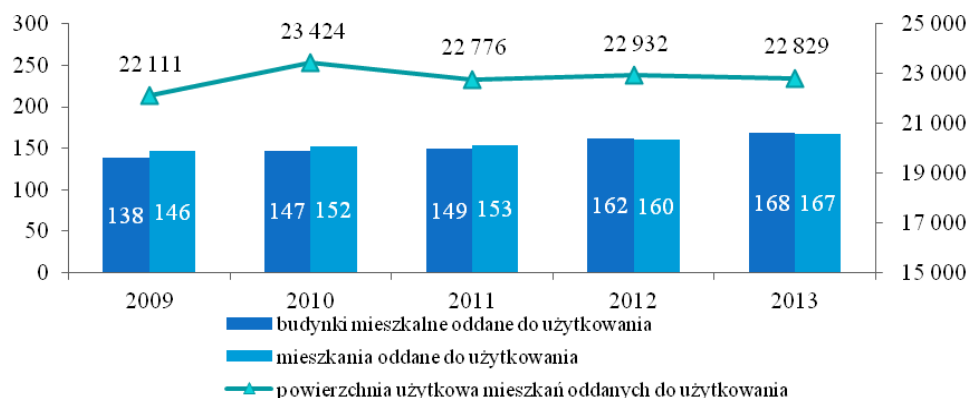
Tabela 10: Zasoby mieszkaniowe

	2009	2010	2011	2012	2013
mieszkania	5 005	5 001	5 145	5 296	5 452
mieszkania na 1 000 mieszkańców	288,4	282,6	287,7	292,8	297,4
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	95,4	100,0	101,3	102,5	103,5
przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę	27,5	28,3	29,2	30,0	30,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2013 r. w gminie oddano do użytkowania 168 budynków i 167 mieszkań. Łącznie powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania wyniosła 22 829 m², większa wartość wystąpiła jedynie w 2010 r. – 23 424 m².

Wykres 17: Budynki mieszkalne i mieszkania oddane do użytkowania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

1.4.3. Infrastruktura sieciowa

Gmina Niemce jest w pełni zwodociągowana. Długość sieci wodociągowej, rozdzielczej, bez przyłączy prowadzących do budynków i innych obiektów wynosi 257,09 km. Natomiast ilość przyłączy wynosi 5 431 szt. o łącznej długości 244,62 km¹⁰.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 20,79 km, a liczba przyłączy 566 szt. W 2000 r. oddana została do użytku oczyszczalnia ścieków "BIOVAC" o przepustowości 500 m³ na dobę, a w 2011 r. po modernizacji i dalszej rozbudowie wydajność oczyszczalni wzrosła do 930 m³ na dobę. Dotychczas skanalizowane są Niemce, Zalesie i część Woli Niemieckiej. W trakcie jest budowa kanalizacji w Rudce Kozłowieckiej i dalszej części Woli Niemieckiej. Rozwój kanalizacji gminy wymaga jeszcze dwóch oczyszczalni ścieków w Ciecierzynie (dla ochrony zlewni rzeki Ciemięgi) i Krasieninie.

Gęstość sieci rozdzielczej urządzeń sieciowych w gminie w analizowanym okresie wzrastała z roku na rok. W 2013 r. na 100 km² przypadało 182,2 km sieci wodociągowej (o 7,4 km więcej niż w 2009 r.), 14,7 km sieci gazowej (o 0,5 km więcej niż w 2009 r.) oraz 95,4 km sieci gazowej (o 15,7 km więcej niż w 2009 r.).

Tabela 11: Sieć rozdzielcza urządzeń sieciowych na 100 km²

	2009	2010	2011	2012	2013
sieć wodociągowa	174,8	176,3	178,2	180,2	182,2
sieć kanalizacyjna	14,2	14,2	14,2	14,2	14,7
sieć gazowa	79,7	82,8	89,1	93,6	95,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik długości sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w latach 2009–2013 wynosił 0,1¹¹. Biorąc pod uwagę, że stopień zwodociągowania wynosi 100% oznacza to, że gmina posiada bardzo niski stopień skanalizowania.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2009–2013 liczba mieszkań wyposażonych w wodociąg wzrosła o 12,99%, w ustęp spłukiwany – o 24,42%, w łazienkę – o 19,41%, w centralne ogrzewanie – o 21,93%, zaś w gaz z sieci – o 44,72% (tabela 12).

Tabela 12: Mieszkania wyposażone w urządzenia sanitarno-techniczne

	2009	2010	2011	2012	2013
wodociąg	4 550	4 690	4 834	4 985	5 141
ustęp spłukiwany	3 726	4 185	4 329	4 480	4 636
łazienka	3 776	4 058	4 202	4 353	4 509
centralne ogrzewanie	3 448	3 753	3 897	4 048	4 204
gaz z sieci	872	1 052	1 107	1 171	1 262

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W związku z rozbudową infrastruktury sanitarno-technicznej wzrósł również odsetek osób korzystających z tych instalacji: udział osób korzystających z wodociągu w 2013 r. wzrósł w porównaniu do 2009 r. o 1,9 p.p., z kanalizacji – 0,6 p.p. zaś z gazu – o 7,4 p.p.

¹⁰ Strona internetowa Urzędu Gminy Niemce, <http://www.niemce.pl>.

¹¹ Dane GUS – Bank Danych Lokalnych.

Tabela 13: Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

	2009	2010	2011	2012	2013
korzystający z wodociągu	81,7	82,2	82,6	83,0	83,6
korzystający z kanalizacji	20,0	20,1	20,1	20,3	20,6
korzystający z gazu	17,4	19,9	21,1	23,9	24,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W analizowanym okresie zwiększyło się również zużycie wody i gazu z sieci w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca odpowiednio o 4,66% oraz o 41,11%.

Tabela 14: Zużycie wody i gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca

	2009	2010	2011	2012	2013
zużycie wody	27,9	26,9	24,9	29,4	29,2
zużycie gazu	91,7	108,3	108,4	118,0	129,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W ostatnich latach w obszarze infrastruktury sieciowej zrealizowano następujące inwestycje¹²:

Budowa sieci wodociągowej Wola Niemiecka V Stara Wieś	
<i>data rozpoczęcia</i>	2010
<i>miejsowość</i>	Wola Niemiecka
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	162 992,32 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	162 992,32 PLN
Przebudowa sieci wodociągowej na ul. Zielonej w m. Niemce	
<i>data rozpoczęcia</i>	2011
<i>miejsowość</i>	Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	7 100 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	7 100 PLN
Budowa ujęcia wody w m. Nasutów	
<i>data rozpoczęcia</i>	2012
<i>miejsowość</i>	Nasutów
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	102 055 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	102 055 PLN
Budowa kanalizacji – Rudka Kozłowiecka, Wola Niemiecka	
<i>data rozpoczęcia</i>	2013
<i>miejsowość</i>	Rudka Kozłowiecka, Wola Niemiecka
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	2 400 000 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	1 581 198 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	818 802
<i>program unijny</i>	PROW

Na terenie gminy znajduje się 5 nadajników sygnału telefonicznego. Maszty telefonii komórkowej zlokalizowane są w miejscowości Leonów, Niemce, Krasienin, Baszki oraz Dys. Nie ma żadnych nadajników sygnału telewizyjnego.

W ramach projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej” podjęto się budowy sieci szerokopasmowej w województwie lubelskim. W ramach inwestycji realizowanej w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej” w 5 wschodnich województwach, w tym na

¹² Projekty zostały uszeregowane według daty rozpoczęcia realizacji projektu.

Lubelszczyźnie, powstanie infrastruktura szerokopasmowa umożliwiająca podstawowy dostęp do Internetu.

Sieć Internetu szerokopasmowego obejmie rejon, gdzie do chwili obecnej dostęp do stałych i szybkich łączy internetowych był mocno utrudniony lub niemożliwy.

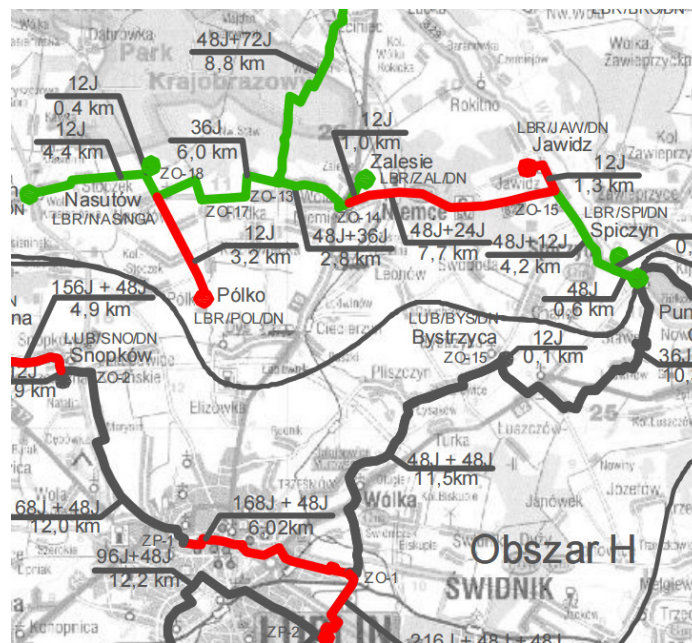
W ramach budowy sieci szerokopasmowej na terenie gminy Niemce podjęto realizację projektu:

Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie "ostatniej mili" dla mieszkańców 3 miejscowości gminy Niemce	
<i>data rozpoczęcia</i>	2013
<i>obszar</i>	gmina Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	5 525 545,86 PLN
<i>kwota dofinansowania z UE</i>	2 665 905,65 PLN
<i>program unijny</i>	PO RPW
<i>priorytet</i>	II Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego
<i>działania</i>	2.1 Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej

Głównym celem projektu jest dostarczenie szerokopasmowego dostępu do Internetu NGA w miejscowościach Niemce, Wola Niemiecka, Ruda Kozłowiecka, wprowadzenie nowych technologii oraz rozszerzenie działania naszej firmy na terenie województwa lubelskiego.

W ramach realizacji projektu zostanie wybudowane 24,5 km światłowodów, a także zostanie podłączonych do sieci 400 użytkowników końcowych.

Rysunek 6: Przebieg sieci szerokopasmowej w okolicach gminy Niemce

Oznaczenia: kolor zielony – odbiory przejściowe, kolor czerwony – odbiory techniczne.

Źródło: Strona internetowa projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej”, <http://szerokopasmowe.lubelskie.pl/>

1.4.4. Konkluzje

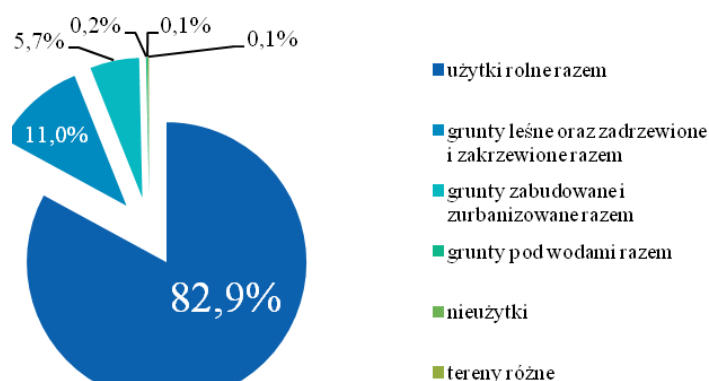
- Gmina Niemce położona jest na szlaku komunikacyjnym, przy drodze krajowej nr 19 stanowiącej **oś rozwojową gminy**, a dodatkowo przecina ją linia kolejowa. Ze względu na położenie gminy w pobliżu Lublina ważne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury transportowej oraz komunikacyjnej.
- Od 2009 r. liczba mieszkań w gminie wzrosła. **Rośnie również liczba budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania** w poszczególnych latach, a także **przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę**. Wobec zwiększającej się liczby ludności zmiany te należy ocenić pozytywnie. **Wyzwaniem** dla władz pozostaje tym samym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowej, szczególnie **rozbudowa sieci kanalizacyjnej**, gdyż jej długość w relacji do długości sieci wodociągowej wynosi jedynie 0,1.
- Gmina realizowała również projekt „**Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej**”, który ma zwiększyć dostęp do Internetu mieszkańców.

1.5. AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA

1.5.1. Sektor rolniczy

Niemal 83% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, a 11% pokrywają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Niecałe 6% to grunty zabudowane i zurbanizowane, a pozostały odsetek to grunty pod wodami, nieużytki i inne tereny.

Wykres 18: Powierzchnia geodezyjna gminy Niemce według kierunków wykorzystania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Z Powszechnego Spisu Rolnego¹³ przeprowadzonego w 2010 r. (najnowsze dostępne dane) wynika, że na terenie gminy istniało 3 566 rolnych gospodarstw domowych, z czego ponad 75% utrzymywało się z działalności rolniczej, a niemal 21 % z pozarolniczej działalności gospodarczej.

Tabela 15: Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł

	2010
ogółem	3 566
z dochodem z działalności rolniczej	2 689
z dochodem z emerytury i renty	769
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	733
z dochodem z pracy najemnej	1 476
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	329
bez dochodów z działalności rolniczej	877
bez dochodów z emerytury i renty	2 797
bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	2 833
bez dochodów z pracy najemnej	2 090
bez dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza emerytura i rentą	3 237

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010 wg siedziby gospodarstwa, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

¹³ Powszechnym Spisem Rolnym 2010 zostały objęte gospodarstwa rolne osób fizycznych i prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej. Ogółem w Powszechnym Spisie Rolnym 2010 badaniem objętych zostało ok. 1,8 mln podmiotów.

Uprawą roślin zajmowało się 2 175 gospodarstw, z czego 2 174 to gospodarstwa indywidualne. Wśród upraw dominowało zboże (uprawiane w 1 804 gospodarstwach) oraz ziemniaki (uprawiane w 1 037 gospodarstwach). W 560 gospodarstwach uprawiano warzywa gruntowe, w 193 – warzywa strączkowe, 85 gospodarstw zajmowało się uprawami przemysłowymi, 61 uprawiało buraki cukrowe, a 24 rzepak i rzepik.

Tabela 16: Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów

	gospodarstwa rolne ogółem	gospodarstwa indywidualne
ogółem	2 175	2 174
zboża razem	1 804	1 803
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	1 787	1 786
ziemniaki	1 037	1 037
uprawy przemysłowe	85	85
buraki cukrowe	61	61
rzepak i rzepik razem	24	24
strączkowe jadalne na ziarno razem	193	193
warzywa gruntowe	560	560

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010 wg siedziby gospodarstwa, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

Ogółem powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła 10 430,57 ha, z czego 10 361,21 ha zajmowały gospodarstwa indywidualne. Gospodarstwa o powierzchni do 1 ha włącznie stanowiły 8,78% powierzchni wszystkich gospodarstw. Dokładną strukturę wielkości gospodarstw prezentuje poniższa tabela.

Tabela 17: Powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych (ha)

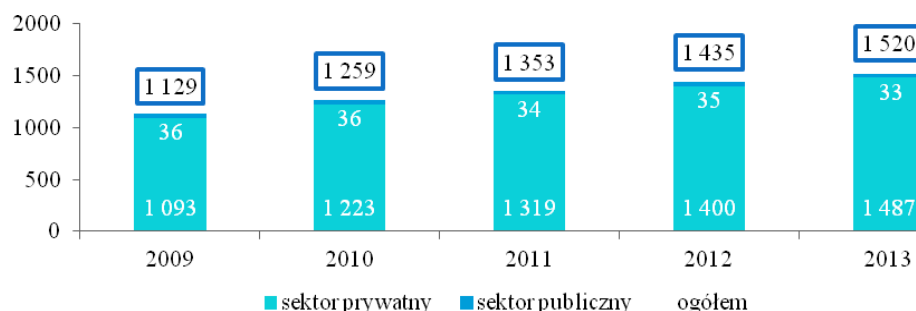
	gospodarstwa rolne ogółem	gospodarstwa indywidualne
ogółem	10 430,57	10 361,21
do 1 ha włącznie	908,58	908,58
powyżej 1 ha razem	9 521,99	9 452,63
1 - 5 ha	3 812,54	3 812,54
1 - 10 ha	6 382,64	6 382,64
1 - 15 ha	7 584,28	7 584,28
5 - 10 ha	2 570,10	2 570,10
5 - 15 ha	3 771,74	3 771,74
10 -15 ha	1 201,64	1 201,64
5 ha i więcej	5 709,45	5 640,09
10 ha i więcej	3 139,35	3 069,99
15 ha i więcej	1 937,71	1 868,35

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010 wg siedziby gospodarstwa, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

1.5.2. Sektor przedsiębiorstw

W latach 2009–2013 liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wzrosła z poziomu 1 129 do 1 520, wykazując tym samym tempo wzrostu na poziomie 34,6%. Biorąc pod uwagę strukturę własności zdecydowanie dominowały przedsiębiorstwa z sektora prywatnego – w analizowanym okresie stanowiły ok. 97-98% ogółu przedsiębiorstw.

Wykres 19: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Analiza struktury sektora przedsiębiorstw pod względem klas wielkości pokazuje, że dominującą grupą przedsiębiorstw w latach 2009–2014 były mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników, które w 2014 r. stanowiły około 97% wszystkich przedsiębiorstw. Należy przy tym zauważyć, że ich liczba wzrastała z roku na rok i w 2014 r. była o 45% większa niż w 2009 r. Drugą grupą pod względem liczebności w strukturze przedsiębiorstw wg klas wielkości były przedsiębiorstwa małe, stanowiące w 2014 r. niemal 3% ogółu przedsiębiorstw, jednak ich liczba zmniejszyła się o 20%. W analizowanym okresie w gminie nie istniały żadne przedsiębiorstwa zatrudniające 1 000 osób i więcej, funkcjonowało dokładnie jedno przedsiębiorstwo duże, zatrudniające 250-999 pracowników, a od 2011 r. działało siedem przedsiębiorstw średnich.

Tabela 18: Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON wg klas wielkości

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem, w tym:	1 129	1 259	1 353	1 435	1 520	1 592
0 - 9	1 066	1 197	1 294	1 375	1 469	1 541
10 - 49	54	53	51	52	43	43
50 - 249	8	8	7	7	7	7
250 - 999	1	1	1	1	1	1
1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Spośród 1 592 przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Niemce 22 przedsiębiorstwa zajmowały się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem bądź rybactwem, 381 przedsiębiorstw funkcjonowało w branży przemysł i budownictwo, zaś pozostałą działalnością zajmowało się 1 189 podmiotów. W analizowanym okresie w największym stopniu wzrosła liczba przedsiębiorstw z grupy przemysł i budownictwo – w 2014 r. było ich o niemal 48% więcej

niż w 2009 r. 40%-owe tempo wzrostu charakteryzowało przedsiębiorstwa prowadzące pozostałą działalność, zaś liczba podmiotów z grupy rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa wzrosła o 4,8%.

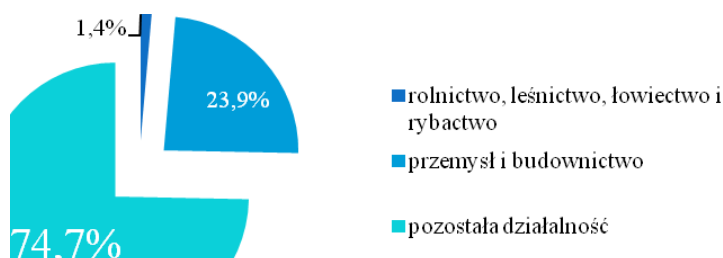
Tabela 19: Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem, w tym:	1 129	1 259	1 353	1 435	1 520	1 592
<i>rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo</i>	21	21	23	25	24	22
<i>przemysł i budownictwo</i>	259	300	329	358	383	381
<i>pozostała działalność</i>	849	938	1 001	1 052	1 113	1 189

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W ujęciu procentowym w 2014 r. przedsiębiorstwa rolne stanowiły 1,4% ogółu przedsiębiorstw, przedsiębiorstwa przemysłowe i budowlane – 23,9%, zaś pozostałe podmioty – 74,7%.

Wykres 20: Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Poniższa tabela prezentuje dokładniejsze dane dotyczące podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007. We wszystkich analizowanych latach dominowały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (w 2014 r. 27,7% przedsiębiorstw). Na drugim miejscu znalazły się podmioty należące do sekcji F – budownictwo (w 2014 r. 14,7%), a na trzecim z sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (w 2014 r. 8,5%).

Tabela 20: Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007

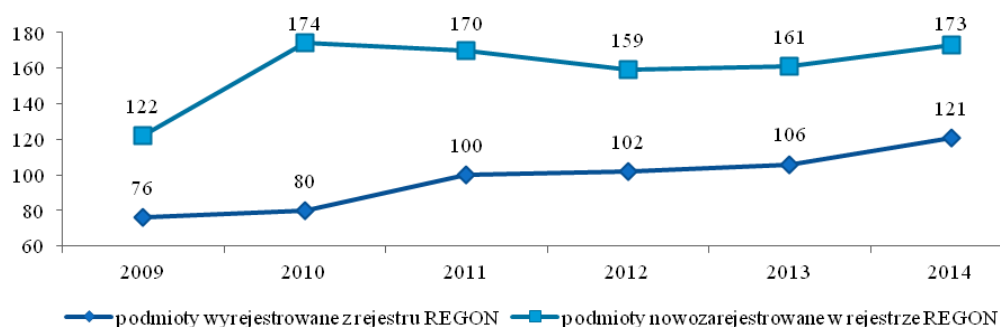
	2009	2010	2011	2012	2013
Sekcja A	21	21	23	25	24
Sekcja B	1	1	2	2	2
Sekcja C	102	103	110	126	136
Sekcja D	0	0	1	0	1
Sekcja E	8	7	9	12	10
Sekcja F	148	189	207	218	234
Sekcja G	351	373	402	436	441
Sekcja H	111	112	110	103	104
Sekcja I	23	24	26	26	32
Sekcja J	21	20	25	27	38
Sekcja K	42	41	45	47	53
Sekcja L	15	25	26	30	30
Sekcja M	80	109	119	119	123
Sekcja N	35	35	39	35	42
Sekcja O	9	9	9	9	10

Sekcja P	36	39	42	49	46
Sekcja Q	43	53	59	66	80
Sekcja R	13	17	18	19	19
Sekcja S i T	70	81	81	86	95
Sekcja U	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Analiza zmian w liczbie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON pokazuje, że we wszystkich analizowanych latach liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych z rejestru. W 2014 r. zarejestrowano 173 nowe przedsiębiorstwa – o niemal 42% więcej niż w 2009 r. Wzrosła jednak również o niemal 60% liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru i w 2014 r. wyniosła 121, wobec 76 w 2009 r.

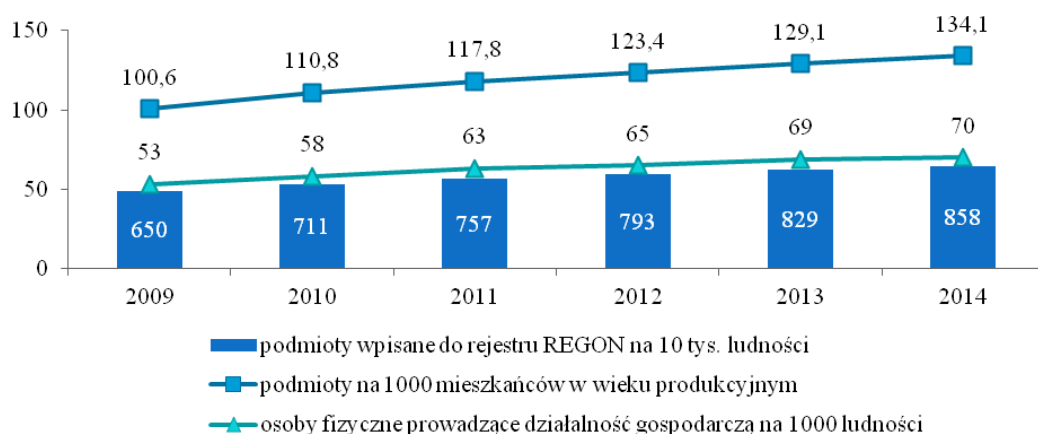
Wykres 21: Zmiany w liczbie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2009–2014 wzrastał i w 2014 r. wyniósł 858. O 33,3% (do poziomu 134,1) wzrosła również wartość wskaźnika podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, a o 32% (do poziomu 70) wzrosła wartość wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności.

Wykres 22: Podmioty gospodarki narodowej - wskaźniki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

1.5.3. Otoczenie biznesu

Do instytucji otoczenia biznesu umożliwiających rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Niemce można zaliczyć Rynek Elizówka, a także Targowisko Krasienin.

Rynek Elizówka to ponadregionalny rynek hurtowy, będący najdalej wysuniętym na wschód Rynkiem w Unii Europejskiej. Zarządzany przez spółkę Lubelski Rynek Hurtowy S.A. (LRH S.A.), rozpoczął działalność 1 września 2000 r. Położony na granicy administracyjnej Lublina, 6 km od centrum, przy drodze krajowej nr 19 Lublin-Białystok, stał się stałym miejscem zaopatrzenia dla większości firm z południowo-wschodniej części Polski. Spółka posiada 47,2603 ha gruntów, z czego w I etapie na rynek hurtowy zagospodarowano 18 ha, w tym ok. 4 ha zajmują obiekty pod dachem: nowoczesne i przestronne hale, zadaszenia producenckie, budynek administracyjny oraz techniczny. Nowoczesna infrastruktura wyposażona w dogodne dojazdy i parkingi gwarantuje sprawną i bezpieczną komunikację. Rynek Elizówka został ogrodzony, oświetlony i ma zapewnioną 24 godzinną ochronę.

Na Rynku wynajmuje powierzchnię handlową ok. 160 firm, które działają we własnym zakresie. Asortyment towarów oferowanych na Rynku Elizówka jest bardzo różnorodny. Można tu sprzedać i kupić nie tylko warzywa, owoce, artykuły spożywcze, ale także nabiał, mięso, wędliny, pieczywo, mrożonki, ryby oraz wiele innych produktów.

Dnia 5 października 2014 r. oficjalnie otwarto nowo wybudowane **Targowisko „Mój Rynek” w Krasieninie**. Targowisko zostało wybudowane przy wykorzystaniu środków unijnych z Programu Rozwój Obszarów Wiejskich.

Na terenie gminy prowadzi działalność **Fundacja Nowy Staw**, która poprzez działania na rzecz umacniania gospodarki rynkowej wspiera rozwój przedsiębiorczości.

Podmioty gospodarcze, zarejestrowane bądź prowadzące działalność na terenie gminy Niemce, ze względu na jej bliskie położenie względem miasta Lublin, mogą korzystać z instytucji otoczenia biznesu tam zlokalizowanych. Należą do nich m.in. inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii, Lubelski Park Naukowo-Technologiczny, czy też klastry.

1.5.4. Konkluzje

- W latach 2009–2013 w gminie Niemce o **ponad 34% wzrosła liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON**. Dominującą grupą funkcjonujących przedsiębiorstw są **mikroprzedsiębiorstwa** – taki sam trend występuje w całej gospodarce narodowej.
- Pomimo tego, że użytki rolne stanowią ponad 83% powierzchni gminy, to spośród 1 592 przedsiębiorstw zarejestrowanych w 2014 r. jedynie 22 (1,4%) działały w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. **Dominującym profilem działalności przedsiębiorstw w gminie jest handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G)**.
- W analizowanym okresie **liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON była w każdym roku wyższa od liczby podmiotów wyrejestrowanych** z rejestru. Rosła również wartość wskaźników podmiotów wpisanych do rejestru na 10 tys. ludności oraz na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Zwiększyła się również wartość wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 ludności.
- Na terenie gminy funkcjonują **Rynek Elizówka** oraz **Targowisko „Mój Rynek” w Krasieninie**, a także **Fundacja „Nowy Staw”**. Przedsiębiorstwa mogą korzystać z usług instytucji otoczenia biznesu funkcjonujących w położonym nieopodal Lublinie.
- Wobec wzrostu liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie gminy Niemce władze gminy powinny dołożyć wszelkich starań **w celu zapewnienia odpowiednich warunków do dalszego rozwoju podmiotów gospodarczych**, które powinny obejmować zarówno sprzyjające uwarunkowania legislacyjne, jak również infrastrukturalne.

1.6. KULTURA I WIZERUNEK

1.6.1. Atrakcyjność turystyczna gminy

Gmina Niemce może poszczycić się urozmaiconym krajobrazem, który sprzyja aktywnemu wypoczynkowi. Do atrakcji turystycznych należą szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe, liczne zabytki, w tym zabytki sztuki sakralnej, miejsca pamięci narodowej czy obszary chronionego krajobrazu.

Głównym szlakiem turystycznym jest trasa przecinająca południowe tereny gminy Niemce, biegnąca przez Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi” – bogaty w ciekawą szatę roślinną, uzupełnioną zespołami roślin bagiennych, szuwarów i torfowisk. Szlak ten rozpoczyna się we wsi Jakubowice Konińskie a kończy w gminie Wólka w miejscowości Jakubowice Murowane.

Odwiedzając gminę Niemce nie sposób jest pominąć Alei Lipowej przy trasie Nasutów-Pólko, oraz Alei Kasztanowej ciągnącej się z miejscowości Stoczek Kolonia do wsi Pólko.

Na terenie gminy znajdują się liczne zabytki oraz miejsca pamięci narodowej. Do zabytków należą:

- 1) Zespół kościelny - kościół parafialny i dzwonnica w miejscowości Dys.
- 2) Ruiny dworu obronnego po kapitalnym remoncie w 1987 r. w Jakubowicach Konińskich.
- 3) Zespół kościelny - kościół parafialny, murowane ogrodzenie cmentarne.
- 4) Kapliczki i drzewostan w miejscowości Krasienin.
- 5) Zespół dworski - dwór, park, aleja lipowa w miejscowości Krasienin.
- 6) Dawna karczma w miejscowości Krasienin.
- 7) Zespół dworsko-parkowy - park, lipy wzdłuż ogrodzenia, aleja lipowa w miejscowości Nasutów.
- 8) Park podworski w miejscowości Ciecierzyn.
- 9) Park podworski w miejscowości Niemce.
- 10) Dwór murowany i park podworski w miejscowości Boduszyn.
- 11) Cmentarz parafialny w miejscowości Dys.
- 12) Dwór murowany „Bernatówka” i drzewostan w miejscowości Dys.
- 13) Otoczenie dworu w miejscowości Jakubowice.

Miejsca pamięci narodowej to:

- 1) Pomnik poległych i pomordowanych żołnierzy polskich i radzieckich oraz ludności cywilnej w lasach kozłowieckich - miejscowość Niemce.
- 2) Mogiła powstańców polskich z 1863 r. w miejscowości Nowy Staw.
- 3) Zbiorowa mogiła żołnierzy z II wojny światowej 1939 r. na cmentarzu parafialnym w miejscowości Niemce.
- 4) Pomnik lotnika polskiego z 1944 r. w miejscowości Dys.
- 5) Mogiła żołnierza radzieckiego z II wojny światowej w miejscowości Kawka.
- 6) Mogiła żołnierza radzieckiego z II wojny światowej w miejscowości Nasutów.
- 7) Mogiła nieznanego żołnierza z II wojny światowej w miejscowości Ciecierzyn.
- 8) Miejsce mordu ludności cywilnej z II wojny światowej w miejscowości Nasutów.
- 9) Mogiła żołnierza polskiego o nieznanym nazwisku, który został zastrzelony przez hitlerowców w Ciecierzynie 1939 r. - w miejscowości Dys, na cmentarzu.
- 10) Cmentarz wojenny z 1915 r. w miejscowości Elizówka.

Do zabytków sztuki sakralnej należą:

- 1) Jedna z najstarszych parafii diecezji lubelskiej pw. Św. Jana Chrzciciela z 1381 r..

- 2) Późnorenesansowy kościół parafialny w Krasieninie.
- 3) Neogotycki kościół w Niemcach.
- 4) Liczne przydrożne kapliczki:
  - Kapliczka przydrożna murowana z początku XIX wieku w miejscowości Baszki.
  - Kapliczka przydrożna murowana z przełomu wieku XIX/XX w miejscowości Ciecierzyn.
  - Kapliczka przydrożna murowana z połowy XIX wieku w miejscowości Leonów.
  - Kapliczka przydrożna drewniana z początku XIX wieku w miejscowości Majdan Krasieniński.
  - Kapliczka przydrożna murowana z 1906 r. w miejscowości Nasutów.
  - Kapliczka przydrożna murowana z 1910 r. w miejscowości Rudka Kozłowiecka.
  - Kapliczka przydrożna murowana z figurą w miejscowości Dys.

Na terenie gminy zarejestrowanych jest ponad 290 miejsc noclegowych. Kwatery agroturystyczne mieszczą się w Dysie, Ciecierzynie, Nasutowie, Pólku i w Niemcach. Ich powstawanie związane jest przede wszystkim z bliskim sąsiedztwem Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego i malowniczo ukształtowanej Doliny Rzeki Ciemięgi.

1.6.2. Wydarzenia kulturowe i organizacja czasu wolnego

Za organizację życia kulturalnego w gminie odpowiada **Gminny Ośrodek Kultury** w Niemcach, realizujący zadania gminy w zakresie tworzenia, upowszechniania i ochrony kultury (zgodnie ze statutem nadanym Uchwałą Rady Gminy Niemce z dnia 24 lutego 2004 r.), prowadzący działalność w zakresie edukacji artystycznej w klubach i kołach zainteresowań, a także organizujący imprezy kulturalne różnego rodzaju. W ośrodku prowadzone są zajęcia z nauki gry na instrumentach, śpiewu, plastyki, tańca, działa siłownia i organizowane są zajęcia aerobiku. Największą chlubą ośrodka jest Zespół Tańca Nowoczesnego „Rytmix”, wielokrotny laureat prestiżowych turniejów tanecznych. GOK sprawuje również opiekę artystyczną nad Zespołem Ludowym „Dysowiaci” oraz Zespołem „Szwaczki”, które zostały odznaczone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego odznaką honorową „Zasłużony dla kultury polskiej”, a od 20 lat GOK jest wydawcą gazety lokalnej „Taka Gmina”.

Wśród imprez cyklicznych realizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w Niemcach warto wymienić: Dni gminy Niemce, Dożynki Gminne, Przeglądy Zespołów i Kapel Ludowych, warsztaty plastyczne i taneczne oraz koncerty, wystawy i spotkania okolicznościowe.

Instytucją kultury, która spełnia funkcje społeczne wynikające z szeroko rozumianej edukacji, oświaty i kultury jest **Gminna Biblioteka Publiczna w Niemcach**. Jest ona jedną z największych wiejskich bibliotek w województwie lubelskim. Oferuje nowości wydawnicze, podręczniki akademickie oraz pełen zestaw lektur szkolnych dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W strukturach GBP Niemce znajdują się:

- 2 oddziały zlokalizowane w Niemcach (oddział dla dorosłych i oddział dla dzieci),
- 4 filie zlokalizowane w: Ciecierzynie, Nasutowie, Krasieninie i Dysie,
- 4 punkty biblioteczne usytuowane w Przedszkolu Samorządowych w Niemcach oraz w szkołach w Jakubowicach, Krasieninie i Nasutowie.

Wszystkie oddziały i filie, oprócz upowszechniania literatury oraz zaspokajania potrzeb informacyjnych i edukacyjnych, specjalizują się w formach pracy zgodnych z zapotrzebowaniem środowiska, takich jak: wystawy, konkursy, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne. Od 2006 r. Gminna Biblioteka Publiczna w Niemcach prowadzi pionierski w województwie system udostępniania elektronicznego, dzięki któremu usprawniona została technika wypożyczania zbiorów. W uznaniu działań i zasług na polu krzewienia kultury i wiedzy GBP w Niemcach jako pierwsza w województwie lubelskim została uhonorowana tytułem Wzorowej Biblioteki Roku 2008.

Do 2011 r. liczba czytelników w ciągu roku wzrastała, po czym w 2012 r. zmniejszyła się i w 2013 r. wyniosła 3 079 osób (o niemal 3% mniej niż w 2009 r. i niemal 6% mniej niż w 2011 r.). Księgozbiór w 2013 r. liczył 52 015 pozycji – o ponad 4% więcej niż w 2009 r. W 2011 r. wypożyczono na zewnątrz zbiory biblioteczne w liczbie 68 277 egzemplarzy – była to jedna z wyższych wartości w województwie i najwyższa w powiecie lubelskim.

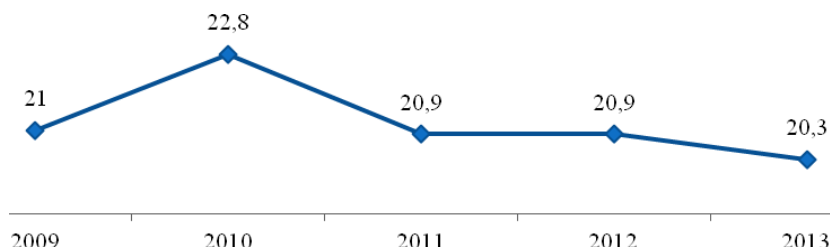
Tabela 21: Placówki biblioteczne

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
czytelnicy w ciągu roku	3 170	3 240	3 270	3 268	3 079	3 224
księgozbiór	49 969	51 328	50 640	51 714	52 015	52 046

Źródło: Informacje o działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach w latach 2009–2014

Od 2010 r. zmniejszeniu uległa liczba wypożyczeń księgozbioru przypadających na 1 czytelnika. W 2013 r. wartość wskaźnika wyniosła 20,3 wobec 22,8 w 2010 r.

Wykres 23: Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Na terenie miejscowości Niemce funkcjonuje **małe ZOO**, gdzie m.in. można obejrzeć takie zwierzęta jak: żółwie, kangury, strusie, konie czy lamę

Rozwojowi kultury czasu wolnego sprzyja również istnienie **Klubu Jeździeckiego „ALEXANDER”**, który rozpoczął działalność w 1999 r. Siedzibą Klubu jest gospodarstwo specjalistyczno-hodowlane w Elizówce. Ośrodek zlokalizowany na 38 ha, z zabytkową zabudową przechodzi gruntowną renowację i adaptację na potrzeby hodowli koni. Stado podstawowe liczy 60 koni hodowlanych. W sporcie jeździeckim w konkurencji skoków i ujeżdżania uczestniczy aktualnie ponad 30 koni, zajmując w większości plasowane miejsca. Klub posiada na własne potrzeby lecznicę weterynaryjną. W hodowli i sporcie dominują konie gorącokrwiste ras niemieckich. Członkowie Klubu uczestniczą w zawodach jeździeckich do międzynarodowych włącznie zajmując wysokie miejsca.

Ponadto, na terenie gminy funkcjonują następujące **organizacje sportowe**: Gminny Klub Sportowy Niemce, Szkoła Mistrzostwa Sportowego Niemce, Klub Karate Tradycyjnego „BUSHI”, Uczniowski Klub Sportowy Niemce, Lubelski Klub Karate „Shotokan”, Klub Sportowy Nasutów, Klub Sportowy Ciecierzyn, Dyski Klub Sportowy „Błękitni Dys”.

W ramach infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w ostatnich latach zrealizowano m.in. następujące inwestycje¹⁴:

Budowa placu zabaw przy ZPO w Dysie	
<i>data rozpoczęcia</i>	2011
<i>miejscowość</i>	Dys
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	258 488,55 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	186 987 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	71 502 PLN
<i>program unijny</i>	PROW Działanie 413 "Odnowa i rozwój wsi"
Budowa placu zabaw dla dzieci w m. Elizówka	
<i>data rozpoczęcia</i>	2011
<i>miejscowość</i>	Elizówka
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	153 515,40 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	57 340,40 PLN
<i>program unijny</i>	PROW Działanie 413 "Odnowa i rozwój wsi"

¹⁴ Projekty zostały uszeregowane według daty rozpoczęcia realizacji projektu.

Rowerem po gminie Niemce – wytyczenie i oznakowanie szlaków rowerowych wraz z utworzeniem punktów odpoczynku i promocją szlaków

---

<i>data rozpoczęcia</i>	2011
<i>obszar</i>	gmina Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	30 294,90 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	11 818,90 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	18 476 PLN
<i>program unijny</i>	PROW

Budowa ogrodzenia boiska od strony drogi gminnej

<i>data rozpoczęcia</i>	2011
<i>miejsowość</i>	Elizówka
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	12 300 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	12 300 PLN

Budowa boiska w m. Niemce przy ul. Różanej

<i>data rozpoczęcia</i>	2012
<i>miejsowość</i>	Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	288 690 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	288 690 PLN

Budowa Sali sportowej w m. Dys

<i>data rozpoczęcia</i>	2012
<i>miejsowość</i>	Dys
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	2 118 687,52 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	1518687,52 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	600 000 PLN
<i>program</i>	Środki Ministra Sportu w ramach Wojewódzkiego Wieloletniego Programu Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Lubelskiego

---

Budowa boiska wielofunkcyjnego w m. Dys

<i>data rozpoczęcia</i>	2013
<i>miejsowość</i>	Dys
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	432 813,13 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	332 813,13 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	100 000 PLN
<i>program</i>	Środki Ministra Sportu w ramach Wojewódzkiego Wieloletniego Programu Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Lubelskiego

---

Przebudowa budynku świetlicy w m. Elizówka

<i>data rozpoczęcia</i>	2013
<i>miejsowość</i>	Elizówka
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	765 473,56 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	397 395,56 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	368 078 PLN
<i>program unijny</i>	PROW
<i>działanie</i>	413 "Odnowa i rozwój wsi"

Budowa ogólnodostępnego boiska sportowego w m. Ciecierzyn

<i>miejsowość</i>	Ciecierzyn
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	433 000,15 PLN
<i>łączne dofinansowanie</i>	147 000,00 PLN
<i>program unijny</i>	PROW

Place zabaw systematycznie budowane są w kolejnych miejscowościach i powstały również w Jakubowice Konińskich, Jakubowicach Konińskich Kolonii, Krasieninie oraz Nasutowie.

1.6.3. Konkluzje

- Gmina Niemce może poszczycić się zarówno **urozmaiconym krajobrazem naturalnym**, jak również **licznymi zabytkami, miejscami pamięci narodowej, czy zabytkami sztuki sakralnej**, co sprzyja aktywnemu wypoczynkowi oraz rozwojowi turystyki.
- Mieszkańcy oraz turyści mogą uczestniczyć w **wydarzeniach kulturowych** organizowanych na terenie gminy przez Gminny Ośrodek Kultury w Niemcach, korzystać z zasobów bibliotecznych Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach, odwiedzać ZOO, korzystać z oferty Klubu Jeździeckiego „ALEXANDER”, czy brać udział w zajęciach organizowanych przez organizacje i kluby sportowe.
- Mimo podejmowania już inwestycji w dziedzinie zwiększania dostępu do infrastruktury sportowej, wobec ogólnego trendu rozwoju kultury czasu wolnego, **władze gminy powinny nadal dążyć do jej rozbudowy**, w tym do budowania nowych ścieżek rowerowych, budowy basenu, czy skateparku.

1.7. JAKOŚĆ ŻYCIA

1.7.1. Środowisko naturalne

Na terenie 14 114 ha gminy w 2013 r. znajdowało się 5,49 ha parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej, przy czym tereny zieleni osiedlowej miały powierzchnię 3,39 ha. Ponadto 27,7 ha zajmowały lasy gminne.

Tabela 22: Tereny zieleni (ha)

	2009	2010	2011	2012	2013
tereny zieleni osiedlowej	0,8	0,8	2,0	2,0	3,39
parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	0,8	0,8	2,0	2,0	5,49
lasy gminne	1,2	1,2	1,2	27,7	27,70
pomniki przyrody (szt.)	11	11	11	11	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Gmina posiadała ogółem 3 064 ha obszarów prawnie chronionych. Parki krajobrazowe pokrywały 1 034 ha, zaś rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych – 4,2 ha. Łącznie obszary chronionego krajobrazu zajmowały powierzchnię 2 030 ha.

Tabela 23: Obszary prawnie chronione (ha)

	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	3 064,0	3 064,0	3 064,0	3 064,0	3 064,0
parki krajobrazowe razem	1 034,0	1 034,0	1 034,0	1 034,0	1 034,0
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2
obszary chronionego krajobrazu razem	2 030,0	2 030,0	2 030,0	2 030,0	2 030,0
użytki ekologiczne	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Północna granica gminy Niemce leży w otulinie Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego, powołanego w 1990 r. w celu ochrony największego kompleksu leśnego w okolicach Lublina. Wiele ciągnących się tu ścieżek i dróg poprowadzi turystę przez rozległe kompleksy Lasów Kozłowieckich – bardzo cennych ze względu na duże zróżnicowanie drzewostanu, w tym fragmenty o składzie zbliżonym do naturalnego. Urody temu miejscu dodaje rzeczka Krzywa Rzeka oraz kompleks stawów, z których stawy Wzory są najlepszymi łowiskami dla wędkarzy.

W południowej części gminy położony jest Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”. Jego głównym walorem jest głęboko wcięta dolina rzeki Ciemięgi z przylegającymi do niej stokami lessowymi, na których rozwinęła się gęsta sieć wąwozów i suchych dolin z ciekawą roślinnością kserotermiczną. Swoim zasięgiem obejmuje on dolinę rzeki w jej środkowym i dolnym biegu.

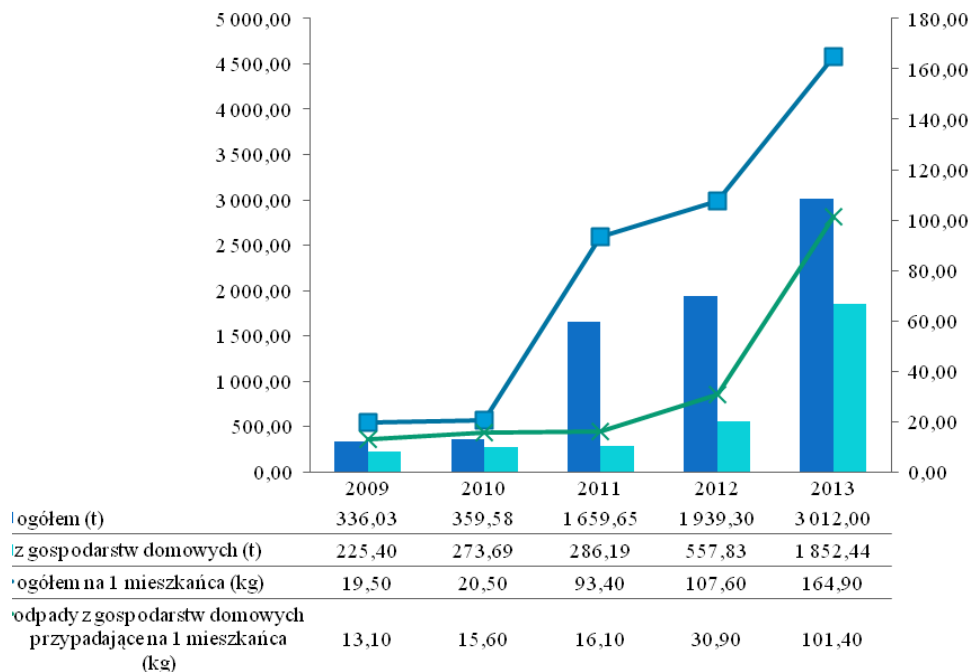
Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zieleń uzupełnia ponad hektar trawników. Mieszkańcy Niemiec do swojej dyspozycji będą mieli place zabaw dla dzieci z różnych grup wiekowych, siłownię pod chmurką, a w ruinach po dworze są ławki dla odwiedzających. Dla podróżujących został wykonany parking oraz wiata na rowery.

1.7.2. Ochrona środowiska

Chcąc zachować wszelkie walory przyrodnicze, stanowiące nie tylko atrakcję turystyczną, ale również wpływające na jakość życia w gminie, niezwykle ważne jest stosowanie odpowiednich rozwiązań w kwestii ochrony środowiska. Pierwszą z nich jest gospodarka odpadami. Zmieszane odpady komunalne to odpady zebrane w ciągu roku bez odpadów zebranych selektywnie i wyselekcjonowanych z frakcji suchej. Ich wielkość dość drastycznie wzrosła w 2011 r., kiedy to w porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się o ponad 360%. W 2013 r. ilość zmieszanych odpadów

komunalnych zebranych w ciągu roku wyniosła 3 012 ton i w porównaniu do 2009 r. była wyższa niemal dziewięciokrotnie. W 2011 r. i 2012 r. można zauważyć znaczącą dysproporcję pomiędzy wielkością odpadów komunalnych ogółem a odpadami komunalnymi z gospodarstw domowych, które stanowiły odpowiednio około 17% i 29% ogólnej wielkości odpadów. Natomiast w 2013 r. odpady komunalne stanowiły już ponad 60% ogółu odpadów komunalnych.

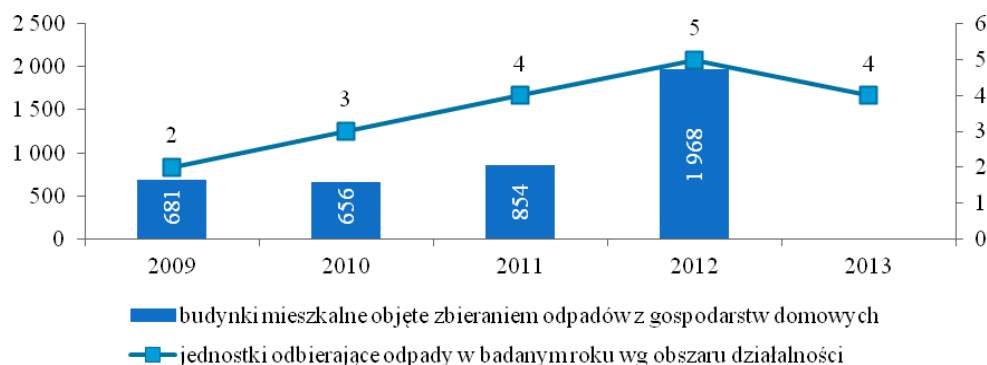
Wykres 24: Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Co więcej, z danych zaprezentowanych na wykresie 25 wynika, że w 2012 r. ponad dwukrotnie wzrosła liczba budynków mieszkalnych objętych zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych. Zbieraniem odpadów zajmowało się wówczas 5 jednostek.

Wykres 25: Zbiórka odpadów komunalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Zdecydowanie pozytywnie należy ocenić fakt, że w 2013 r. na terenie gminy nie występowały dzikie wysypiska śmieci, podczas gdy w roku poprzednim istniały 3 takie wysypiska, a dwa lata wcześniej – 2 wysypiska.

Tabela 24: Dzikie wysypiska śmieci

	2009	2010	2011	2012	2013
dzikie wysypiska śmieci	2	1	2	3	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W celu poprawy jakości systemu zbiórki segregacji i wywozu odpadów komunalnych w 2011 r. podjęto realizację projektu, w ramach którego zakupiono odpowiedni sprzęt. Projekt w ponad 40% został sfinansowany ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Tworzenie systemu zbiórki, segregacji oraz wywozu odpadów komunalnych na terenie gminy Niemce zakup ciągnika, przyczepy, pojemników (30 szt.)

data rozpoczęcia	2011
całkowity koszt inwestycji	172 099 PLN
kwota dofinansowania	69 958 PLN
program unijny	PROW

W 2015 r. liczba złożonych deklaracji dotyczących systemu zbiórki odpadów komunalnych na terenie gminy Niemce wyniosła 5 009 – o 5,6% więcej niż w 2013 r. Systemem w 2015 r. objęto 17 221 osób, czyli o 237 osób więcej niż w 2013 r. Zwiększył się ponadto odsetek osób segregujących śmieci – w 2015 r. wyniósł 96,8%, czyli o 1 p.p. więcej niż w 2013 r.

Tabela 25: Liczba złożonych deklaracji, osób objętych systemem oraz osób segregujących śmieci w gminie

	05.11.2013 r.	16.07.2014 r.	05.02.2015 r.
liczba złożonych deklaracji	4 744	4 962	5 009
liczba osób objętych systemem	16 984	17 091	17 221
odsetek osób segregujących śmieci (%)	95,8	96,6	96,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Niemce

Kolejna kwestia z zakresu ochrony środowiska to oczyszczanie ścieków. Wielkość ścieków przemysłowych i komunalnych ogółem w latach 2009–2013 wzrastała. W 2013 r. wyniosła ona 150 dam³, a więc o niemal 11% więcej niż w 2009 r. równocześnie wzrosła objętość ścieków w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz na 1 km². Do 2011 r. nie wszystkie produkowane ścieki były oczyszczane. W latach 2009–2011 około 8 dam³ pozostawało nieoczyszczonych. W 2012 r. oraz 2013 r. wszystkie ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia zostały oczyszczone.

Tabela 26: Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku

	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem (dam ³)	135,3	139,0	132,0	144,0	150,0
ogółem na 1 mieszkańca (m ³)	7,8	7,9	7,4	8,0	8,2
ogółem na 1 km ² powierzchni (dam ³)	1,0	1,0	0,9	1,0	1,1
oczyszczane razem (dam ³)	127	131	124	144	150
nieoczyszczane razem (dam ³)	8,3	8,0	8,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W gminie w latach 2009–2013 funkcjonowała jedna oczyszczalnia ścieków. W 2008 r. rozpoczęto realizację projektu rozbudowy oczyszczalni ścieków w Niemcach, współfinansowanego z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Niemcach (z wymianą kanału tłoczego)

<i>data rozpoczęcia</i>	2008
<i>miejsowość</i>	Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	4 150 673,12 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	2 708 771,88 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	1 441 901,24 PLN
<i>program unijny</i>	PROW
<i>działanie</i>	321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

W kwestii oczyszczania ścieków w 2012 r. podjęto prace nad modernizacją przepompowni ścieków w Niemcach. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 49 200 zł i był w całości sfinansowany ze środków własnych gminy.

Modernizacja przepompowni ścieków w Niemcach

<i>data rozpoczęcia</i>	2012
<i>miejsowość</i>	Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	49 200 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	49 200 PLN

W 2013 r. liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię wyniosła 3 268 – niemal 4% więcej niż w 2009 r.

Tabela 27: Oczyszczalnie ścieków

	2009	2010	2011	2012	2013
--	------	------	------	------	------

komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków	1	1	1	1	1
ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków miejskie i wiejskie	3 145	3 157	3 199	3 235	3 268

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W ramach wspierania ochrony środowiska w 2012 r. rozpoczęto realizację projektu „ECO-EFEKTYWNA GMINA NIEMCE – Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii poprzez instalację kolektorów słonecznych i pieca C.O na biomase”. Projekt współfinansowany był ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007–2013.

ECO-EFEKTYWNA GMINA NIEMCE Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii poprzez instalację kolektorów słonecznych i pieca C.O na biomase na terenie gminy Niemce

<i>data rozpoczęcia</i>	2012
<i>obszar</i>	gmina Niemce
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	7 230 673,00 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	72 306,73 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	6 146 072,05 PLN
<i>program unijny</i>	RPO WL, Oś Priorytetowa VI Środowisko i czysta energia

Projekt obejmował wykonanie instalacji solarnych w budynkach prywatnych i budynkach użyteczności publicznej oraz montaż kotłów centralnego ogrzewania wykorzystujących biomase w budynkach prywatnych i w budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy Niemce w systemie zaprojektuj i wybuduj.

Realizacja projektu przyczyni się do wzrostu poziomu życia mieszkańców. Dzięki inwestycji w nowoczesne technologie przyjazne środowisku poprawi się stan środowiska naturalnego w wyniku ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Ponadto w 2012 r. ukończono termomodernizację obiektów użyteczności publicznej, co również pozytywnie wpłynie na ochronę środowiska.

Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Niemce

<i>data rozpoczęcia</i>	2011
<i>miejsowość</i>	Ciecierzyn, Dys, Krasienin Kolonia, Niemce, Nasutów
<i>całkowity koszt inwestycji</i>	320 196,69 PLN
<i>środki gminy Niemce</i>	320 196,69 PLN
<i>kwota dofinansowania</i>	79 000 PLN
<i>finansowanie</i>	Pożyczka z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
<i>inne dofinansowania</i>	OSP Krasienin – 150 000,00 PLN, WOZ Krasienin – 166 000,00 PLN, Kwota pożyczki może być w 1/4 umorzona

Projektem objęto budynki: OSP w Nasutowie, OSP w Krasieninie, OSP w Dysie, OSP i GOK w Niemcach, Ośrodek Zdrowia w Krasieninie, ZPO w Ciecierzynie, Urząd Gminy w Niemcach.

1.7.3. Opieka zdrowotna

Podstawową opiekę zdrowotną w gminie Niemce zapewnia Zespół Opieki Zdrowotnej w Niemcach, wydzielony z dniem 1 grudnia 1998 r. z Zespołu Opieki Zdrowotnej w Lublinie, będący Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej, prowadzącym działalność w ramach trzech ośrodków zdrowia:

- Gminnego Ośrodka Zdrowia w Niemcach (usługi z zakresu medycyny rodzinnej, poradni pediatrycznej, pielęgniarstwa środowiskowego rodzinnego, pielęgniarstwa w środowisku nauczania i wychowania, położnictwa środowiskowego, diagnostyki laboratoryjnej oraz usług dodatkowych – badań kierowców kategorii A i B, a także dwóch poradni specjalistycznych: ginekologiczno-położniczej oraz neurologicznej),
- Wiejskiego Ośrodka Zdrowia w Ciecierzynie (usługi z zakresu medycyny rodzinnej, pielęgniarstwa środowiskowego rodzinnego, pielęgniarstwa w środowisku nauczania i wychowania, położnictwa środowiskowego, oraz usług dodatkowych – badań kierowców kategorii A i B),
- Wiejskiego Ośrodka Zdrowia w Krasieninie (usługi z zakresu medycyny rodzinnej, pielęgniarstwa środowiskowego rodzinnego, pielęgniarstwa w środowisku nauczania i wychowania, położnictwa środowiskowego, oraz usług dodatkowych – badań kierowców kategorii A i B).

Przedmiotem i celem działalności ZOZ w Niemcach jest świadczenie usług medycznych i rehabilitacyjnych dla miejscowej ludności oraz udzielanie świadczeń zdrowotnych mieszkańcom innych gmin na określonych zasadach.

Na infrastrukturę zdrowotną w gminie Niemce w 2013 r. składało się 5 przychodni, 3 praktyki lekarskie oraz 6 aptek ogólnodostępnych. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej w 2013 r. udzielono 52 696 porad – o 7,6% mniej niż w 2009 r. na jedną aptekę ogólnodostępną przypadało 3 056 osób – o 12% mniej niż w 2009 r.

Tabela 28: Ochrona zdrowia

	2009	2010	2011	2012	2013
przychodnie ogółem, w tym:	4	4	4	5	5
<i>publiczne</i>	3	3	3	-	-
<i>niepubliczne</i>	1	1	1	-	-
praktyki lekarskie na wsi	3	3	3	3	3
podstawowa opieka zdrowotna – porady	57 026	56 715	53 972	52 999	52 696
apteki ogólnodostępne	5	5	6	6	6
liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	3 471	3 540	2 980	3 015	3 056

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Urząd Gminy Niemce zawarł porozumienie z aptekami na odbiór bezużytecznych i przeterminowanych leków. Leki można nieodpłatnie wrzucać do specjalnie oznaczonych pojemników ustawionych w aptekach na terenie gminy Niemce.

1.7.4. Opieka społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zasadniczym celem pomocy społecznej jest doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin korzystających z pomocy oraz zintegrowanie ich ze środowiskiem.

Na terenie gminy Niemce funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemcach. OPS w Niemcach jest jednostką organizacyjną gminy Niemce realizującą zadania własne i zadania zlecone przez administrację rządową.

Podstawowym aktem prawnym, w oparciu o który OPS realizuje swoje zadania jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.), która określa zadania, formy świadczeń i zasady ich przyznawania.

Aktami prawnymi nakładającymi realizację zadań na OPS są:

- 1) Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.
- 2) Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
- 3) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- 4) Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.
- 5) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.
- 6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- 7) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej w Niemcach należy w szczególności:

- 1) Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadającym godności człowieka.
- 2) Przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego.
- 3) Realizację innych zadań wynikających z przepisów prawa.

Gospodarstwo domowe korzystające z pomocy społecznej, to takie, które otrzymało pomoc pieniężną, rzeczową lub w formie usług za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. nr 175 z późn. zmianami). Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w ustawie.

W przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe.

W 2014 r. świadczenia z pomocy społecznej bez względu na jej rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania udzielono 450 rodzinom, tj. 1 487 osobom w tych rodzinach, co przy liczbie 18 245 mieszkańców gminy stanowi 8,15 % objętych pomocą. Beneficjentami pomocy społecznej są głównie osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym.

Tabela 29: Przyczyny przyznania pomocy społecznej

	2013	2014
ubóstwo	248	222
sieroctwo	1	2
bezdolność	5	5
bezrobocie	193	183
potrzeba ochrony macierzyństwa	169	172
niepełnosprawność	145	166
długotrwała choroba	209	232
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	85	73
przemoc w rodzinie	5	9
alkoholizm	31	21
narkomania	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	b.d.	6
zdarzenie losowe	b.d.	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Niemcach w 2014 r.

Głównym problemem ubiegania się o pomoc jest ubóstwo, bowiem 222 rodzin z tego tytułu zostało objętych różnymi formami pomocy. Dalej w kolejności jest długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność.

Poniższa tabela prezentuje liczbę oraz koszt świadczeń z ustawy o pomocy społecznej, a także liczbę rodzin objętych poszczególnymi świadczeniami.

Tabela 30: Rodzaje świadczeń z ustawy o pomocy społecznej oraz ich koszt

	Liczba rodzin		Liczba świadczeń		Koszt świadczeń	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
zasiłki stałe	81	93	828	917	347 715	380 620
specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	3	2	972	864	17 010	15 120
pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium RP	0	1	0	238	0	1 761
zasiłki okresowe	91	71	433	303	211 678	148 500
posiłek dla dzieci	457	490	61 260	56 662	208 941	201.360
usługi opiekuńcze	5	7	905	1 018	9 814	9 843
zasiłki celowe, w tym:	314	291	xxx	xxx	135 332	109 677
<i>zasiłki celowe specjalne</i>	76	88	114	126	20 879	35 720

	Liczba rodzin		Liczba świadczeń		Koszt świadczeń	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
<i>zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego</i>		1		1		10 000
sprawienie pogrzebu	2	1	2	1	3 000	1 700
odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	22	27	220	277	379 037	492 811

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Niemcach w 2014 r.

W 2014 r. usługi opiekuńcze specjalistyczne świadczone były w 7 środowiskach. Usługi obejmują pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą pielęgnację, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi zostają przyznane na podstawie przeprowadzonego wywiadu a ich zakres i wymiar jest dostosowany do indywidualnych potrzeb chorego.

Jeśli usługi opiekuńcze są niewystarczające, to w ostateczności za zgodą tej osoby można ją skierować do Domu Pomocy Społecznej. Od 2005 r., kiedy to gminy stały się trzecim podmiotem zobowiązanym do ponoszenia odpłatności za skierowanego mieszkańca w DPS umieszczono 22 osoby. Osoba umieszczona w DPS pokrywa 70% kosztu pobytu, pozostałą część pokrywa rodzina lub gmina. Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej dla 27 osób wyniosła 492 811,00 zł. W 2014 r. gmina średnio dopłacała do 1 osoby umieszczonej w DPS kwotę 1 779,10 zł.

W poniższej tabeli zostały zestawione świadczenia rodzinne oraz kwota na nie wydatkowana w 2014 r.

Tabela 31: Rodzaje świadczeń rodzinnych

	Liczba świadczeń		Kwota wydatkowana	
	2013	2014	2013	2014
zasiłek rodzinny	16 277	15 401	1 611 450	1 531 241
dodatki do zasiłki rodzinnego, w tym:	8544	7 969	918 544	811 687
<i>urodzenia dziecka</i>	75	58	75 000	58 000
<i>opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego</i>	460	307	180 654	119 627
<i>samotne wychowywanie dziecka</i>	698	718	121 700	124 940
<i>kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego</i>	1 074	996	81 840	76 520
<i>podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania</i>	2 151	2 054	112 270	106 380
<i>rozpoczęcie roku szkolnego</i>	1 010	967	101 000	96 700
<i>wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej</i>	3 076	2 869	246 080	229 520
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	155	142	155 000	142 000
zasiłek pielęgnacyjny	3 901	3 930	596 853	601 290
świadczenie pielęgnacyjne	772	658	432 756	483 620
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	253	3	25 300	300
specjalny zasiłek opiekuńczy	25	61	12 203	31 408
składka na ubezpieczenie emerytalne i rentowe	502	477	76 947	92 468
składka na ubezpieczenie zdrowotne	265	240	13 248	15 210

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Niemcach w 2014 r.

Od czerwca 2014 r. weszła w życie Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny - system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przysługuje ona rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby niepełnosprawne otrzymają kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności.

W 2014 r. (od 16.06.2014 r. do 31.12.2014 r.) do Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny przystąpiło 70 rodzin mieszkających w gminie.

1.7.5. Bezpieczeństwo

Na terenie gminy Niemce funkcjonuje Komisariat Policji w Niemcach (ul. Różana 18). Podlegają mu: Posterunek Policji w Jastkowie, Posterunek Policji w Garbowie oraz Posterunek Policji w Wólce. Z obsadą etatową 61 funkcjonariuszy obsługuje teren czterech gmin tj. Niemce, Jastków, Garbów i Wólka na którym mieszka ok. 52 000 osób.

W 2014 r. Komisariat Policji w Niemcach wszczął ogółem 885 postępowań przygotowawczych, spośród których: 138 dotyczyły kradzieży z włamaniem, 139 kradzieży, 13 rozbojów i wymuszeń rozbójniczych, 8 bójek i pobić, 18 uszkodzeń ciała, 50 uszkodzeń rzeczy. W porównaniu do 2013 r. liczba postępowań była niższa o 18,9%, zaś w porównaniu do 2012 r. – niższa o 19,5%.

Tabela 32: Postępowania przygotowawcze wszczęte przez Komisariat Policji w Niemcach

	2012	2013	2014
liczba postępowań przygotowawczych, w tym:	1 100	1 090	885
<i>kradzież rzeczy</i>	167	187	139
<i>kradzież z włamaniem</i>	181	197	138
<i>rozbój i wymuszenie rozbójnicze</i>	9	10	13
<i>bójki i pobicia</i>	9	7	8
<i>uszkodzenie ciała</i>	13	25	18
<i>uszkodzenie rzeczy</i>	6	58	50

Źródło: Sprawozdanie dotyczące stanu bezpieczeństwa na terenie gminy Niemce za 2014 r.

Na terenie działania Komisariatu Policji w Niemcach w 2014 r. odnotowano:

- 99 przestępstw z tytułu prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości, w tym 29 na terenie gminy Niemce (w 2013 r. liczby te wynosiły odpowiednio 141 oraz 37, zaś w 2012 r. – 162 oraz 68),
- 573 kolizje drogowe, czyli o 80 kolizji mniej niż w 2013 r. (przy czym najwięcej w gminie Niemce – 250 w 2014 r., 293 w 2013 r.,
- 2 627 interwencji, w tym 1 311 w gminie Niemce,
- 2 627 wykroczeń (w 2012 r. – 2 197 wykroczeń),
- 82 osoby umieszczono w Policijnej Izbie Wytrzeźwień (w 2013 r. – 93 osoby, w 2012 r. – 137 osób), w tym 28 osób z gminy Niemce (w 2013 r. – 37 osób, w 2012 r. – 61 osób).

W celu dostosowania systemu działań służb bezpieczeństwa publicznego w ramach krajów UE oraz poprawy niedogodności w funkcjonowaniu obecnie eksploatowanych systemów

radiokomunikacyjnych, a także usprawnienia pracy Policji podjęto się realizacji projektu „Lubelskie bezpieczne”.

Lubelskie Bezpieczne	
<i>beneficjent</i>	Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie
<i>wartość projektu</i>	18 656 848,35 PLN
<i>dofinansowanie UE</i>	12 539 921,57 PLN
<i>priorytet</i>	IV. Społeczeństwo informacyjne
<i>działanie</i>	4.1. Społeczeństwo informacyjne

W ramach projektu zrealizowano następujące zadania:

- 1) Budowa uniwersalnej platformy realizacji usług korespondencji głosowej i przesyłu danych pod kątem wykorzystania dla stanowiska wspomaganie dowodzenia we wszystkich komendach miejskich i powiatowych garnizonu lubelskiego oraz w Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej. System pozwoli na zespolenie wszystkich obecnie spotykanych środków łączności wykorzystywanych na stanowiskach kierowania Policji oraz innych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne. Za pomocą takiej konsoli, dyspozytor będzie miał możliwość jednoczesnego nadawania na wybranych kanałach komunikatów głosowych oraz prowadzenia nasłuchu wybranych kanałów i prowadzenia korespondencji na liniach telefonicznych.
- 2) Uruchomienie Stanowiska Wspomagania Dowodzenia w Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie. Rozwiązanie to znacznie usprawni proces podejmowania decyzji dla dyspozytora na stanowisku kierowania. Stanowisko zostanie utworzone w taki sposób aby dyżurny komendy miał wizyjny pogląd na położenie wszystkich pełniących służbę patrol.
- 3) Uruchomienie publicznych punktów dostępu do sieci Internet w obiektach Policji. Takie terminale zostaną założone w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Lublinie, wszystkich komendach miejskich i powiatowych województwa lubelskiego oraz w komisariatach Policji w Niemcach, Beżycach i Bychawie (łącznie 24 stanowiska).

Na terenie gminy funkcjonuje osiem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Należą do nich: OSP Dys, OSP Jakubowice, OSP Kawka, OSP Krasienin, OSP Majdan Krasieniński, OSP Nasutów, OSP Niemce, OSP Stoczek.

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpożarowego w 2012 r. zakupiono samochód bojowo-gaśniczy dla OSP w Dysie. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 33 878,92 zł i w całości został pokryty ze środków własnych gminy Niemce.

Oprócz funkcjonowania instytucji bezpieczeństwa publicznego gmina inwestuje również w infrastrukturę bezpieczeństwa m.in. poprzez budowę progów zwalniających (2012 r.). Inwestycja została zrealizowana w miejscowości Elizówka oraz Niemce, a jej koszt wyniósł 23 446,40 zł (została sfinansowana w całości przez gminę).

1.7.6. Konkluzje

- Mając na uwadze walory środowiskowe występujące na terenie gminy, tzn. obszary chronionego krajobrazu czy tereny zieleni, szczególnie ważnym zadaniem jest **dbałość o ochronę środowiska**.
- Wobec zwiększającej się wielkości zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku, a w tym szybko rosnącego odsetka odpadów komunalnych produkowanych w gospodarstwach domowych, należy wspierać **rozwój efektywnego systemu zbiórki, segregacji oraz wywozu odpadów komunalnych**.
- W gminie mieszkańcy mogą skorzystać z porad lekarskich **w ramach podstawowej opieki zdrowotnej**, natomiast leczenie specjalistyczne w większości przypadków odbywa się już w pobliskim Lublinie.
- Na podstawie zadań podejmowanych w poprzednich latach przez Ośrodek Pomocy Społecznej, diagnozy środowiska oraz analizy akt i obserwacji rozwoju kierunków niektórych zjawisk społecznych można uznać, że:
  - **pogłębia się problem opieki nad osobami starszymi,**
  - **finanse jakimi dysponuje OPS nie pozwalają na wydanie decyzji kierującej,**
  - problemem jest także wykonanie **diagnozy potrzeb osób niepełnosprawnych na terenie** i dotarcie do nich z dobrze opracowaną ofertą usług,
  - występuje problem dotyczący wsparcia **rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,**
  - **brakuje oferty dla dzieci i młodzieży wspierającej profilaktycznie jej wolny czas i motywujących do działań na rzecz własnego rozwoju.**
- Gmina Niemce została wyróżniona w 2014 r. tytułem „**Samorząd przyjazny rodzinie**”, poświadczający przynależność do grona samorządów aktywnie zaangażowanych w Ogólnopolską Kampanię „Postaw na rodzinę!” 2014.
- Komisariat Policji w Niemcach obsługuje teren czterech gmin: Niemce, Jastków, Garbów i Wólka. Dane statystyczne dotyczące postępowań, wykroczeń itp. pokazują, że w gminie Niemce opisane rodzaje postępowań występują częściej niż w pozostałych gminach, a **gmina jest w największym stopniu zagrożona przestępczością.**

1.8. FINANSE SAMORZĄDU

W 2012 r. i 2013 r. wydatki budżetu gminy przewyższały dochody. W 2012 r. dochody wyniosły 43 528 699,36 zł, zaś wydatki były o niecałe 17% wyższe i wyniosły 50 792 495,02 zł. Ponad 93% dochodów stanowiły dochody bieżące. Podobnie było z wydatkami – ponad 70% ogólnej kwoty wydatków stanowiły wydatki bieżące.

W 2013 r. dochody wyniosły 49 930 064,87 zł i były o niemal 15% wyższe niż dochody w roku poprzednim. O ponad 6% wzrosła również wartość wydatków, przy czym ponownie były one wyższe od dochodów o prawie 8%. W porównaniu do 2012 r. zmniejszyła się wartość dochodów oraz wydatków majątkowych.

Tabela 33: Dochody i wydatki budżetowe w podziale na bieżące i majątkowe (zł)

	2012	2013	2014
dochody budżetowe, w tym:	43 528 699,36	49 930 064,87	53 431 370,90
<i>dochody bieżące</i>	40 610 873,15	42 340 030,10	46 502 776,70
<i>dochody majątkowe</i>	2 917 826,21	1 590 034,77	6 928 594,20
wydatki budżetowe, w tym:	50 792 495,02	53 902 490,85	58 595 284,44
<i>wydatki bieżące</i>	35 998 888,78	39 744 765,75	43 649 027,07
<i>wydatki majątkowe</i>	14 793 606,24	14 157 725,10	14 946 257,97

Źródło: Sprawozdanie z przebiegu wykonania budżetu gminy Niemce na dzień 31.12.2012 r., 31.12.2013 r. oraz 31.12.2014 r.

Wnioski z dokładniejszej analizy wykonania budżetu w 2012 r. są następujące:

- 1) Procent wykonania dochodów w porównaniu do dochodów planowanych w gminie wyniósł 99,15%, zaś wydatków – 94,35%.
- 2) Wśród dochodów dominowała subwencja ogólna z budżetu państwa (14 796 053 zł) oraz podatki i opłaty, których wartość wyniosła 8 713 072,13 zł. Na trzecim miejscu znalazły się dotacje celowe z budżetu państwa na kwotę 6 850 000,20 zł. Największą część dotacji stanowiły dotacje celowe na realizację bieżących zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.
- 3) W grupie wydatków majątkowych największą część przeznaczono na realizację zadań inwestycyjnych nieobjętych wieloletnimi programami inwestycyjnymi (8 598 546,03 zł) oraz zadań związanych z Wieloletnią Prognozą Finansową (7 181 700 zł).
- 4) Wydatki bieżące obejmowały między innymi: bieżące utrzymanie dróg (601 661,74 zł), remonty bieżące dróg gminnych (931 872,19 zł), realizację projektu „Krok do przodu-aktywna polityka społeczna w gminie Niemce” (246 070,83 zł), projektu „Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych (66 820,10 zł), projektu „Wsparcie uczniów z gminy Niemce poprzez realizację programów rozwojowych szkół” (122 965,88 zł).

Wnioski z dokładniejszej analizy wykonania budżetu w 2013 r. są następujące:

- 1) Procent wykonania dochodów w porównaniu do dochodów planowanych w gminie wyniósł 96,86%, zaś wydatków – 93,99%.
- 2) Wśród dochodów dominowała subwencja ogólna z budżetu państwa (14 323 368 zł) oraz podatki i opłaty, których wartość wyniosła 10 681 696,95 zł. Na trzecim miejscu znalazły się dotacje celowe z budżetu państwa na kwotę 6 684 574,06 zł. Największą część dotacji stanowiły dotacje celowe na realizację bieżących zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

- 3) W grupie wydatków majątkowych największą część przeznaczono na realizację zadań związanych z Wieloletnią Prognozą Finansową (7 328 949,52 zł) oraz zadań inwestycyjnych nieobjętych wieloletnimi programami inwestycyjnymi (6 634 831,62 zł).
- 4) Wydatki bieżące obejmowały między innymi: bieżące utrzymanie dróg (1 012 028,21 zł), remonty bieżące dróg gminnych (1 040 676,03 zł), realizację projektu „Przedszkole dla Ciebie Edukacja XXI wieku” (382 188,46 zł), realizację projektu „Równe szanse-lepszy start” (262 028,24 zł), realizację projektu „Krok do przodu-aktywna polityka społeczna w gminie Niemce” (225 539,45zł).

Wnioski z dokładniejszej analizy wykonania budżetu w 2014 r. są następujące:

- 1) Procent wykonania dochodów w porównaniu do dochodów planowanych w gminie wyniósł 91,99%, zaś wydatków 92,49%.
- 2) Wśród dochodów dominowała subwencja ogólna z budżetu państwa (14 276 300,00 zł) oraz podatki i opłaty, których wartość wyniosła 11 683 928,15 zł.
- 3) W grupie wydatków majątkowych największą część przeznaczono na realizację zadań inwestycyjnych związanych z Wieloletnią Prognozą Finansową (8 580 989,35 zł) oraz zadań inwestycyjnych nieobjętych wieloletnimi programami inwestycyjnymi (5 118 350,95 zł).
- 4) Wydatki bieżące obejmowały między innymi: bieżące utrzymanie dróg (1 015 171,32 zł), remonty bieżące dróg gminnych (753 878,96 zł), realizację projektu współfinansowanego ze środków UE „Współpraca JST jako czynnik rozwoju Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego” (64 099,94 zł), realizację projektu „Przedszkole dla Ciebie Edukacja XXI wieku” (585 344,21 zł), realizację projektu „Równe Szanse-lepszy start” (303 678,88 zł), realizację projektu „Krok do przodu-aktywna polityka społeczna w gminie Niemce” (147 819,33 zł).

2. ANALIZA SWOT

Jednym z narzędzi stosowanych do przeprowadzenia analizy strategicznej jest analiza SWOT – zestawienie silnych i słabych stron jednostki samorządu terytorialnego (odpowiednio: *strengths* oraz *weaknesses*) oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych (*opportunities* oraz *threats*). Metoda ta umożliwia zebranie oraz usystematyzowanie informacji o wewnętrznym potencjale gminy, jak również dostrzeganych barierach, zwracając jednocześnie uwagę na pojawiające się w otoczeniu szanse oraz zagrożenia mające wpływ na jej działalność oraz rozwój.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> położenie geograficzne – w pobliżu Lublina położenie komunikacyjne – droga krajowa nr 19, trasa kolejowa wysoka atrakcyjność inwestycyjna – w pobliżu Lublin jako centrum powiatu i województwa na obszarze gminy znajduje się Rynek Elizówka bogate dziedzictwo kulturowe walory przyrodniczo-krajobrazowe (dolina rzeki Ciemięgi, Kozłowiecki Park Krajobrazowy) 100% gminy jest zwodociągowana rosnąca liczba nowych budynków mieszkalnych oraz mieszkań oddanych do użytkowania rosnąca liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON	<ul style="list-style-type: none"> słabo rozwinięta baza turystyczna słabo rozwinięta baza sportowa niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych niski stopień skanalizowania stosunkowo wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby ludności – rozwój infrastruktury mieszkaniowej wykorzystywanie programów unijnych współpraca na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym z innymi podmiotami lub jednostkami samorządu terytorialnego rozwój społeczeństwa informacyjnego rozwój odnawialnych źródeł energii rosnąca liczba dzieci w wieku 0–4 lata rozwój infrastruktury oświatowej i wspomagającej	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby ludności może przyczynić się do wzrostu przestępczości wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności przyczyniający się do pogorszenia wskaźnika obciążenia demograficznego trudności w dostępie do środków finansowych z Unii Europejskiej obciążenie budżetu rosnącymi wydatkami społecznymi degradacja środowiska spadek liczby uczniów w placówkach oświatowych rosnąca wielkość odpadów komunalnych rosnąca liczba rodzin objętych świadczeniami z zakresu pomocy społecznej

CZEŚĆ II

1. KONTEKST DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Zarządzanie rozwojem terytorialnym, czyli zarządzanie sprawami publicznymi, które zostały przypisane samorządowi gminnemu powinno być zgodne z szeregiem dokumentów strategicznych różnego szczebla. Strategia Rozwoju gminy Niemce na lata 2015–2020 bazuje na ustaleniach kierunkowych, wynikających zarówno z polityki regionalnej, jak i krajowej. Te z kolei są spójne z polityką rozwoju Unii Europejskiej. Cele gminy Niemce powinny wpisywać się w założenia tych dokumentów. Przy tym należy pamiętać, aby były one mierzalne, odzwierciedlały różnorodność sytuacji i opierały się na wystarczająco wiarygodnych danych, które łatwo można porównywać. Poniżej zostały scharakteryzowane najważniejsze opracowania strategiczne.

1.1. Dokumenty unijne

1.1.1. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia Europa 2020 wskazuje na trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Unia Europejska na podstawie powyższych priorytetów wskazała m.in. na następujące cele, do których dąży UE i państwa członkowskie:

- wzrost stopy zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat do co najmniej 75%, wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla o co najmniej 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki nawet o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w naszym całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- osiągnięcie inwestycji w działalność badawczo-rozwojową (B+R) na poziomie 3% PKB,
- ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% w porównaniu z obecnym poziomem 15% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30–34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25%.

1.1.2. Umowa Partnerstwa

Umowa Partnerstwa¹⁵ jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014–2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Dokument powstał na bazie Założeń Umowy Partnerstwa 2014–2020 przyjętych przez Radę Ministrów 15 stycznia 2013 r. Przygotowując UP wzięto pod uwagę zapisy unijnych i krajowych dokumentów strategicznych, dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem perspektywy 2004–2006 oraz 2007–2013.

Dokument uwzględnia opinie partnerów społecznych i gospodarczych oraz szereg przygotowanych na potrzeby procesu programowania analiz. Dużą wagę przypisano też do efektów prac różnego rodzaju grup roboczych, spotkań bilateralnych oraz prowadzonej regularnie debaty strategicznej z udziałem partnerów społecznych i gospodarczych w ramach Krajowego Forum Terytorialnego oraz debat eksperckich.

Umowa Partnerstwa przedstawia m.in.:

- cele i priorytety interwencji w ujęciu tematycznym i terytorialnym wraz z podstawowymi wskaźnikami,
- opis stopnia uzupełniania się działań finansowanych z Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa,
- układ programów operacyjnych,
- zarys systemu finansowania oraz wdrażania.

Wskazane cele rozwojowe do 2020 r., wskaźniki monitorujące ich realizację oraz zakres proponowanych interwencji stanowią punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości poszczególnych programów operacyjnych, zarówno krajowych, jak i regionalnych.

---

¹⁵ Umowa Partnerstwa została przyjęta przez Komisję Europejską 23 maja 2014 r.

1.2. Dokumenty krajowe

Filarami polskiego systemu zarządzania rozwojem kraju są:

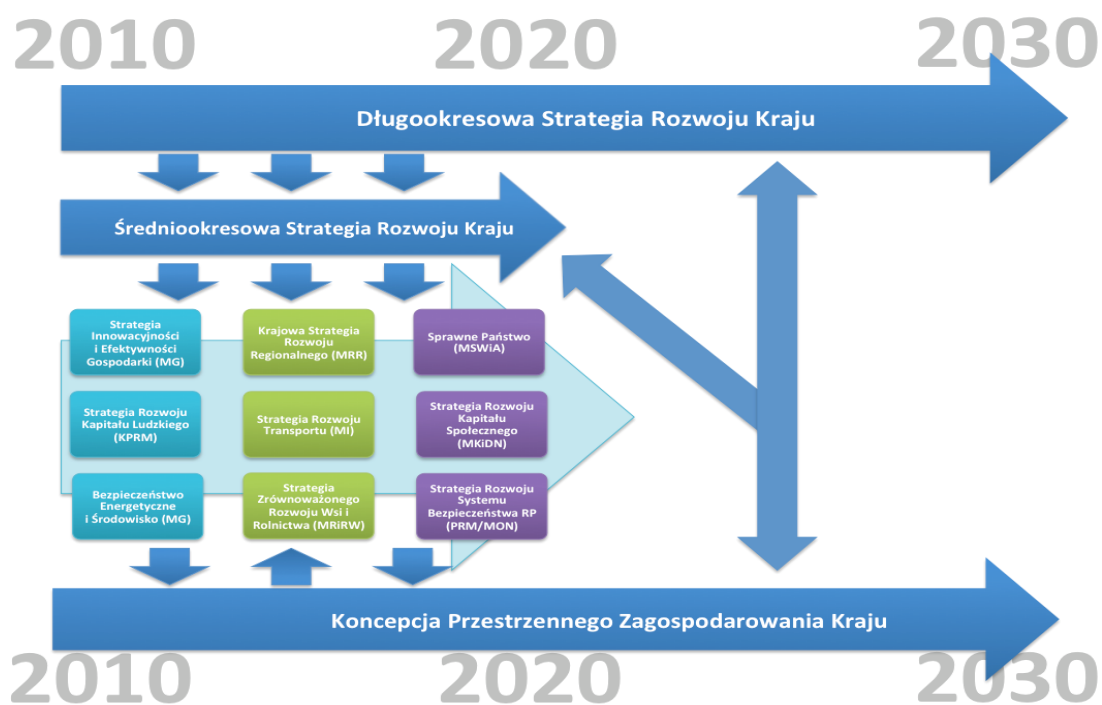
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” – zawiera wizję rozwojową Polski do 2030 r.,
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 – określa cele rozwojowe państwa do 2020 r.

Do głównych dokumentów strategicznych zalicza się również 9 strategii zintegrowanych, które uszczegóławiają Strategię Rozwoju Kraju 2020 i łączą planowanie społeczne, gospodarcze oraz przestrzenne:

- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku),
- Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.,
- Strategia Sprawne Państwo 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa” na lata 2012–2020,
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP 2022.

Częścią systemu zarządzania rozwojem Polski jest także Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Jest to najważniejsza rządowa strategia dotycząca zagospodarowania przestrzennego kraju. Łącznie wszystkie powyżej wymienione dokumenty strategiczne prezentują spójną wizję rozwoju Polski.

Rysunek 8: Schemat zależności dokumentów strategicznych

Źródło: Strona internetowa Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, www.mir.gov.pl

W systemie zarządzania rozwojem obecne są też strategie ponadregionalne, które odnoszą się do dwóch lub większej liczby sąsiadujących ze sobą województw posiadających wspólne cele i wyzwania rozwojowe, podobne uwarunkowania naturalne i historyczne. Obecnie funkcjonują trzy takie dokumenty:

- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020,
- Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020,
- Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020.

W toku są prace nad czwartą strategią ponadregionalną - Strategią Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030.

1.2.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Celem głównym DSRK 2030 jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierówności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.

Osiągnięcie głównego celu opiera się na podjęciu działań w trzech obszarach zadaniowych, w ramach których wskazano następujące cele do realizacji:

- konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji):
  - Cel 1: Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji;
  - Cel 2: Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym;
  - Cel 3: Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
  - Cel 4: Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki;
  - Cel 5: Stworzenie Polski Cyfrowej;
  - Cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;
  - Cel 7: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska;
- równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji):
  - Cel 8: Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;
  - Cel 9: Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego;
- efektywności i sprawności państwa:
  - Cel 10: Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej;
  - Cel 11: Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska2030. Trzecia fala nowoczesności” jest dokumentem, który swoim zakresem obejmuje założenia długofalowe, a ponadto przedstawia różnorodne zagadnienia, dlatego też w przyszłości może podlegać modyfikacjom. Natomiast cele strategii, działania oraz przedstawione kierunki inwestycji mogą być realizowane i osiągnane w różnych okresach.

1.2.2. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia wyznacza trzy obszary w obrębie, których koncentrowane są fundusze dedykowane prowadzonej polityce rozwoju:

- konkurencyjna gospodarka,
- spójność społeczna i terytorialna,
- sprawne i efektywne państwo.

Podejście zawarte w ŚSRK 2020 jest dwukierunkowe. Stawia się na usuwanie barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystywanie jej mocnych stron. W pierwszym obszarze główne zadania odnoszą się do poprawy sytuacji finansów publicznych oraz wypracowania nowych przewag konkurencyjnych polskiej gospodarki. Przewagi te mają opierać się na wiedzy, kapitale intelektualnym, kapitale społecznym i rezultatach cyfryzacji. Należy przede wszystkim: rozwijać system

transportowy, poprawić system kształcenia, upowszechnić model uniwersytetu trzeciej generacji (łączącego edukację i badania z wdrażaniem innowacji i biznesem), wspierać cyfryzację i rozwój nowoczesnych technologii oraz ułatwić finansowanie działalności przedsiębiorstw.

Drugi obszar to przede wszystkim równomierny rozwój kraju i wyrównywanie szans jego mieszkańców. Dlatego do 2020 r. należy tak inwestować środki, aby zwiększyć aktywność i zmniejszyć ubóstwo grup wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem (np. poprzez zapewnienie dostępu do bardziej elastycznych form opieki nad dziećmi, promocję aktywności zawodowej seniorów).

Trzeba także stale podnosić jakość usług publicznych. Według ŚSRK 2020 to samorzady powinny być gospodarzami na swoim terytorium i realnie odpowiadać za jego rozwój. Z punktu widzenia miast i obszarów miejskich ważna jest realizacja polityki miejskiej. Natomiast, aby żaden z obszarów Polski nie był zagrożony marginalizacją należy zadbać o odpowiednie ukierunkowanie wsparcia. Jednym z instrumentów uzgadniania przez rząd i samorząd wojewódzki wspólnych celów oraz najważniejszych inwestycji jest Kontrakt Terytorialny.

Ostatni, trzeci obszar porusza kwestie związane ze sprawnością i efektywnością państwa. Zgodnie ze ŚSRK 2020 sprawne państwo to państwo, które jest przejrzyste, przyjazne, pomocnicze i partycypacyjne. W tym obszarze nacisk położony jest na tworzenie sprawnego systemu zarządzania rozwojem (lepsza jakość prawa, większa efektywność instytucji, uporządkowanie i uaktualnienie dokumentów strategicznych) oraz zapewnienie odpowiedniej ilości środków na rozwój, które będą inwestowane w dziedzinie przyczyniające się do zwiększania konkurencyjności gospodarki.

1.2.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

KPZK 2030 jestem najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego i wskazuje na konieczne zmiany w zakresie planowania przestrzennego. W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 r.,

określono cele i kierunki krajowej polityki przestrzennej, a także wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni.

KPZK 2030 wymienia najistotniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i wskazuje na konieczność podjęcia działań naprawczych w sześciu obszarach tematycznych:

- Cel 1: Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;
- Cel 2: Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;
- Cel 3: Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- Cel 4: Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;
- Cel 5: Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- Cel 6: Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Nadrzędnym zadaniem planowania przestrzennego jest godzenie interesów różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców inwestorów, państwa). Proponowane rozwiązania winny być spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji

infrastrukturalnych, potrzeb rozwojowych miast, czy też ochrony terenów zielonych i gospodarki energetycznej. Przede wszystkim w kolejnych latach kluczowe będzie tworzenie silnych obszarów funkcjonalnych¹⁶ i ich rozwijanie.

---

¹⁶ Obszar funkcjonalny – jest to obszar kraju wyodrębniony na podstawie wspólnych cech geograficznych i silnych wewnętrznych powiązań. Przykładem obszaru funkcjonalnego może być duże miasto i otaczające je gminy. Znaczna część mieszkańców tych gmin dojeżdża do pracy w mieście, uczy się w nim, studiuje, spędza czas wolny. Oznacza to, że taki obszar posiada wspólny potencjał i bariery rozwojowe, niezależne od granic administracyjnych. Planowanie przestrzenne czy szerzej – planowanie rozwoju – ponad tymi granicami, pozwala osiągnąć lepsze efekty. [Strona internetowa Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, www.mir.gov.pl]

1.3. Dokumenty regionalne

1.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Nadrzędnym dokumentem strategicznym w stosunku do Strategii Niemce 2020 jest SRWL 2020. Wyznacza ona cztery, równorzędne strategiczne cele rozwoju regionu lubelskiego:

- Cel strategiczny 1: Wzmacnianie urbanizacji regionu;
- Cel strategiczny 2: Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich;
- Cel strategiczny 3: Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu;
- Cel strategiczny 4: Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu.

SRWL 2020 wyznacza także 7 Obszarów Strategicznej Interwencji¹⁷:

- 1) Lubelski Obszar Metropolitalny.
- 2) Miasta subregionalne.
- 3) Obszary przygraniczne.
- 4) Obszary gospodarczego wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych.
- 5) Obszary potencjalnej eksploatacji złóż i kopaliny.
- 6) Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych.
- 7) Nowoczesna wieś.

Gmina Niemce znajduje się w OSI 1 i OSI 7, co oznacza, że jest preferowana w zakresie realizacji określonych dla danego OSI działań. Interwencja w ramach OSI 1 koncentruje się na działaniach mających na celu poprawę zewnętrznej oraz wewnątrzregionalnej dostępności komunikacyjnej stolicy regionu (Lublina) z innymi miastami województwa oraz w obrębie kształtującego się LOM. Podejmowana interwencja ukierunkowana jest na podnoszenie konkurencyjności, rozwijanie gospodarki niskoemisyjnej, rozwój instytucji nauki i kultury, integrację i usprawnienie systemów gospodarki komunalnej, kompleksową rewitalizację, rozwój i promocję turystyki, a także wspieranie rozwiązań integrujących przestrzeń w zakresie zagospodarowania przestrzennego. Natomiast w ramach OSI 2 podejmowane działania koncentrują się na wspieraniu inicjatyw na rzecz edukacji i podnoszenia kompetencji rolników, wspieraniu tworzenia i rozwoju rynków hurtowych produktów rolnych, rozwoju grup producenckich i zakładów przetwórstwa, branży mięsnej i mleczarskiej, rozwoju infrastruktury gospodarki rybackiej, a także uzupełnienie sieci dróg oraz rozbudowę i modernizację infrastruktury komunalnej, sanitarnej, gazowej i elektroenergetycznej.

Brak zakwalifikowania gminy do pozostałych OSI nie wyklucza jej z udziału w innych przedsięwzięciach dedykowanych powyższym obszarom. Udział ten jest możliwy w przypadku uzasadnionej współpracy na rzecz rozwiązywania problemów, które występują na danym obszarze włączonym do OSI.

---

¹⁷ Obszary Strategicznej Interwencji – stanowią przestrzenne odzwierciedlenie potencjałów i problemów rozwojowych, zidentyfikowanych na obszarze województwa. Wyznaczenie OSI wynika z idei koncentracji interwencji na określonym terytorium.

1.3.2. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego do 2020 roku

RSIWL 2020 jest uszczegółowieniem Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.) w części poświęconej rozwojowi badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji. Misją strategii jest wsparcie selektywnego modelu rozwoju województwa, opartego na kreatywnym modelu innowacji oraz uruchomienie procesu technologicznej i pozatechnologicznej transformacji endogenicznych potencjałów rozwojowych. Wdrożenie RSIWL 2020

ma przyczynić się do wzrostu produktywności i wiedzochłonności gospodarki w krótszej perspektywie (do 2020 r.), zaś w dłuższej (do 2030 r.) do dywersyfikacji struktury gospodarki i wzrostu

w gospodarce przemysłów i usług o wysokiej wartości dodanej i dużym potencjale wzrostu.

Cele szczegółowe RSIWL 2020 to:

- rozwój kapitału terytorialnego, zwłaszcza w obszarach inteligentnej specjalizacji,
- wzmocnienie regionalnego systemu badań i innowacji oraz oparcie go na poczwórnej helisie, spinającej wszystkich interesariuszy zainteresowanych współpracą,
- włączenie regionu w krajowy i międzynarodowy łańcuch innowacji i sieci współpracy,
- rozwój efektywnych instrumentów wsparcia innowacyjności i konkurencyjności gospodarki województwa,
- stymulowanie dynamicznych korzyści lokalizacji, zwłaszcza w postaci:
  - wzmocnienia instytucji otoczenia biznesu,
  - rozwoju usług rynkowych na rzecz biznesu,
  - rozwoju rynków finansowych, istotnych dla wzrostu popytu na innowacje ze strony wszystkich firm, zarówno firm zlokalizowanych w regionalnych i ponadregionalnych obszarach inteligentnej specjalizacji, jak i firm działających poza obrębem tych obszarów.

1.3.3. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego

Umowa Partnerstwa ustanowiła nowe narzędzie realizacji strategii terytorialnych – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Warunkiem wdrażania ZIT na terenie obszaru funkcjonalnego miast

wojewódzkich było zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa, tzw. Związku ZIT. Pełni on funkcję wspólnej reprezentacji władz miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie wobec władz krajowych i regionalnych. Stosowne porozumienie 16 JST (gminy miejskie: Lubartów, Lublin i Świdnik; gminy miejsko-wiejskie: Nałęczów i Piaski; gminy wiejskie: Głusk, Jabłonna, Jastków, Konopnica, Lubartów, Mełgiew, Niedzwica Duża, Niemce, Spiczyn, Strzyżewice i Wólka) zawarto dnia 13 maja 2014 r.

Celem nadrzędnych Strategii ZIT jest „poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w ramach LOF”. Realizacja celu nastąpi przez wzmocnienie istniejących powiązań i wykorzystanie ich dla stworzenia wspólnej zintegrowanej przestrzeni Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego przy jednoczesnym zachowaniu odrębności poszczególnych gmin tworzących LOF. Strategia ZIT określiła trzy priorytety rozwojowe (cele główne) przyczyniające się do realizacji celu nadrzędnego:

- Priorytet rozwojowy nr 1: Podniesienie poziomu i dostępności edukacji, rynku pracy oraz innowacyjności w LOF;
- Priorytet rozwojowy nr 2: Poprawa mobilności transportowej, niskoemisyjności oraz zachowanie i promowanie dziedzictwa naturalnego w LOF;
- Priorytet rozwojowy nr 3: Przyspieszenie zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem rewitalizacji społecznej oraz TIK w LOF.

Gmina Niemce jako sygnatariusz porozumienia jest wpisana do następujących projektów podstawowych przeznaczonych do realizacji w trybie pozakonkursowym:

- 1) Mobilny LOF;
- 2) Zielony LOF;
- 3) Poprawa spójności przestrzennej, społecznej i kulturowej Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez rewitalizację.

Do projektów rezerwowych zaliczono przedsięwzięcia:

- 1) Przebudowa drogi powiatowej nr 2217 L w gminie Niemce;
- 2) Budowa drogi powiatowej nr 1546 L w gminie Niemce.

1.4. Dokumenty związane z wykorzystaniem środków UE

Odrębną grupę stanowi szereg dokumentów związanych z wdrażaniem perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020. Wykorzystanie funduszy Polityki Spójności oparte jest o krajowe programy operacyjne, w tym jeden ponadregionalny dla województw Polski Wschodniej (lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego), programy dedykowane współpracy terytorialnej i programy regionalne. Fundusze Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa zostaną rozdysponowane w oparciu o dwa szczegółowe programy. Umowa Partnerstwa stanowi punkt odniesienia dla wszystkich dokumentów.

Tabela 34: Programy realizowane w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020

Program	Alokacja (mld euro)	Fundusz	Instytucja zarządzająca
Polityka Spójności			
Program Infrastruktura i Środowisko	27,41	EFRR, FS	
Program Inteligentny Rozwój	8,61	EFRR	
Program Polska Cyfrowa	2,17	EFRR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
Program Wiedza Edukacja Rozwój	4,69	EFS	
Program Pomoc Techniczna	0,7	FS	
Program Polska Wschodnia	2,0	EFRR	
Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej	1,68	EFRR	
16 Regionalnych Programów Operacyjnych	31,28	EFRR, EFS	Zarządy województw
Wspólna Polityka Rolna i Wspólna Polityka Rybołówstwa			
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	13,51	EFRRROW	Ministerstwo
Program Rybactwo i Morze	0,7	EFMR	Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Źródło: Na podstawie informacji Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, www.mir.gov.pl

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego województwo będzie miało do dyspozycji 2 230 958 174 euro środków unijnych. Ubiegać się o nie będą mogły m.in. samorządy, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy. Budżet RPO WL został podzielony na 14 części:

- I. Badania i innowacje – 100 416 755 euro z EFRR.
- II. Cyfrowe lubelskie – 72 255 674 euro z EFRR.
- III. Konkurencyjność przedsiębiorstw – 291 639 451 euro z EFRR.
- IV. Energia przyjazna środowisku – 150 866 891 euro z EFRR.
- V. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna – 258 939 368 euro z EFRR.
- VI. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów – 154 615 611 euro z EFRR.
- VII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego – 70 707 126 euro z EFRR.
- VIII. Mobilność regionalna i ekologiczny transport – 271 031 040 euro z EFRR.
- IX. Rynek pracy – 197 944 462 euro z EFS.
- X. Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian – 55 943 406 euro z EFS.

- XI. Włączenie społeczne – 180 510 722 euro z EFS.
- XII. Edukacja, kwalifikacje i kompetencje – 123 735 094 euro z EFS.
- XIII. Infrastruktura społeczna – 232 928 490 euro z EFRR.
- XIV. Pomoc techniczna – 69 424 084 euro z EFS.

2. WIZJA I MISJA

2.1. Wizja

Gmina Niemce – od gminy wiejskiej do gminy miejsko-wiejskiej

Wizja rozwoju przedstawia pożądaný stan na koniec 2020 r. Podejmowane działania strategiczne mają sprawić, że w perspektywie najbliższych lat gmina Niemce ma szansę stać się gminą miejsko-wiejską. Gminą, która będzie oferować przyjazną przestrzeń do zamieszkania i życia rodzinnego oraz rozwijania własnych inicjatyw gospodarczych, z dala od uciążliwości wynikających z życia w mieście. Współpraca i integracja na wielu płaszczyznach z Lublinem zagwarantuje społeczności gminy dostęp do usług, jakie są ukształtowane w mieście o charakterze metropolitalnym.

Wartości takie jak wysoki komfort życia i bliski kontakt z dużym miastem będą wyznaczać zasadnicze kierunki rozwojowe gminy w najbliższych latach, a nawet dziesięcioleciach.

2.2. Misja

---

*Misją gminy Niemce jest jak najlepsze zaspokajanie i rozwijanie
potrzeb mieszkańców oraz innych jej interesariuszy
w zgodzie z ideą zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego*

Powyżej sformułowana Misja w prosty sposób szeroko ujmuje potrzeby wszystkich grup społecznych i całe grono interesariuszy. Ważne jest, aby nie tylko dążyć do zaspokojenia bieżących potrzeb, ale również kreować ich rozwój.

3. OBSZARY ROZWOJOWE

Po przeprowadzeniu analizy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w oparciu o dokumenty i materiały będące w dyspozycji Urzędu Gminy Niemce oraz dane statystyczne, a także przy uwzględnieniu wyników dokonanej analizy SWOT, zostały wyróżnione cztery zasadnicze Obszary Rozwojowe:

- A. Społeczeństwo
- B. Infrastruktura i środowisko
- C. Gospodarka
- D. Współpraca

Obszary Rozwojowe zawierają konkretne Cele, zaś Cele dzielą się na Działania wraz z przykładowymi zadaniami. Osiągnięcie poszczególnych celów przyczyni się do zbudowania solidnego kapitału gospodarczego i społecznego gminy, których ugruntowanie w ciągu kolejnych lat sprawi, że w świadomości mieszkańców, a także osób z zewnątrz, gmina Niemce będzie odbierana jako miejsce przyjazne do zamieszkania i życia oraz dające szansę na rozwijanie swoich pasji i aktywności gospodarczych, czerpiące wiele korzyści z racji sąsiedztwa z Lublinem. Ważne jest, by w realizację wyznaczonych celów włączyło się możliwie jak najwięcej mieszkańców i innych osób, którym dobro gminy i jakość otaczającej przestrzeni nie jest obojętne.

W ślad za priorytetami, jakie wyznacza Unia Europejska, w najbliższych latach kluczowa okaże się współpraca z szeroko rozumianym otoczeniem i potencjalnymi partnerami: instytucjami państwowymi i prywatnymi, innymi jednostkami samorządu terytorialnego, inwestorami, organizacjami społecznymi, przedstawicielami różnych grup społecznych, czy też pojedynczymi mieszkańcami. Będzie ona możliwa tylko wtedy, gdy zostaną nawiązane relacje na wszelkich możliwych

poziomach. Wypracowane relacje należy później utrwalić i zadbać o to, by nie uległy zatarciu. Bez wspólnego zaangażowania nie uda się wykorzystać szans, jakie pojawią się w najbliższych latach. Obok wewnętrznych czynników rozwojowych istotne będzie wykorzystanie szans jakie stwarza nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2014–2020.

Realizacja zaproponowanych Celów i Działań w ramach czterech Obszarów Rozwojowych doprowadzi nie tylko do zmian społeczno-gospodarczych o charakterze ilościowym, ale przede wszystkim jakościowym.

A. Społeczeństwo

A.1. Dostosowanie działalności placówek oświatowo-wychowawczych do potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz kadry nauczycielskiej

A.1.1. Podniesienie poziomu kształcenia podstawowego i gimnazjalnego:

- Poprawa jakości warunków pracy nauczycieli oraz wyposażenia szkół.
- Podniesienie standardu funkcjonowania Gminnej Biblioteki Publicznej i jej filii.
- Rozwój przyszkolnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz jej zagospodarowanie.

A.1.2. Poprawa dostępności placówek wychowania przedszkolnego i żłobkowego oraz miejsc zabaw:

- Modernizacja obecnych i budowa nowoczesnych placów zabaw zgodnie z wnioskami rodziców.
- Udział placówek wychowania przedszkolnego i żłobkowego w projektach i przedsięwzięciach edukacyjnych i wychowawczych przeznaczonych dla dzieci.

A.1.3. Rozwijanie oferty dydaktycznej placówek szkolnych:

- Utworzenie zespołu środowiskowego składającego się z przedstawicieli: pracodawców, urzędu pracy, szkół, uczelni wyższych i rodziców, którego celem będzie dążenie do dostosowania programu kształcenia dzieci i młodzieży do potrzeb i wymagań rynku pracy.
- Wprowadzanie programów kształtowania postaw kreatywnych i przedsiębiorczych.
- Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, w tym o charakterze wyrównawczym i rozwijającym talenty.

A.2. Popularyzowanie postaw obywatelskich i budowanie wzajemnych relacji

A.2.1. Wprowadzenie idei partycypacji społecznej i budżetu obywatelskiego:

- Wypracowanie mechanizmów uzgadniania potrzeb mieszkańców z urzędem i jego jednostkami zależnymi.
- Wdrożenie nowoczesnych technologii komunikacyjnych na linii samorząd-mieszkańcy na rzecz rozwoju partycypacji.
- Utworzenie społecznych zespołów doradczych oraz powołanie Młodzieżowej Rady Gminy.

A.2.2. Wzmacnianie więzi międzypokoleniowych i budowanie relacji sąsiedzkich

- Podjęcie działań polegających na wsparciu i aktywizacji seniorów.
- Włączenie w proces edukacyjny i wychowawczy osób starszych, bogatych w doświadczenia życiowe i zawodowe.
- Pomoc osobom wykluczonym społecznie i osobom z niepełnosprawnością.
- Podniesienie standardu funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej.

A.3. Rozwój kulturowy i fizyczny społeczeństwa oraz kształtowanie szacunku do dziedzictwa i tradycji

A.3.1. Promowanie sportu, aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia:

- Organizacja zawodów sportowych i konkursów propagujących zdrowy styl życia.
- Wsparcie klubów sportowych działających na terenie gminy, a także sportowców reprezentujących gminę na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
- Rozwój usług świadczonych przez Zespół Opieki Zdrowotnej.
- Rozwój bazy sportowo - rekreacyjnej

A.3.2. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

- Współpraca ze szkołami, Gminnym Ośrodkiem Kultury, Ochotniczymi Strażami Pożarnymi, Kołami Gospodyń Wiejskich i innymi podmiotami na rzecz organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego.
  - Rozwój oferty kulturalno – rekreacyjno - edukacyjnej w przestrzeni publicznej.
  - Upowszechnianie idei wolontariatu i pracy na rzecz społeczności lokalnej.
- A.3.3.** Podtrzymywanie tradycji patriotycznych, świątecznych i obrzędów ludowych:
- Organizacja uroczystości, konferencji i wydarzeń kulturalnych, mających na celu podtrzymywanie tradycji.
  - Wspieranie działalności organizacji społecznych oraz inicjatyw obywatelskich podejmujących działania na rzecz kultywowania tradycji patriotycznych, świątecznych i ludowych.

B. Infrastruktura i środowisko

B.1. Tworzenie komfortowych i bezpiecznych warunków mieszkaniowych

B.1.1. Rozwój funkcji mieszkaniowych:

- Systematyczna i szybka realizacja składanych przez mieszkańców wniosków do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- Stworzenie warunków do budowy osiedli mieszkaniowych na terenie gminy.

B.1.2. Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy:

- Uruchomienie stacjonarnego i mobilnego systemu monitoringu.
- Oznakowanie ulic i skrzyżowań oraz montaż luster drogowych poprawiających widoczność.
- Współpraca z Komisariatem Policji w Niemczech i Ochotniczymi Strażami Pożarnymi.

B.1.3. Informatyzacja społeczeństwa:

- Zapewnienie mieszkańcom bezpłatnego dostępu do Internetu przez budowę sieci Hot-Spot.
- Rozwój platformy e-usług w zakresie realizacji spraw urzędowych i gminnego portalu informacyjnego.

B.2. Kształtowanie przestrzeni publicznej i dbałość o nią

B.2.1. Poprawa wyglądu najbliższego otoczenia:

- Montaż w miejscach publicznych ławek, koszy na śmieci, stojaków na rowery, latarni itp.
- Utworzenie miejsc spotkań i wypoczynku w miejscowościach (np. place, skwery itp.).
- Jednolite oznaczenie nazw ulic, ustawienie map miejscowości, tablic ogłoszeniowych itp.
- Rewitalizacja osiedli mieszkaniowych i miejscowości

B.2.2. Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych:

- Zagospodarowanie doliny rzeki Ciemięgi dla dodatkowych korzyści mieszkańców.
- Odnowa miejsc pamięci, pomników historycznych.
- Dbałość o architekturę krajobrazu objętą ochroną prawną i konserwatorską.

B.3. Rozwój infrastruktury technicznej

B.3.1. Rozwój i modernizacja sieci drogowej:

- Budowa nowych i remont istniejących połączeń drogowych między miejscowościami.
- Budowa dróg wewnętrznych w miejscowościach i w obrębie osiedli mieszkaniowych.

B.3.2. Budowa chodników oraz wytyczenie dróg rowerowych:

- Budowa chodników ze szczególnym uwzględnieniem tras prowadzących do placówek oświatowo-wychowawczych, obiektów użyteczności publicznej i jednostek kultury.
- Wytyczenie dróg rowerowych przy nowych i istniejących drogach oraz chodnikach.
- Poprawa stanu i użyteczności szlaków rowerowych przebiegających przez gminę.

B.3.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kluczowej dla rozwoju środowiska gminnego:

- Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej w celu podłączania nowych gospodarstw domowych i objęcia kanalizacją całej gminy.
- Rozwój gminnej sieci oświetleniowej i wdrożenie rozwiązań energooszczędnych (np. latarnie solarne, technologia LED) oraz poprawa efektywności energetycznej gminy (np. termomodernizacja budynków).
- Rozwój systemu proekologicznej gospodarki odpadami i ekologicznych form pozyskiwania energii.

C. Gospodarka

C.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych i przestrzennych do rozwoju przedsiębiorczości

C.1.1. Dostosowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego do powstających potrzeb:

- Wydzielenie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych w pobliżu obwodnicy Lublina.
- Aktywizacja gospodarcza obszarów mających potencjał do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw).

C.1.2. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu i rynku pracy:

- Utworzenie systemu gromadzenia i udostępniania wiedzy o instrumentach wsparcia dla przedsiębiorców.
- Organizacja spotkań z przedsiębiorcami i podejmowanie działań sieciująco integrujących.

C.2. Rozwój sektora rolno-spożywczego

C.2.1. Wsparcie lokalnego rynku rolno-spożywczego:

- Wydzielenie miejsc (targowisk) do handlu wyprodukowanymi przez miejscowych rolników i producentów towarami rolno-spożywczymi.
- Inspirowanie i promowanie lokalnych inicjatyw producenckich.

C.2.2. Współpraca z instytucjami otoczenia rolnictwa, doradztwa rolniczego oraz instytucjami i organizacjami wspomagającymi rozwój gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich:

- Wspieranie realizacji przedsięwzięć o charakterze szkoleniowo-doradczym.
- Upowszechnianie nowoczesnych metod uprawy i produkcji, popularyzowanie zasad ochrony środowiska i postaw proekologicznych.

C.3. Poprawa konkurencyjności prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy

C.3.1. Utworzenie systemu wsparcia dla nowych i obecnych przedsiębiorców oraz producentów rolno-spożywczych:

- Ustalanie stawek podatku w zależności od sytuacji ekonomicznej panującej na rynku.
- Wydzielenie i specjalizacja komórki Urzędu Gminy zajmującej się obsługą podmiotów gospodarczych i inwestorów oraz promocją gospodarczą gminy.

C.3.2. Promocja potencjału gospodarczego gminy:

- Promowanie gminy jako przyjaznego miejsca do inwestowania przy pomocy materiałów promocyjnych oraz przez udział w targach, misjach, konferencjach itd.
- Promowanie lokalnych przedsiębiorstw.

D. Współpraca

D.1. Współpraca na rzecz rozwoju infrastruktury

D.1.2. Budowa wspólnego systemu komunikacji publicznej (autobusowej i kolejowej):

- Uruchomienie i rozwój komunikacji publicznej na głównych trasach.
- Uruchomienie komunikacji publicznej łączącej najważniejsze miejscowości gminy.

D.1.2. Infrastruktura drogowa:

- Współpraca na rzecz budowy i modernizacji dróg, chodników, ścieżek rowerowych oraz instalacji oświetleniowych przy drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych.

D.1.3. Infrastruktura sieciowa:

- Włączenie w miejski system kanalizacyjny miejscowości przygranicznych.

D.2. Współpraca z miastem Lublin w obszarze wymiany informacji oraz usług publicznych

D.2.1. Włączenie się gminy Niemce w istniejące programy miasta Lublin:

- Wdrożenie programu „Bus bonus”, „Rodzina Trzy Plus” oraz innych programów funkcjonujących w mieście Lublin.

D.2.3. Współpraca w zakresie rozwoju gospodarczego:

- Wymiana informacji i kooperacja z komórką obsługującą inwestorów w Urzędzie Miasta Lublin.
- Realizacja wspólnych projektów z zakresu promocji gospodarczej.

D.3. Współpraca z lokalnymi i ogólnokrajowymi inicjatywami samorządowymi

D.3.1. Zaangażowanie się w organizacjach/stowarzyszeniach skupiających gminy z regionu i całego kraju:

- Formalna przynależność do wybranych organizacji (np. Związek Gmin Wiejskich RP, Związek Gmin Lubelszczyzny, Lokalna Grupa Działania „Kraina Wokół Lublina”).
- Realizacja wspólnych przedsięwzięć i praca na rzecz wdrażania rozwiązań legislacyjnych korzystnych dla gmin.

D.3.2. Budowanie silnej pozycji gminy w regionie:

- Aktywna współpraca z samorządami należącymi do Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.
- Pozyskiwanie środków finansowych w ramach tzw. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnej na realizację gminnych przedsięwzięć.

4. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

4.1. Wdrażanie

Strategia Niemce 2020 jest dokumentem wyznaczającym zasadnicze cele rozwojowe w perspektywie do 2020 r., które przyczynią się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Realizacja przeważającej części zadań związanych z rozwojem lokalnym znajduje się w kompetencjach władz samorządowych. Zadania nie mieszczące się w zakresie ustawowych kompetencji i możliwości władz gminy, stanowią platformę do działania dla szerokiego grona aktorów lokalnego rynku.

Na etapie wdrażania Strategii Niemce 2020 niezwykle ważny jest udział wszelkich grup interesariuszy. Tak więc w realizację Strategii zostaną zaangażowane nie tylko władze samorządowe i gminne jednostki organizacyjne, ale także m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, lokalni społecznicy (radni, sołtysi, rady sołeckie) oraz mieszkańcy, którzy wyrażą taką wolę. W przypadku części zadań kluczowa będzie współpraca z innymi samorządami gminnymi oraz samorządem powiatowym i wojewódzkim.

Zasadniczym dokumentem wdrażania Strategii będzie Wieloletni Plan Inwestycyjny stanowiący załącznik do dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Niemce na lata 2015–2020. WPI wskazuje konkretne zadania inwestycyjne, które mają zostać zrealizowane do 2020 r. Zadania niewykonane w pierwszych latach przyjętego horyzontu czasowego są przesuwane na lata następne, chyba że z perspektywy minionego czasu ich wykonanie okaże się nieracjonalne. Wieloletni Plan Inwestycyjny jak i sama Strategia Niemce 2020 w okresie obowiązywania może ulegać zmianie, gdy pojawią się ku temu uzasadnione przesłanki.

Do realizacji Strategii zostaną wykorzystane m.in.:

- środki własne gminy,
- środki pochodzące z bezzwrotnych i zwrotnych źródeł finansowania (krajowych i zagranicznych),
- środki z programów pomocowych (krajowych i zagranicznych),
- środki prywatnych podmiotów (np. w ramach umów partnerstwa publiczno-prywatnego).

4.2. Promocja

W celu efektywnego wdrażania Strategii niezbędne jest podjęcie szerokich działań promocyjnych i informacyjnych propagujących idee, wartości i cele zapisane w niniejszym dokumencie.

Podstawowym zadaniem władz gminy w tym zakresie jest upowszechnienie dokumentu wśród pracowników samorządu (Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych), mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych, instytucji itd. poprzez jego publikację na stronach internetowych.

Upowszechnienie treści Strategii może nastąpić także w wyniku publikacji dokumentu w formie książkowej z materiałem zdjęciowym i ciekawym układem tekstu. Ponadto treści Strategii mogą stanowić przedmiot dyskusji w trakcie wszelkich spotkań i wydarzeń poruszających tematykę rozwoju gminy i jej przyszłości.

5. SYSTEM MONITOROWANIA

W procesie planowania i zarządzania strategicznego w samorządzie niezbędnym elementem jest regularne monitorowanie zachodzących zjawisk i zmian. Pozwala ono nie tylko określić skuteczność i postęp realizacji przyjętych zamierzeń, ale także dokonać korekt wynikających z nieuwzględnionych wcześniej czynników lub z nieprzewidzianych zjawisk, zmieniających uwarunkowania realizacyjne.

Ocena realizacji Strategii Rozwoju Gminy Niemce na lata 2015–2020 będzie prowadzona w oparciu o analizę dostępnych danych statystycznych i liczbowych, a także na podstawie szeregu informacji opisowych charakteryzujących działalność Urzędu Gminy Niemce i jego jednostek organizacyjnych, które odnoszą się do poszczególnych Obszarów Rozwojowych i konkretnych Celów.

Raport monitorujący realizację Strategii sporządzony zostanie dwukrotnie. Pierwszy, będzie obejmował okres realizacji Strategii Niemce 2020 w latach 2015–2017 i zostanie opracowany w 2018 r. Drugi zaś, sporządzony w 2020 r. obejmie kolejne dwa lata i będzie dotyczył okresu 2015–2019. W opracowaniach należy zachować ciągłość danych i prezentować je w szeregach czasowych tak, aby możliwe było obserwowanie zachodzących tendencji. Drugi raport stanowić będzie materiał analityczny, który może być wykorzystany na potrzeby sporządzenia strategii rozwoju gminy na kolejną kilkuletnią perspektywę. Raporty z realizacji Strategii powinny być dokumentami publicznymi, a więc dostępnymi dla mieszkańców i wszystkich interesariuszy.

W celu sporządzania raportów okresowych może zostać powołany specjalny zespół zadaniowy składający się z pracowników różnych komórek Urzędu Gminy lub zadanie do może zostać przypisane do zakresu obowiązków już istniejącego stanowiska pracy.

Zamieszczona w tej części tabela przedstawia wykaz mierników, wskaźników oraz informacji służących do monitorowania Strategii. Ze względu na długą perspektywę czasową dokumentu należy zaznaczyć, że zaproponowany zakres przedstawianych danych może ulegać zmianie, udoskonaleniu i uzupełnieniu o dodatkowe, które okażą się niezbędne do oceny stopnia realizacji Celów.

Ważną rolę w systemie monitorowania będzie odgrywała strona społeczna i cała grupa interesariuszy wewnętrznych (np. organizacje sektora pozarządowego, lokalni przedsiębiorcy, inwestorzy itd.) lub zewnętrznych, zainteresowanych rozwojem gminy. W celu zgromadzenia opinii reprezentantów tychże środowisk zasadne jest przeprowadzenie przynajmniej dwukrotnych badań społecznych

w zakresie oceny jakości usług publicznych i jakości życia. Proponowane lata, w których takie badania powinny być przeprowadzone to rok: 2017 i 2019.

Tabela 35: Wykaz mierników i wskaźników służących do monitorowania stopnia realizacji Strategii

Obszar	Cel	Mierniki i wskaźniki
A. Społeczeństwo	A.1. Dostosowanie działalności placówek oświatowo-wychowawczych do potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz kadry nauczycielskiej	<p><i>Ilościowe:</i></p> liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach oraz liczba dzieci korzystających z placówek liczba placówek oświatowych i uczniów współczynnik skolaryzacji (szkoły podstawowe i gimnazja) wskaźniki zdawalności egzaminów szkolnych
	A.2. Popularyzowanie postaw obywatelskich i budowanie wzajemnych relacji	<p><i>Ilościowe:</i></p> liczba organizacji pozarządowych (fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne) frekwencja w wyborach i referendach
	A.3. Rozwój kulturowy i fizyczny społeczeństwa oraz kształtowanie szacunku do dziedzictwa i tradycji	<p><i>Ilościowe:</i></p> wielkość księgozbioru biblioteki, liczba czytelników i wypożyczeń liczba obiektów sportowych, klubów sportowych oraz nagród/medali zdobytych przez sportowców z gminy ilość zorganizowanych uroczystości, konferencji i wydarzeń kulturalnych oraz liczba ich uczestników
B. Infrastruktura i środowisko	B.1. Tworzenie komfortowych i bezpiecznych warunków mieszkaniowych	<p><i>Ilościowe:</i></p> liczba złożonych i zrealizowanych wniosków o zmianę SUiKZP oraz MPZP przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania i przypadająca na 1 osobę liczba przestępstw i ich wykrywalność liczba kolizji i wypadków drogowych
	B.2. Kształtowanie przestrzeni publicznej i dbałość o nią	<p><i>Ilościowe:</i></p> wielkość zasobów terenów zielonych i obszarów prawnie chronionych liczba zabytków, miejsc pamięci, pomników historycznych
	B.3. Rozwój infrastruktury technicznej	<p><i>Ilościowe:</i></p> długość dróg gminnych o nawierzchni bitumicznej, tłuczniowej, gruntowej długość chodników oraz ścieżek i szlaków rowerowych długość sieci rozdzielczej wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz liczba korzystających ilość wytworzonych odpadów i odsetek osób segregujących odpady

Obszar	Cel	Mierniki i wskaźniki
		analiza działalności inwestycyjnej Urzędu Gminy w zakresie infrastruktury analiza działalności Urzędu Gminy w zakresie ochrony środowiska, poprawy efektywności energetycznej oraz rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii
C. Gospodarka	C.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych i przestrzennych do rozwoju przedsiębiorczości	Ilościowe: powierzchnia wydzielonych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych oraz obszarów aktywizacji gospodarczej liczba i struktura pracujących liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym Opisowe: analiza działalności Urzędu Gminy w zakresie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu i wspierania rozwoju przedsiębiorczości
	C.2. Rozwój sektora rolno-spożywczego	Ilościowe: powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych liczba gospodarstw z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów Opisowe: analiza działalności Urzędu Gminy w kontekście wspierania rozwoju sektora rolno-spożywczego
	C.3. Poprawa konkurencyjności prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy	Ilościowe: podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (ogółem i wskaźniki w przeliczeniu na mieszkańców, wg klas wielkości, wg sekcji PKD i grup rodzajów działalności) Opisowe: analiza działalności Urzędu Gminy w zakresie promocji gospodarczej gminy analiza działalności Urzędu Gminy w zakresie kreowania warunków do prowadzenia działalności gospodarczej
D. Współpraca	D.1. Współpraca na rzecz rozwoju infrastruktury	Ilościowe: liczba pasażerów korzystających z komunikacji publicznej (autobusowej i kolejowej) długość dróg powiatowych i wojewódzkich o nawierzchni bitumicznej, tłuczniowej, gruntowej długość sieci kanalizacyjnej obsługiwanej przez miejski system i liczba korzystających z niej mieszkańców Opisowe: analiza współpracy Urzędu Gminy z innymi JST w zakresie realizacji wspólnych inwestycji infrastrukturalnych analiza współpracy Urzędu Gminy z ZTM w Lublinie, spółką Przewozy Regionalne i innymi przewoźnikami świadczącymi usługi transportowe dla mieszkańców
	D.2. Współpraca z miastem Lublin w obszarze wymiany informacji oraz usług publicznych	Ilościowe: liczba zintegrowanych usług/systemów/programów liczba i wartość wspólnie zrealizowanych projektów Opisowe: analiza współpracy Urzędu Gminy z Urzędem Miasta Lublin
	D.3. Współpraca z lokalnymi i ogólnokrajowymi inicjatywami samorządowymi	Ilościowe: liczba i wartość wspólnie zrealizowanych projektów w ramach różnych inicjatyw samorządowych Opisowe: analiza aktywności Urzędu Gminy na forum organizacji samorządowych i w ramach stowarzyszeń, związków, do których przynależy

Źródło: Opracowanie własne

6. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Opracowanie Strategii Niemce 2020 jest wynikiem przeprowadzonych konsultacji społecznych na terenie gminy. Zwyczajowo poprzez zebrania wiejskie, które odbywały się na przestrzeni ostatnich miesięcy i lat, w trakcie których mieszkańcy i lokalni liderzy (radni, sołtysi, członkowie rad sołeckich) podnosili w dyskusji zagadnienia dotyczące potrzeb inwestycyjnych i pozainwestycyjnych niezbędnych do wykonania na terenie gminy w kolejnych latach. W opracowaniu niniejszego dokumentu uwzględniono również wszelkie uwagi wymienione w ankiecie, która została przeprowadzona wśród mieszkańców i przedsiębiorców. Potrzeby rozwojowe wielokrotnie były zgłaszane oraz konsultowane na komisjach i sesjach Rady Gminy Niemce przez radnych gminy i zaproszonych gości. W miesiącu marcu br. przeprowadzono również badanie ankietowe, którego celem była diagnoza potrzeb mieszkańców, dotyczących nowych środków na dofinansowanie z Unii Europejskiej w szczególności działań prowadzonych przez LGD „Kraina wokół Lublina”. Ponadto dokument Strategii na różnych etapach powstawania konsultowany był z władzami gminy oraz pracownikami Urzędu Gminy Niemce i przedstawicielami jednostek organizacyjnych gminy.

Bibliografia

Literatura

1. Artymowska P., Kukliński A., Żuber P. (red.), *Rozwój regionalny, polityka regionalna, studia regionalne – nowe interpretacje*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.
2. Boni M. (red.), *Młodzi 2011*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2011.
3. Brandenburg H. (red.), *Projekty lokalne i regionalne – współpraca: nauka-biznes-samorząd*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2013.
4. Cieślak R., *Partnerstwo publiczno-prywatne w samorządzie terytorialnym*, INFOR Ekspert, Warszawa 2011.
5. Cilak M., *Instrumenty wspierania rozwoju gospodarczego stosowane przez samorząd terytorialny. Problematyka prawnofinansowa*, Wydawnictwo „Dom Organizatora”, wyd. I, Toruń 2013.
6. Florida R., *Narodziny klasy kreatywnej*, Wydawnictwo Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010.
7. Górniak J., *Kompetencje jako klucz do rozwoju Polski. Raport podsumowujący drugą edycję badań „Bilans Kapitału Ludzkiego” realizowaną w 2011 roku*, PARP, Warszawa 2012.
8. Jakubowska P., Kukliński A., Żuber P. (red.), *Problematyka przyszłości regionów. W poszukiwaniu nowego paradygmatu*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.
9. Józwik B., Sagan M. (red.), *Rozwój Polski Wschodniej. Ograniczenia i wyzwania*, Difin, Warszawa 2012.
10. Krukowski K. (red.), *Planowanie w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr w Białymstoku, Białystok 2009.
11. Kukliński A., Pawłowski K., Woźniak J. (red.), *Polonia Quo Vadis?*, t. 3, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego – Departament Polityki Regionalnej, Biblioteka Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju, Kraków 2010.
12. Noworol A., *Ku nowemu paradygmatowi planowania terytorialnego*, wyd. I, Wydawnictwo CeDeWu.pl, Warszawa 2013.
13. Pęchorzewski D. (red.), *Gospodarowanie nieruchomościami w jednostkach sektora finansów publicznych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013.
14. *Polska myśl strategiczna. Na spotkanie z enigmą XXI wieku*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego” 2011, Wydanie Specjalne przy udziale Polskiego Towarzystwa Współpracy z Klubem Rzymskim, nr 2 (52).
15. Salachna J. M. (red.), *Finanse w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr w Białymstoku, Białystok 2009.
16. Tobor G., *Współpraca międzykomunalna narzędziem wdrażania strategii rozwoju*, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfańtego, Katowice 2013.
17. Trutkowski C. (red.), *Badania jakości usług publicznych w samorządzie lokalnym*, Związek Miast Polskich, Poznań 2011.
18. Wojciechowski E., *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, wyd. II, Difin, Warszawa 2012.

Sprawozdania, informacje, raporty i inne opracowania

1. Informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego ZOZ Niemce za 2014 r.
2. Informacja o działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach w 2009 r.
3. Informacja o działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach w 2010 r.
4. Informacja o działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach w 2011 r.
5. Informacja o działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach w 2012 r.
6. Informacja o działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach w 2013 r.
7. Informacja o działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Niemcach w 2014 r.
8. Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych gminy Niemce w roku szkolnym 2013/2014 (dokument częściowo zaktualizowany o dane z roku szkolnego 2014/2015).
9. Sprawozdanie dotyczące stanu bezpieczeństwa na terenie gminy Niemce za 2014 r.
10. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Niemcach w 2014 r.
11. Sprawozdanie z przebiegu wykonania budżetu gminy Niemce na dzień 31.12.2012 r.
12. Sprawozdanie z przebiegu wykonania budżetu gminy Niemce na dzień 31.12.2013 r.
13. Sprawozdanie z przebiegu wykonania budżetu gminy Niemce na dzień 31.12.2014 r.

Dokumenty strategiczne (unijne, krajowe i regionalne)

1. *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”*, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 2013.
2. *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Komisja Europejska, Bruksela 2010.
3. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Warszawa 2012.
4. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.
5. *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2014.
6. *Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska”*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2013.
7. *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2013.
8. *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2013.
9. *Strategia Rozwoju Lublina na lata 2013–2020*, Urząd Miasta Lublin, Lublin 2013.
10. *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 (aktualizacja)*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013.
11. *Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej do 2022*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2013.
12. *Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)*, Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, Warszawa 2013.
13. *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie, Lublin 2014.
14. *Strategia Sprawne Państwo 2020*, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 2012.
15. *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego*, Lublin 2015.
16. *Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Źródła danych pierwotnych

1. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.
2. Powszechny Spis Rolny 2010 wg siedziby gospodarstwa, Główny Urząd Statystyczny.
3. Statystyka stałych mieszkańców wg miejscowości i płci, Urząd Gminy Niemce.

Źródła internetowe

1. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad,
www.gddkia.gov.pl.
2. Strona internetowa Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju,
www.mir.gov.pl.
3. Strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej,
www.pkw.gov.pl.
4. Strona internetowa projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej”,
www.szerokopasmowe.lubelskie.pl.
5. Strona internetowa Urzędu Gminy Niemce,
www.niemce.pl.
6. System Informacji Przestrzennej Urzędu Gminy Niemcy,
www.niemce.e-mapa.net.

Spis tabel

Tabela 1: Podstawowe informacje o gminie Niemce	9
Tabela 2: Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach w gminie Niemce.....	11
Tabela 3: Współczynnik feminizacji.....	12
Tabela 4: Migracje na pobyt stały	15
Tabela 5: Stan organizacji przedszkoli publicznych i niepublicznych.....	23
Tabela 6: Stan organizacji szkół podstawowych i gimnazjów	25
Tabela 7: Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów	27
Tabela 8: Porównanie wyników uczniów i szkół podstawowych w gminie Niemce, powiecie lubelskim, województwie lubelskim oraz Polsce w 2014 r.....	27
Tabela 9: Wartość wypłaconych jednorazowych dodatków uzupełniających dla nauczycieli (zł).....	29
Tabela 10: Zasoby mieszkaniowe	37
Tabela 11: Sieć rozdzielcza urządzeń sieciowych na 100 km ²	38
Tabela 12: Mieszkania wyposażone w urządzenia sanitarno-techniczne.....	38
Tabela 13: Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	39
Tabela 14: Zużycie wody i gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	39
Tabela 15: Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł	42
Tabela 16: Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów	43
Tabela 17: Powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych (ha)	43
Tabela 18: Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON wg klas wielkości	44
Tabela 19: Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007.....	45
Tabela 20: Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007	45
Tabela 21: Placówki biblioteczne.....	51
Tabela 22: Tereny zieleni (ha).....	55
Tabela 23: Obszary prawnie chronione (ha)	55
Tabela 24: Dzikie wysypiska śmieci	58
Tabela 25: Liczba złożonych deklaracji, osób objętych systemem oraz osób segregujących śmieci w gminie.....	59
Tabela 26: Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku	59
Tabela 27: Oczyszczalnie ścieków	59
Tabela 28: Ochrona zdrowia	61
Tabela 29: Przyczyny przyznania pomocy społecznej	63
Tabela 30: Rodzaje świadczeń z ustawy o pomocy społecznej oraz ich koszt	63
Tabela 31: Rodzaje świadczeń rodzinnych	64
Tabela 32: Postępowania przygotowawcze wszczęte przez Komisariat Policji w Niemcach.....	65
Tabela 33: Dochody i wydatki budżetowe w podziale na bieżące i majątkowe (zł).....	68
Tabela 34: Programy realizowane w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020.....	82
Tabela 35: Wykaz mierników i wskaźników służących do monitorowania stopnia realizacji Strategii	95

Spis rysunków

Rysunek 1: Herb gminy Niemce	8
Rysunek 2: Granice administracyjne gminy Niemce	8
Rysunek 3: Położenie gminy Niemce.....	9
Rysunek 4: Mapa stanu budowy dróg w okolicach Miasta Lublin	33
Rysunek 5: Mapa dróg w gminie Niemce	34
Rysunek 6: Przebieg sieci szerokopasmowej w okolicach gminy Niemce	40
Rysunek 7: Lokalizacja obszarów ochrony przyrody.....	56
Rysunek 8: Schemat zależności dokumentów strategicznych.....	74

Spis wykresów

Wykres 1: Ludność faktycznie zamieszkała gminę Niemce	11
Wykres 2: Struktura ludności wg płci	12
Wykres 3: Gęstość zaludnienia – ludność na 1 km ²	13
Wykres 4: Przyrost naturalny oraz urodzenia żywe i zgony na 1 000 ludności	13
Wykres 5: Małżeństwa na 1 000 ludności	13
Wykres 6: Ludność wg grup wieku	14
Wykres 7: Struktura demograficzna ludności wg ekonomicznych grup wieku	14
Wykres 8: Migracje na pobyt stały wg kierunku.....	15
Wykres 9: Liczba pracujących ogółem	16
Wykres 10: Struktura pracujących	16
Wykres 11: Bezrobotni zarejestrowani ogółem.....	17
Wykres 12: Struktura zarejestrowanych bezrobotnych wg płci	17
Wykres 13: Frekwencja w wyborach samorządowych (2014 r.) i prezydenckich (2015 r.)	18
Wykres 14: Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	18
Wykres 15: Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne - wskaźniki.....	18
Wykres 16: Współczynnik skolaryzacji brutto.....	26
Wykres 17: Budynki mieszkalne i mieszkania oddane do użytkowania	37
Wykres 18: Powierzchnia geodezyjna gminy Niemce według kierunków wykorzystania.....	42
Wykres 19: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON.....	44
Wykres 20: Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w 2014 r.	45
Wykres 21: Zmiany w liczbie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON	46
Wykres 22: Podmioty gospodarki narodowej - wskaźniki.....	46
Wykres 23: Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	52
Wykres 24: Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku	57
Wykres 25: Zbiórka odpadów komunalnych	58